The Ohio State University
3 2435 00055 4832
PL123M541888 001
Mutavvel-i sarf- Osmani :

مطول صرف عثمانی

مكاتب رشديه و اعداديه يه مخصوصدر

اثر

مهری

عن معلمين لسان عثمانی و مترجمين باب سرعسكری

طبع ثانی

معارف نظارت جليله سنك فی ٨ ايلول سنه ٣٠٤ تاريخلو
و ٥٩٣ نومرولی رخصتنامه سيله طبع و نشر اولنمشدر

درسعادت

مطبعهٔ نشان بربريان

(١٣٠٤)

OHIO STATE
UNIVERSITY
LIBRARIES

مطول صرف عثمانی

مکاتب رشدیه و اعدادیه‌یه مخصوصدر

اثر

مهری

عن معلمین لسان عثمانی و مترجمین باب سرعسکری

طبع ثانی

معارف نظارت جلیله‌سنك فی ۸ ایلول سنه ۳۰۴ تاریخلو
و ۵۹۳ نومرولی رخصتنامه‌سیله طبع و نشر اولنمشدر

درسعادت

مطبعهٔ نشان بربریان

(۱۳۰۶)

PL123
M54
1888

عرض شکران

فاتحهٔ کلامم توطئهٔ للمقال ، سرد براعت استهلال دکلدر انجق نعمت پادشاهی‌یی تحدیثله ابناء زمانه موتلو اوقومقدر . کندی زمانمزده تحصیل دینیلان شئ عادتا تك و تنها تشنه‌لب و بیغدا بوادی و فیافیدن یولجیلق ایتمکه مماثل ایدی . اولبابده چکیلان نیجه مشاق لایطاق یعنی منابع عرفانك نقصانی ، و وسائط تسهیلیه‌نك فقدانی حسبیله اوغرانیلان جفا و ملال حاجز الاشتیاق ، پیش نظر امعانه کتورلسه و شو زمان سعداقترانده مشهود انواع تسهیلاتله مقایسه ایدلسه ، الحق ابنای زمانك نه کبی میمنتلی و کرامتلی بر دور جلیل بیعدیله ادراك ایلدکلری و هلهٔ آکلاشیلور . بروقتلر مهما امکن تفنن ایچون اغنیازادکانك بیله عالم تدرسده اون بش یکرمی سنه کچورملری ضروری ایدی . حالبوکه شمدی اویله دکل . هر طرفده اولاد خواص و عوامه سویاً و حسبیاً کشاده نیجه منابع عرفان ، و میدان استفاده‌یه نهاده بونجه نشریات سهولتنشان سایه‌سنده مشتاقین طلاب ذوی‌الاجتلاب بالنسبه پك جزئی بر مدت ظرفده غایت مبذول صورتده احراز دستمایهٔ کمال ایتمکده درلر . امدی موتلو کندولرینه .

اشته بو انقلابات مابه النجات ، دور زمانه محصولی دکلدر الا جمیع عالمه بخشندهٔ نور و حضور ، و رفاه و حبور اولمق اوزره بخشایش عال العال ربانی اولان ولی نعمت عالمیان سلطان غازی عبدالحمید خان ثانی افندمز اب مشفقمز حضرتلرینك ، تدابیر منجیهٔ جهانبانیلری نتائج جلیلهٔ عظیمهٔ الشکرانه‌سندن اولمغله ، همان جناب رب ذوالجلال ، ذات مستجمع الکمالات و نادرالصفات حضرت ظل اللهیلرین ، عمر جاودانی و شوکت و سطوت بیمدانی ایله اریکه‌پیرای شان و اجلال بیورسون آمین .

افادهٔ مخصوصه

بو عاجز اون التی سنه‌یی متجاوز مدتدنبرو درسعادت مکاتب عالیه‌سندن بعضلرنده صنوف بالا طلبه‌سنه صرف و نحو عثمانی و عربی و فارسی تدریسنده بولنوب بو مدت ظرفنده اصول تدریسیه‌جه تجارب عدیده اجرا ایلمش و انلره بناءً اشبو نو اصول اثر ناچیزی ترتیب و تألیف ایتمش اولدیغمدن بعض مزایاسی بروجه زیر تذکیر و تزبیر ایدیلور شویله‌که

اولا . جمیع قواعد و ضوابط سؤال جواب طرزنده کوسترلمشدر بو طرزك باشلوجه محسناتی شاکردانك نظر دقتنی جلب و جذب ایتمك و افاداتی قویاً ذهنلرنده یرلشدرمك و خواجکان کرامی هر بر قاعده‌یه موافق مطلوب سؤاللر ترتیب و تحریری کلفتندن وارسته ایتمك و همده طلبه‌یی مطابق و موافق مطلوب جواب با صواب اعطاسنه مقتدر قیلمقدر

ثانیاً . اولاد وطن لسان عثمانی‌یی و بونك متمماتندن اولان عربی و فارسی‌یی تحصیل صره‌سنده زمان حال اقتضاسیله علومده تبحر ایچون لسان فرانسوی‌یی دخی تحصیله مجبور و مکلف اولدیغی و حالبوکه السنهٔ ثلثهٔ مذکوره ایله لسان فرانسوی بیننده تعریفات و تقسیمات صرفیه‌جه ظاهراً فرق فاحش بولندیغی جهتله بو فرقله شاکردك ذهنی دوچار تشویش اولمامق اوزره آنلرك بیننه وضع ائتلاف و رفع اختلاف ایده‌جك و طرفینك اصول صرفیه‌سنه خلل کتور- میه‌جك صورتده تقسیمات صرفیه کوسترمشزدر شویله‌که

مثلا کلمه‌نك انواعنی عربه اتباعاً اسم و فعل و حرف دیو

اوچه حصر ایتمشز حالبوکه فرانسز صرفیونی انواع کلماتی اسم صفت ضمیر فعل حرف جر و عطف و ندا و ظرف دیو سکزه ابلاغ ایتمش اولدقلرندن بو ایکی شقك بینی تألیف ایچون بو اثرمزده اسمی (اسم عین) و (صفت) و (کنایت) ، فعلی (ذات فعل) ، حرفی (حرف جر) و (عطف) و (ندا) و (حروف شتی) تقسیماتیله کوستره‌رك کلمه‌نك انواعنی اساساً اوچه و فروعاتجه سکزه ابلاغ ایتمش و بویله‌جه جسیم بر اختلافی ضمناً رفع ایلمشز در

ثالثاً . عربینك اکثر صیغی حقیله آکلاشلمق اوزره آنلرك ترکی و فارسیده اولان مقابللرینی عینی صیغ مذکوره اسامیسیله کوسترمکه اهتمام ایتمشز در

رابعاً . لسانك جسامتنه نسبةً هیچ مشابه‌سنده بولنان و (النادر کالمعدوم) قبیلندن اولان شذوذات و مستثنیاتك قواعد کلیه صره‌سنده ذکر و اتیانی و بو وجهله مبتدیان طلبه‌نك تخدیش اذهانی مختصر صرفمزده کلاً تجویز ایدلمامش ایسه‌ده بو اثرمز مطول اولمغین بالایجاب شذوذات دخی کوسترلمشدر

خامساً . تعریفات و اصطلاحات لوحهٔ خاطره بالسهوله والرصانه نقش و ارتسام ضمننده صورت مفیده و موضحه‌ده قصرکلام و اختصار مرام اصولی اختیار ایدلمشدر

سادساً . جموع مکسرهٔ عربیه بحثنده طرز واحد و سیاق مطرد اوزره جمع اولان کلماتدن انجق بر ایکیسنك جمعی کوستریلوب ماباقیسی تطبیقاته داخل ایدلمشدر بو اصول ایسه عندالتجربه شاکردانك سریعاً کسب ممارسه ایتملرینه پك الویرشلی کورلمشدر

سابعاً . عربینك جمیع مشتقاتی بحثنده قواعد اساسیه‌نك ساده‌لکی اعلاللی و ادغاملی مثاللر یوزندن بوزلمامق و شاکردك ذهننده پریشانیت

حاصل اولمامق اوزره اول مبحثلرده معتل و مضاعف كلماتك ايرادندن كاملاً اجتناب ايديلوب او مقوله كلماتك عارضاتى انجق كتابك آخرينه براغيلان ادغام و اعلال بحثلرنده كوسترلمشدر

ثامناً . طلاب علم جليل صرفك تعريفات قواعد و ضوابطنى صورت ظريفه و لطيفه‌ده ادا ايتمك اوزره تعريفات و تفسيرات احسن تعبيرات اوزره سبك و ترتيب ايدلمشدر

تاسعاً . مزيد حرمتلو معلم افنديلرك تخفيف مزاحمى مقصديله هر بر مبحث نهايتنده جمله‌سى كلمات مأنوسه‌دن عبارت اولمق اوزره مقدار وافى كلمات تطبيقيه ايراد ايديلوب معنالرى حذالرنده كوسترلديكى كبى متن قواعده‌ده موجود و معنالرى حذالرنده مفقود كلمات دخى هر بار شاكردانك استفساريله خواجكان كرامه تصديعاتى موجب اولمامق اوزره خاتمه‌يه بر لغاتچهٔ مخصوص الحاقيله تعريفلرى و محلى ترجمه‌لرى آنده كوسترلمشدر

عاشراً . اكثر كتب آليه‌ده مع التأسف كورلديكى وجهله مندرجات صيق صيق و غايت قاريشق صورتده ترتيب ايدلمش و بناءً عليه قارئنجه انقباض صدر حصوله كلديكى نمايان اولمش اولمغله بونك دفعى ضمننده مندرجات ابواب و فصوله تقسيم و سربستجه ترتيب و تنظيم ايدلمشدر

و من الله التوفيق وهو نعم الرفيق

مطول صرف عثمانی

معلومات ابتدائیهٔ عمومیه

س . بر لسانی طوغری سویلیوب یازمق ایچون نه لازمدر

ج . صرف و نحو بیلمك لازمدر

س . صرف و نحو ندن بحث ایدر

ج . صرف لسانك مبانیٔ کلماتندن و نحو ایسه کلماتك جمله و یا کلامده کسب ایلدیکی احوالدن بحث ایدر

س . لسان عثمانینك کلماتی ندن عبارتدر

ج . حرف و علامتدن

حرف

س . لسان عثمانینك حرفلری نقدر در

ج . اوتوز ایکی عدد در شویله‌که

ا ب پ ت ث ج چ ح خ د ذ ر ز ژ س ش ص ض ط ظ ع غ ف ق ك گ ل م ن و ه ی

س ۰ بونلره نه تسمیه اولنور
ج ۰ حروف هجا تسمیه اولنورکه هجالری تشکیل ایدرلر
س ۰ هجا ندر
ج ۰ بر بابتده اوقونان بر و یا زیاده حرفلردر
مثلا (بش) لفظنده بر هجا وار چونکه بر بابتده اوقنور حالبوکه (بشلك) لفظنده ایکی هجا وار چونکه ایکی بابتده اوقنور

حروف انفصال حروف اتصال

س ۰ حروف انفصال قنغیلره دینور
ج ۰ صاغدن بتیشوبده یالکز صولدن بتشمیان یاخود تعریف اخرله مابعدینه بتشمیان حرفلره دینورکه بو یولده اولانلر ا د ذ ر ز ژ و حرفلریدر

مثلا زاده ساز مور بدل

س ۰ حروف اتصال قنغیلره دینور
ج ۰ کرك صاغدن و کرك صولدن بتیشان حرفلره دینورکه بونلر دخی باقی قالانلردر مثلا

شش قغلجم سکسان مصطفی.

حروف خاصه

س ۰ حروف خاصه قنغیلره دینور
ج ۰ لسان عثمانی اصل ترکی و عربی و فارسی لفظلردن مرکب اولمغله

حروف خاصه لفظلرك بردرجه‌یه قدر تفریقنه مدار اولان یعنی قنغیلری عربی در وقنغیلری دکل ایسه آنی کوسترن حرفلره دینور

س . یالکز عربی‌یه مخصوص اولان حرفلر قنغیلر در

ج . ث ح ذ ض ظ ع حرفلریدر .

مثلا ثروت حق ذوق ضد ظالم عالم صرف عربیدرلر انجق (عربه) (عورت) (کذشته) (علو) و دها بعض لفظلر شاذ درلر

س . یالکز ترکی و فارسی‌یه مخصوص اولان حرفلر قنغیلر در

ج . پ چ ژ گ حرفلریدر که بونلر الفاظ عربیه‌ده بولنمزلر

مثلا (کمی) (چامور) (بیره) (کل) (پاره) (ژیان) عربی دکلدرلر

تطبیقات

زیرده‌کی کلماتدن قنغیلری عربی وقنغیلری دکل ایسه شاکردان تعیین ایتملی

حق پاچه ژنك عرفان کچید ذوق

ثانی پیر کلین کوپ ضمیر بعید

عَلامَتْ

س . لسان عثمانیده مستعمل اولان علامات قاچ نوعدر

ج . بش نوع شویله که اولا حرکه ثانیاً مد ثالثاً تشدید رابعاً جزم خامساً تنوین .

حرکه

س . حرکه ندر

ج . حرفك فوقنه و یا تحتنه قونیلوب آنی جانلاندیران یعنی اوقودان علامتدر

س . حرکه قاچ کونا در و اسملری ندر

ج . اوچ کونا در و اسملریدخی اوستون اسره اوتره و یا اوتوری در

س ، اوستون اسره اوتره‌یه عربجه نه دینور

ج . اوستونه فتحه اسره‌یه کسره اوتره‌یه دخی ضمه دینور

حرکهٔ خفیفه حرکهٔ ثقیله

س . مار الذکر حرکه‌لردن هر برینك قاچ نوع صوتی وار

ج . ایکی نوع بری خفیف و دیکری ثقیل

س . فتحه خفیف و ثقیل اولدقده نصل اوقنور

ج . خفیف اولدقده (چَك) کبی ، ثقیل اولدقده غَم کبی تلفظ اولنور

س . کسره خفیف و ثقیل اولدقده نصل اوقنور

ج . خفیف اولدقده (بِز) کبی ، ثقیل اولدقده (خِشم) کبی اوقنور

س . ضمه خفیف و ثقیل اولدقده نصل اوقنور

ج . خفیف اولدقده کُل سوُز کبی، ثقیل اولدقده صوُ بوُش کبی تلفظ اولنور

س . ضمهٔ مبسوطه نیه دینور
ج . سوز و بوش لفظلرنده اولدیغی کبی دوداقلر آچیله‌رق اوقونان اوتره‌یه دینور
س . ضمهٔ مقبوضه نیه دینور
ج . کل و صو لفظلرنده اولدیغی کبی دوداقلر بر مقدار صیقیـله‌رق اوقونان ضمه‌یه دینور

تطبیقات

آتی الذکر کلمات شاکردان طرفـندن یکان یکان تقریر ایدیلوب حرکه‌لرینك ثقیل و یا خفیف اولدیغی بیان اولنملیدر

دم قوش کوز بر ایکی طیقاج بلوك
خام طقوز کباب اکرام بورك

مدّ

س . مد ندر
ج . مد یالکز الف حرفی اوزرینه وضع ایدیلوب آنی اوزاده‌رق اوقوتمغه مخصوص اولان بو (~) علامتدر

مثلا آمر مآل آداب

س . کلمات ترکیه‌ده مدلی الف نصل اوقنور
ج . اوزادلمیـه‌رق عادی الف کبی بو حالده مدك خدمتی باشـده بولنان همزه الفی فتحهٔ ثقیله ایله اوقوتمقدر

مثلا آت آرسلان آلای

تطبيقات

شاکردان زیرده‌کی کلماتك همزه الفلرینی اولا فتحهٔ خفیفه ایله و بعده مدله اوقوملی

ال اب او اه اش ای امین ازمش

شده یاخود تشدید

س . شده یاخود تشدید ندر

ج . بر حرفی ایکی کره اوقوتمق اوزره حرفك فوقنه قونیلور شو (ّ) علامتدر مثلا ملّت شوّال مدّاح

س . هر حرف اوزرینه تشدید وضع اولنه‌بیلورمی

ج . هر حرف اوزرینه وضع اولنه‌بیلور انجق الف حرفی اوزرینه وضع اولنمز چونکه الف یالکز مد ایدیلور

س . تشدید قنغی لسان الفاظنه مخصوصدر

ج . صرف الفاظ عربیه و فارسیه‌یه مخصوصدر شاید لفظ ترکی اولور ایسه مطلوب اولان حرف ایکی دانه یازیلور

مثلا بللی اللی اممك

تطبیقات

آتی الذکر کلماتك تصحیحی کرکدر

جلّاد کوزلّك علّت صالّامق حمّال حقّی

حدّت اومّق غرّه قصّاب

جزم

س . جزم ندر

ج . كلمه‌لرده ایكی و یا دها زیاده حرفلردن عبارت اولان هجالری تفریقه مخصوص شو (ْ) علامتدر مثلا مَرْهَمْ دَرْدمَنْدْ مُسْتَقْبَلْ

س . بو علامت قنغی موقعده وضع اولنمز

ج . هجانك صوك حرفی ا و ه ی حروف املاسندن بری اولورایسه

مثلا بَاقِی مُوجِبْ دَرَه

تنوین

س . تنوین ندر

ج . تنوین كه نونلامق دیمكدر بر كلمه‌نك صوك حرفنه بر حركه ویردكدنصكره آنی متعاقب نون صداسنی چیقارمقدر

مثلا . قصد لفظی نهایتنه اسره كتورسه‌ك (قصدِ) اولور تنوین كتورسه‌ك بویله‌جه (قصدٍ) یازیلور و قصدین اوقنور

س . تنوین نونی یازیلومی

ج . خیر یازلمز انجق اشارتله كوستریلور كه بو اشارت آیروجه بر شیٔ اولمیوب الا حركه‌نك مكرریدر شویله كه یا بویله‌جه (ً) ایكی اوستون یا بویله‌جه (ٍ) ایكی اسره و یاخود بویله‌جه (ٌ) یا بویله‌جه (۶) بر برینه كچمش كبی ایكی اوتره در

س . اویله ایسه تنوین قاچ كونا در

ج . اوچ كونا در شویله كه

برنجیسی اوستون تنوینی در بوکا عربجه تنوین الفتح دینور مثلا

ةً مرحمةً صلحاً

ایکنجیسی اسره تنوینیدر بوکا عربجه تنوین الکسر دینور مثلا

بٍ بحقٍ من غیر حدٍ

اوچنجیسی اوتره تنوینیدر بوکا عربجه تنوین الضم دینور مثلا

لٌ مشارٌ موضوعٌ

س . تنوین قنغی لسان الفاظنه مخصوصدر

ج . الفاظ عربیه‌یه مخصوصدر فقط (پشیناً) (کرمیاً) و سائر بر ایکی تعبیرلر غلط مشهور درلر

تطبیقات

زیرده‌کی لغتلرك هم اوقودلمسی و همده یازدیرلمسی لازمدر

بناءً غفلةً عن قصدٍ مضافٌ الیه تکراراً عنایةً

نظاماً مکافاةً مفعولٌ به بغتةً اتفاقاً

معلومات شتی

حروف ثقیله حروف خفیفه

س . حروف ثقیله‌دن مراد نه‌در

ج . اکثریا حرکهٔ ثقیله ایله تلفظ ایدیلان حرفلردر

س . حروف ثقیله قنغیلردر

ج · ح خ ص ض ط ظ ع غ ق حرفلريدر

س · حروف خفيفه‌دن مراد ندر

ج · أكثريا حركهٔ خفيفه ايله تلفظ اولنان حرفلردر

س · حروف خفيفه قنغيلردر

ج · حروف ثقيله‌دن ماعدا اولانلردر

حروف املا

س · حروف املادن مراد ندر

ج · ا و ه ى حرفلريدركه كلمات تركيه‌ده بولندقلرنده أكثريا هجالرك نه حركه ايله اوقونه‌جغنى كوستررلر

مثلا قيش لفظنده (ى) حرفى هجانك كسره ايله اوقونه‌جغنى كوسترمكدن ماعدا هيچ بر ايشى يوقدر

س · بو ا و ه . ى حرفلرندن هر برى نه‌يه دلالت ايدر

ج · (ا) و (ه) فتحه‌يه (ى) كسره‌يه (و) دخى اوتره‌يه دلالت ايدر

مثلا قاش قيش قوش دره

س · حروف املايه دها نه اسم ويريلور

ج · حركه مقامنه قائم اولدقلريچون (حركهٔ حرفيه) و هجايى طويور-دقلرى يعنى طوغرى اوقوتدقلريچون (حروف اشباعيه) دينور

س · مذكور ا و ه ى حرفلرينه قنغى احوالده حروف املا ديميوب حروف اصليه دينور

ج · (ا) همزه الف اولورسه و (و) (ه) (ى) دخى كندى اصل صوتلريله تلفظ اولنورلر ايسه انلره سائرلر مثللو حروف اصليه

دینور چونکه اول احوالده حرکه‌یه دلالت ایتمیوب حروف سـائره مثللو نفسی کندولری حرکه‌یه محتاجدرلر

مثلا   ات   چاو   هر   نی

تطبیقات

طلبه زیرده‌کی کلماتك حرکهٔ حرفیه‌لرینی یازملی

کُپ   قَچ   جَم   قُل   قل   دُ   دُ   لف   بِل   صَل

تُل   خَم   زَدَ   فَرَ   دُزَق

متحرك و ساکن

س . متحرك نه‌یه دیرلر

ج . حرکه‌سی اولان حرفه دیرلر   مثلا   دال اوستون دَ دیسه‌ك (د) متحرك اولور

س . ساکن نه‌یه دیرلر

ج . کندوسنه مخصوص حرکه‌سی اولمیوب سائرك حرکه‌سیله تلفظ اولنان حرفه دیرلر   مثلا دُرتْ لفظنده (د) متحرك و (ر) ایله (ت) ساکن درلر

آهنك

س . کلمات ترکیه‌یه مخصوص اولان آهنك نه یولده در

ج . كلمه‌نك ايلك هجاسی حركهٔ ثقيله ايله بدأ ايدر ايسه ديكر هجالر دخی آكا اتباع ايدرك ثقيل تلفظ اولنور مثلا

باغلر قوزی ياپه‌جغمزدن

هكذا ايلك هجا حركهٔ خفيفه ايله بدأ ايدر ايسه ديكر هجالر دخی آكا اتباع ايدر مثلا

اولر بيوك كله‌جكمزدن

فقط (الما) (پلاو) (ايناغق) و دها بعض كلمه‌لر مستثنی درلر

تطبيقات

آتی الذكر كلماتی معلم افندی آهنكسز اوقويوب شاكردانه طوغرتدرملی

ايپلر يوللر يازمه‌جی كوره‌جكمزدن شوندن بوندن

بزدن سزدن اولديغی چوملكجی آله‌جغمزدن چوجقلر

تلون حروفات

الف

س. الف قاچ نوعدر

ج. بش نوع شويله كه

اولا. الف املاكه حركه مقامنده اولوب فتحه‌يه علی الخصوص فتحهٔ ثقيله‌يه دلالت ايدر مثلا

سومامك باش جام

ثانیاً . الف مقصوره که اکثریا (ی) شکلنده یازیلوب ینه الف کبی اوقنور فقط بلا مد

مثلا مولی دعوی مصطفی

ثالثاً . الف ممدوده که کلمات عربیه و فارسیه‌ده فتحه‌یه دلالت ایتمکله برابر مد ایله اوقنور

مثلا آمر آباد آمین پاشا

رابعاً . الف خفیه که لفظده موجود وخطده مفقود در

مثلا الهی رحمن بونلرك اصللری الاهی رحمان در

خامساً . الف عوض که اوستون تنویننده بولنوب انجق تنوین لفظدن ساقط اولدیغنده اوقنور

مثلا دائماً دائما ابداً ابدا

تطبیقات

آتی الذکر کلماتده موجود الفلرك نوعی تعیین ایدلملی

اب جداً فتوی صاج آلای کذلك سالماً

شوری آتش بال مع هذا

﴿ همزه ﴾

س . همزه قاچ صورتده یازیلور

ج . اوچ صورتده شویله که

اولا . بلا دندان مثلا جزء شئ صفاء

ثانياً. عادى بر دندانله مثلا مسئله مائل

ثالثاً. دندان مقامنده زيرنده ا و ى حرفلرندن برى بولنه‌رق

مثلا أجرت مأمور منشئ مؤمن

س. همزه الف نيه ديرلر

ج. التده الف بولنان همزه‌يه ديرلر

مثلا مأذون رأس بدأ

س. همزه الف لسان عثمانيده دائما بويله‌مى يازيلور

ج. خير اكر باشده بولنور ايسه عادت اولمشدر همزه‌سز يازيلور

مثلا ال اسم اجرت

﴿ تاء ﴾

س. تا قاچ صورتده يازيلور

ج. ايكى صورتده برى بويله‌جه (ت) كه تاء طويل دينور

مثلا مرحمت درايت صورت

ايكنجيسى كلمات عربيه‌يه مخصوص اوله‌رق بويله‌جه (ة) كه بوكا تاء كرد دينور مثلا مروةً مجازاةً

﴿ ضاد ﴾

س. ضادك قاچ سسى وار

ج . ایکی بری اکثریا (ظ) کبی

مثلا ضرر ضمیر ضبط

دیکری ایسه نادراً (د) کبی مثلا قاضی ضلالت اضحی

﴿ طاء ﴾

س . طانك قاچ نوع صوتی وار

ج . ایکی نوع بری اصل کندو صوتی مثلا طاش قوطی

بریده (د) کبی مثلا آطه طبان

د کبی اوقونان (ط) لر هپ ترکجه کلمه‌لرده بولنور

﴿ کاف ﴾

س . کافك قاچ نوع صوتی وار

ج . درت نوع شویله که

اولا . کاتب کسب کبی بو کبیلره کاف عربی دینور

ثانیاً . گل گنج کبی بو کبیلره کاف فارسی دینور

ثالثاً . دڭز آڭا کبی بو کبیلره صاغر کاف دینور

رابعاً . دگز بك کبی بو کبیلره کاف یائی دینور

تطبیقات

آتی الذکر کلماتده موجود کافلرك نوعنی شاکردان تعیین ایتملیدر

کامل دڭنك بڭا گلین کوسه سڭا کمر چکه

دوکمك گمی اکیز بکز گوڭل اگر

﴿ واو ﴾

س ٠ واو قاچ نوع در

ج ٠ درت نوع شويله كه

اولا ٠ واو اصليه ياخود لفظيه كه اصل صوتيله ادا اولنور

مثلا وقت علو خديو

ثانياً ٠ واو املاكه حركه مقامنده اولوب ضمه‌يه دلالت ايدر

مثلا بوغو قوش يول

ثالثاً ٠ واو ممدوده كه كلمات عربيه و فارسيه‌ده بولنوب ضمه‌يه دلالت ايتمكله برابر ضمه‌يى مد ايدر

مثلا عدو بدكو ممنون

رابعاً ٠ واو اماله كه بعض كلمات فارسيه‌ده (خ) ايله (ا) ميانده بولنور و بونك الف ايله وضعى خانك بين الفتح والضم اوقونمسيچون ايسه‌ده بو خا لسان عثمانيده فى يومناهذا بين الادبا فتحه ايله اوقونمقده در

مثلا خواب خوانده خواهش

مع ذلك (خواجه) (خوان) و (خوار) كلمه‌لرى هم ضمه و هم فتحه ايله اوقنورلر

تطبيقات

شاكردان آتى الذكر كلماتده موجود واولرك نوعنى تقرير ايتمليدرلر

حصول وكيل قوطى عدول

خوانچه خواه نوش لغو

﴿ هاء ﴾

س . هاء قاچ نوعدر
ج . اوچ نوعدر شویله که

اولا . های اصلیه یاخود لفظیه که اصل صوتیله تلفظ اولنور
مثلا هر مهل چاه

ثانیاً . های املا یاخود های رسمیه که حرکه مقامنده اولوب فتحه‌یه دلالت ایدر
مثلا آصمه بنده

ثالثاً . های موقوفه که (ت) حرفندن دونمه در و یالکز کلمات عربیه اواخرنده بولنور
مثلا حکایت حکایه اقامت اقامه قوت قوه

تطبیقات

شاکردان آتی الذکر کلماتده موجود هالرك نوعنی تقریر ایتملیدر
همت عداله کفته همان میمنه بصمه منقبه
اهل غایه شاه سخته تکمه

﴿ یاء ﴾

س . یاء قاچ نوعدر
ج . اوچ نوع شویله که

اولا . یای اصلیه یاخود لفظیه که اصل صوتیله ادا اولنور
مثلا یل سیر می

ثانیاً . یای املاکه حرکه مقامنده اولوب اسره‌یه دلالت ایدر

مثلا بیل قیش لیف

ثالثاً . یای ممدوده که کلمات عربیه و فارسیه‌ده اسره‌یه دلالت ایتمکله برابر کسره‌یی مد ایدر

مثلا والی مردی جانی

تطبیقات

طلاب آتیده‌کی کلماتده موجود یالرك نوعنی تقریر ایتملیدرلر

یمن نیل التی کلین یوز شریف یوك پیری نی

كتاب اول

صرف تركى

كلمه

س . كلمه‌لر اساساً قاچ نوعدر

ج . اوچ نوعدر شويله‌كه برنجيسى اسم ايكنجيسى فعل اوچنجيسى حرف ياخود ادات

باب اول

اسم

س . اسمدن مراد ندر

ج . زمانه مقارن اولميوب مستقلا بر معنايه دلالت ايدن كلمه‌در

مثلا چوجق يشيل بن كلن كلمه‌لرى اسم درلر

س . اسملرده نه خاصیتلر وار در

ج . عمومیت و یا خصوصیت ، کمیت ، اعراب و احوال اسم خاصیتلری وار در

عمومیت و خصوصیت

س . اسملرده عمومیت ندر

ج . بر اسمك اشعار ایلدیکی شیدن نقدر وار ایسه انلردن هر برینه عام و شامل اولمسیدر

مثلا قیون چیچك لفظلری هر بر قیونه هر بر چیچکه دینور دیمك بو کلمه‌لرده عمومیت وار

س . معناسنده عمومیت اولان اسملره نه دینور

ج . اسم عام یاخود اسم جنس دینور

س . خصوصیتدن مراد ندر

ج . بر اسمك اشعار ایلدیکی شیدن نقدر وار ایسه انلردن یا برینه و یاخود بعضیسنه خاص اولمسیدر

مثلا استانبول لفظندن شهر آکلاشیلور ایسه ده هر شهر بو لفظه آکلاشیله‌مز چونکه استانبول اسمی یالکز بر شهر معلومه مخصوصدر

کذلك اسکندر لفظندن آدم آکلاشیلور ایسه ده هر آدم بو لفظه درك اولنه‌مز الا زمرهٔ ناسدن اسکندر نامیله مسمی اولان آکلاشیلور

س . خصوصیتی اولان اسمه نه دینور

ج . اسم خاص یاخود علم دینور

کمیت

س . کمیتدن مراد ندر

ج . کلمه‌نك اشعار ایلدیکی شیدن بر و یا بردن زیاده کوسترمسی حالتیدر

س . کلمه‌نك بر تك کوسترمسی حالتنه نه دینور

ج . مفرد دینور مثلا بزم کتاب دینسه بوراده کتاب مفرد در چونکه بر فرد یعنی بر تك کوستربیور

س . کلمه‌نك بردن زیاده کوسترمسی حالتنه نه دینور

ج . جمع دینور مثلا کمیلر کلدی دینسه دکل بر الا بردن زیاده کمیلر آکلاشیلور

س . لسان ترکیده جمع نصل یاپیلور

ج . مفردك نهایتنه (لر) علاوه‌سیله

مثلا او اولر ال اللر باش باشلر

اعراب و احوال اسم

س . ترکجه‌ده اعراب نه‌یه دینور

ج . اسمك ترکیده بعض احوالدن طولایی آخری تغیر ایتمسنه دینلور مثلا اوی یاپدم اوِك قپوسی قیرلدی اوَه کیردم ترکیبلرنده (او) لفظنك آخرینه بعض احوالدنطولایی کسره و فتحه کله‌رك و بونلری مشعر اولمق اوزره بر محلده (ه) و دیکر محلده (ی) کتوریله‌رك آخری تغیر ایتمشدرکه بو تغیره اعراب دینیلور

س . کسره ایله فتحه نه حاللرده ورود ایدر

ج . كسره مضاف اليه ايله مفعول به‌ده و فتحه ايسه يالكز مفعول اليه ده وارد اولور . پس اسمك بو اوچ حالنه اعرابلی احوال اسم دينور

س . كلمه‌نك اعرابدن عاری ساده صورتنه نه دينور

ج . مجرد دينور مثلا او كوز باش مجرد درلر

س . اسم بونلردن ماعدا احوالده بولنمز می

ج . بولنور مثلا (اوده) تعبيری كبی مفعول فيه و (او ايله) كبی مفعول معه و (اودن) كبی مفعول عنه و (او ايچون) كبی مفعول له اولور ايسه‌ده بو و دها سائر حاللرده آخری اعراب كورمز

كوز لفظنك مجرد و اعرابلی احوال اسمی

	مفرد	جمع
مجرد	او	اولر
مضاف اليه	اوك	اولرك
مفعول به	اوی	اولری
مفعول اليه	اوه	اولره

تطبيقات

شاكردان آتی الذكر كلماتك اعرابلی احوال اسمنی تقرير و هم تحرير ايتملی

باش سوز آرسلان آو قرنداش طاغ آغاج

تبدلات

س . بر اسمك نهايتنده حروف املادن بری بولندقده احوال اسمنده نه تبدلات واقع اولور

ج . اكر كلمه مفرد ايسه مضاف اليهده (نك) مفعول بهده (يى) مفعول اليهده (يه) علاوه اولنور فاما جمع ايسه هيچ بر تبدل واقع اولمز چونكه كلمه ايله اداتك آراسنى (لر) تفريق ايدر مثلا

مفرد

مجرد	قيا	قپو	آرى	دره
مضاف اليه	قيانك	قپونك	ارينك	دره‌نك
مفعول به	قيايى	قپويى	آرى‌يى	دره‌يى
مفعول اليه	قيايه	قپويه	آرى‌يه	دره‌يه

جمع

مجرد	قيالر	قپولر	آريلر	دره‌لر
مضاف اليه	قيالرك	قپولرك	آريلرك	دره‌لرك
مفعول به	قيالرى	قپولرى	آريلرى	دره‌لرى
مفعول اليه	قيالره	قپولره	آريلره	دره‌لره

صو لفظنك مضاف اليهى خلاف قياس اوله‌رق صويك اولور

تطبيقات

شاكردان آتى الذكر كلماتك احوال اسمنى اجرا ايتملى

كدى قيو آطه بابا چاى اردو آلاى چالغى اويقو علو آنا تلكى كوى يمورطه شاه خديو

س . قاف ايله منتهى اولان بر كلمه‌نك احوال اسمنده نه تبدلات واقع اولور

ج . اکر کلمه ترکی ایسه قاف حرکه‌لندیکی مواقعده غینه تبدل ایدر بو تقدیرجه قاف مفردك یالکز مضاف الیه مفعول به و مفعول الیه حاللرنده غینه تبدل ایدر مثلا

	مفرد	جمع
مجرد	بالِقْ	بالِقْلر
مضاف الیه	بالِغِك	بالِقْلرك
مفعول به	بالِغِی	بالِقْلری
مفعول الیه	بالِغَه	بالِقْلره

فقط اوق طوق قرق شاذ اولوب آنلرده قاف تبدل ایتمز زقاق دخی عربی ایکن شاذ اوله‌رق زقاغك زقاغه زقاغی اولور

س . کاف عربی ایله منتهی اولان برکلمه‌نك احوال اسمنده نه تبدلات واقع اولور

ج . اکر کلمه ترکی ایسه اول کاف حرکه‌لندیکی مواقعده کاف فارسی‌یه یاخود کاف یائی‌یه تحول ایدر مثلا

	مفرد	جمع
مجرد	بوجك	بوجکلر
مضاف الیه	بوجگك	بوجکلرك
مفعول به	بوجگی	بوجکلری
مفعول الیه	بوجگه	بوجکلره

فقط ترك یوك کورك کوك کوشك لفظلری شاذ در

س . ألف مقصوره أيله منتهى اولان بر كلمه‌يه احوال اسمده نه حال واقع اولور

ج . اداتله برلشديكنده (ى) الفه منقلب اولور مثلا

دعوى دعوانك دعوايى دعوايه دعوالر

تطبيقات

شاكردان آتى الذكر كلماتك احوال اسمنى شفاهاً وتحريراً اجرا ايتمليدرلر

طاوق يمك چوجق ايپك آياق حق يورك خاك

فتوى پطريق بطاق سارق حريق فرانق

اضافت

س . اضافت نه‌يه ديرلر

ج . برى ديكرينك اولديغنى كوسترمك اوزره ايكى اسمك برلشمسنه ديرلر مثلا عمرك اوغلى دكزك بالغى تركيبلرنده اضافت وار چونكه اوغل عمرك بالق دخى دكزك اولديغنى آكلاشيليور

س . اضافت حالنده اسملرك برينه و ديكرينه نه دينور

ج . برينه مضاف اليه و ديكرينه مضاف دينور مثلا يوقاروده‌كى مثاللرده عمر و دكز لفظلرى مضاف اليه و اوغل و بالق لفظلرى دخى مضاف درلر

س . مضاف اليه ايله مضافك مجموعنه نه دينور

ج . تركيب اضافى دينور

س . تركجه‌ده تركيب اضافى نه ترتيب اوزره اتيان ايديلور

ج . مضاف اليه اولان كلمه اكثريا مضاف اليه حاليله دائما مقدم و مضاف

ایسه حروف املادن بریله منتهی اولمدیغی تقدیرده آخرینه بر (ی) و الا (سی) علاوه‌سیله دائما مؤخر اوله‌رق اتیان ایدیلور

مثلا راشد و جزدان او و قپو لفظلرینك اضافتی راشدك جزدانی اوك قپوسی ترتیبی اوزره اولور

فقط بعضاً مضاف الیه مجرد صورتنده کتوریلور مثلا

قیون سودی انسان اولادی

ملاحظه

صرف کتابنده اضافتك انواعندن حتی نفس اضافتك ماهیتندن بحث ایتمك نابجمل اولدیغندن همان بوقدرجق بر تعریفله اکتفا اولنوب تفرعاتنك نحووده اطنابی مناسب مطالعه اولنمشدر

اسم مکان

س . اسم مکاندن مراد ندر

ج . بر شیئك محلنی کوسترن اسمدر

مثلا صمانلق صمان قونیلان مکان دیمکدر

س . ترکجه‌ده اسملردن نوجه اوزره اسم مکان یاپیلور

ج . اسمك آخرینه اکر خفیف ایسه (لك) و اکر ثقیل ایسه (لق) علاوه‌سیله مثلا کمور کمورلك کمور قونیلان مکان دیمکدر

طاش طاشلق طاش بولنان « »

س . شاید کلمه خفیف و ثقیل حرکه‌لر ایله مخلوط اولور ایسه قنغیسنه اعتبار اولنور

ج . حرکهٔ اخیره‌یه اعتبار اولنور مثلا

انکنار انکنارلق لاله لاله‌لك

اسم تصغير

س . اسم تصغيردن مراد ندر
ج . بر شيئك اوفاغنى كوسترن كلمه‌در
مثلا   سرچه‌جك   اوفق سرچه ديمكدر
س . اسم تصغير نوجه اوزره ياپيلور
ج . اسمك نهايتنه خفيف ايسه (جك) و ثقيل ايسه (جق) علاوه‌سيله
مثلا   تكنه   تكنه‌جك   اوفق تكنه   ديمكدر
اوطه   اوطه‌جق   اوفق اوطه   «
بعضاً فضله اوله‌رق برده (ز) علاوه اولنور خصوصا كلمه بر هجالو او- لورايسه فقط كاف كاف يائى‌يه و قاف ايسه غينه تبدل ايدر مثلا
او   اوجكز   كوچك او ديمكدر
قوش   قوشجغز   اوفق قوش «
س . تصغير ايديله‌جك اسمك آخرنده (ق) و يا (ك) بولنور ايسه نه حال واقع اولور
ج . حذف اولنور   مثلا   اينك   اينه‌جك   آياق   آياجق
س . اسم تصغير هر بار اوفقلق كوسترمك ايچونمى قوللانيلور
ج . خير   بعضاً محبت و ترحم كوسترمك ايچون كلور
مثلا   آناجغم   باباجغم   زواللى قزجغز

س . اسم قاچ نوعدر
ج . درت نوعدر   اولا اسم مطلق ياخود اسم عين   ثانياً صفت ثالثاً كنايت   رابعاً شبه فعل

فصل اول

اسم مطلق

س . اسم مطلقدن مراد ندر
ج . مادی و یا معنوی بر شیدن خبر ویرن کلمه در
مثلا   قوش   صو   اوفکه

فصل ثانی

صفت

س . صفت نه‌یه دیرلر
ج . برشیئك حال و کیفیتی بیان ایدن کلمه‌یه دیرلر
مثلا طار زقاق کسکین بچاق دیرسه‌ك طار زقاغك حالنی و کسکین ایسه بچاغك کیفیتی یعنی نصل اولدیغنی بیان ایدر
س . صفتك حال و کیفیتی بیان ایتدیکی اسمه نه دینور
ج . موصوف دینور که صفتلنمش دیمکدر
مثلا بیوك او دینسه (بیوك) صفت و (او) دخی موصوفدر

س. ترکجه صفتلر قاچ قسمدر
ج. باشلوجه درت قسمدر شویله که اولا اسم منسوب ثانیاً وصف ترکیبی ثالثاً صفت اصلیه رابعاً صفات مشتقه

اسم منسوب

س. اسم منسوبدن مراد ندر
ج. اداتله یاپلمش اولوب نسبت و یا مالکیت و یاخود مشغولیت کوسترن صفتدر مثلا

عربجه عربه منسوب پاره‌لو پاره‌یه مالك
یازیجی ایشی کوچی یازی اولان دیمکدر

س. ترکجه‌ده نسبت اداتلری قنغیلر در
ج. باشلوجه لی لو جه جی لك لق اداتلریدر بونلر اسمك نهایتنه علاوه اولنورلر مثلا

سیواس دن	سیواسلی	سیواس شهرندن اولان	دیمکدر
بوی «	بویلو	بویی اولان	«
ارمنی «	ارمنیجه	ارمنی‌یه منسوب	«
کون «	کونلك	کونه منسوب	«
آی «	آیلق	آیه منسوب	«
صو «	صوجی	صو صاتمقله مشغول اولان	«

اشته بو مقوله کلمه‌لر عن اصل صفت اولمیوب قاعده تحتنده تشکل ایتدکلرندن انلره قیاسی نامی ویریلور

س . مارالذکر اداتلر صرف ترکجه کلماته می مخصوصدر
ج . خیر عربی و فارسی اسملره دخی علاوه اولنور مثلا
بختلو شانلی عبرانیجه عنادجی سنه‌لك ساعتلق

تطبیقات

طلبه آتی الذکر کلماتی مناسبی وجهله نقدر قابل ایسه اسم منسوب ایتملیدر

شام ضرر کاغد ییل آقشام اتمك
عجم کرد بیچم هفته

وصف ترکیبی

س . وصف ترکیبیدن مراد ندر
ج . اکثریا ایکی کلمه‌دن ترکیب ایدیلان صفتدر
مثلا قره و کوز آیرو آیرو کلمه‌لر ایکن قره کوز دینیله‌رك برکلمه مقامنده استعمال ایدلدکده قره کوزلو معناسنده صفت اولور نصل که
قره کوز قیون قره کوز مرجان دینور

س . ترکجه‌ده وصف ترکیبی نوجهله تشکل ایدر
ج . باشلوجه صور آتیه اوزره

اولا . صفت ایله موصوفدن مثلا
بوش بوغاز آچیق کوز تربیق

ثانیاً . مفعول ایله فعلدن مثلا
میراث یدی کم آلمز سردن کچدی

ثالثاً. داش و سز لفظلريله مثلا
وطنداش یاشداش پاره‌سز

صفات اصلیه

س. صفات اصلیه‌دن مراد ندر

ج. بر اداتله مرتب و یا ایکی کلمه‌دن مرکب و یاخود فعلدن مشتق اولمیوب ذاتاً و اصلاً صفت اولان کلمه‌لر در مثلا

کوزل قره یکی ایراق اسکی کلمه‌لری صفات اصلیه‌دندر

کذلك اسماء عدد صفات اصلیه‌دندر

مثلا بر ایکی اوچ درت و سائره

س. صفات اصلیه سماعی می یوقسه قیاسی می

ج. سماعیدر

اسماء عدد

س. اسماء عدددن مراد ندر

ج. صایی آدلریدر

س. اسماء عدد قاچ قسمدر

ج. درت قسمدر شویله که اولا اصلیه ثانیاً وصفیه ثالثاً توزیعیه رابعاً کسریه

اعداد اصليه

س . اعداد اصليه‌دن مراد ندر

ج . معدودك مقدارينی كوسترن كلماتدر

مثلا يكرمی قيون دينسه قيونلرك مقداری يكرمی اولديغی آكلاشيلور

س . اعداد اصليه قنغيلر در

ج . آحاد عشرات مآت الوف و دها يوقارو مراتبده بولنان عددلر در

آحاد

بر ايكی اوچ درت بش التی يدی سكز طقوز

عشرات

اون يكرمی اوتوز قرق اللی التمش يتمش سكسان طقسان

مآت

يوز ايكيوز اوچيوز الی آخره

الوف

بيك ايكی بيك اوچ بيك الی آخره

اعداد وصفیه

س . اعداد وصفیه‌دن مراد ندر

ج . بر شیئك صایده قاچنجی اولدیغنی کوسترن کلمه‌لر در

مثلا اوچنجی صنف دینسه موجود صنفلرك اوچیده دکل الا بردن باشلایه‌رق صایوب اوچ قنغیسنه اصابت ایدرسه او در

س . ترکجه‌ده اعداد وصفیه نصل یاپیلور

ج . اعداد اصلیه‌نك نهایتنه (نجی) علاوه‌سیله مثلا

بر برنجی اوچ اوچنجی

اون بش اونبشنجی قرق سکز قرق سکزنجی

شاید نهایتده (ی) بولنورسه حذف اولنور مثلا

یدی یدنجی ایکی ایکنجی

درت لفظنك وصفیه‌سی دخی دردنجی اولور

اعداد توزیعیه

س . اعداد توزیعیه‌دن مراد ندر

ج . قنغی بر خصوصده مساواة اوزره اتخاذ ایدیلان مقداری یعنی اولچی‌یی مبین عددلر در

مثلا تقسیمده بونلره اوچر غروش ویر دیرسه‌م هر برینه اوچ غروش ویر و کذلك جمعده ایکیشر غروش ویریکز دیرسه‌م هر برکز ایکی غروش ویریکز دیمکدر

س . اعداد توزیعیه نصل یاپیلور

ج . اعداد اصلیه‌نك نهایتنه ماقبلی مفتوح بر (ر) علاوه‌سیله مثلا

بش بشر اون اونر

یکرمی سکز یکرمی سکزر یوز طقوز یوز طقوزر

فقط کلماتك آخرنده (ی) بولندقده (ر) دن اقدم بر ده (ش) علاوه اولنور مثلا

یدی یدیشر اللی اللیشر

(درت) لفظنك تاسی دخی داله قلب اولنه‌رق دردر دینیلور

اعداد کسریه

س . اعداد کسریه‌دن مراد ندر

ج . جزء معین کوسترن عددلر در مثلا بو قارپوزك بشده بر پاینی یی دیرسه‌م قارپوزی معین بش جزئه تقسیم ایدوب انجق بر جزئنی یی دیمکدر

س . ترکجه‌ده اعداد کسریه نه منوال اوزره یاپیلور

ج . اعداد اصلیه‌نك نهایتنه (ده) و بعده مطلوب اولان جزئك مقداری کتورلمکله یاپیلور مثلا

یدیده ایکی ٢/٧ اوتوزده سکز ٨/٣٠ و سائره

تطبیقات

زیرده‌کی اسماء عددك انواعی تعیین ایدلملیدر

قرق طقوز اون ایکیشر قرقنجی بیك بر اوتوز بش اللنجی
سکسانر التمش بشنجی التیوز طقوزده اوچ

اسم تصغیر

س . ترکجه‌ده صفتلرك تصغیری نوجه اوزره اولور
ج . اکر مراد اوفالتمق ایسه آخر کلمه‌یه ایجابنه کوره (جك) و یا (جق) علاوه‌سیله اولور مثلا

کوزل	کوزلجك	اوفق کوزل دیمکدر
قیصه	قیصه‌جق	اوفق قیصه «

فقط اوفق بیوك آلچاق آز بر طار صیجاق لفظلرینك تصغیری خلاف قیاس اوله‌رق اوفاجق بیوجك آلچاجق آزاجق یاخود آزیجق بریجك طاراجق صیجاجق اولور

شاید تصغیردن مراد تقلیل یعنی آزالتمق ایسه اخر کلمه‌یه (جه) علاوه ایدلمکله حاصل اولور مثلا

سیوری	سیوریجه	آز سیوری دیمکدر
اوزون	اوزونجه	آز اوزون «

بعضاً دخی (مترك) یا (متراق) کتوریلور مثلا
اکشیمترك آز اکشی صاریمتراق آز صاری

تطبیقات

زیرده‌کی کلمات تصغیر و بعده معنالری تعیین ایدلملیدر
یوکسك طوپال یومری آق طاتلو ایری بویلو اکلو
شیشمان کنش اکشی

اسم تفضيل

س . اسم تفضيلدن مراد ندر

ج . وصف ایتدیکی شیئك غیره نسبةً زیاده ایله متصف اولدیغنی کوسترن صفتدر مثلا بو دکنك اندن قیصه‌رقدر دیرسه‌ك دکنکك بر دیکره نسبةً زیاده قیصه اولدیغنی قیصه‌رق لفظندن آکلاشیلور

س . ترکجه‌ده اسم تفضیل نوجه اوزره یاپیلور

ج . اکر شئ جزئه نسبت ایدیله‌جکسه صفتك اولنه اکثریا (دها) لفظی کتورلمکله یاپیلور مثلا

بو یول اندن دها ایراقدر

بو طاغ اندن دها یوجه در

پك نادر اوله‌رق آخر کلمه‌یه خفیف ایسه (رك) و ثقیل ایسه (رق) علاوه اولنور مثلا

بو طاغ اندن یوجه‌رکدر

بو فس اندن قیصه‌رقدر

فقط یوکسك کوچك آلچاق لفظلرینك تفضیللری خلاف قیاس اوله‌رق یوکسه‌رك کوچورك آلچارق استعمال اولنور

بو مقوله جزئه نسبت کوسترن صفتلره اسم تفضیل جزئی دینور

س . شاید شئ کله نسبت ایدیله‌جکسه نه یاپمق کرکدر

ج . صفتك اولنه (اك) اداتنی علاوه ایتمك کرکدر مثلا

اك کوتو جمله‌نك کوتوسی دیمکدر

اك قبا جمله‌نك قباسی «

بو مقوله کله نسبت کوسترن صفتلره اسم تفضیل کلی دینور

صفات مشتقه‌یه کلنجه بونلردن شبه فعل فصلنده بحث ایدیله‌جکدر

متفرقه

س . صفت ایله موصوفه برلکده نه دینور

ج . ترکیب وصفی دینور مثلا صیجاق صو آق صقال تعبیرلری ترکیب وصفیدرلر

س . ترکیب وصفیده ترکجه‌نك ترتیبی نه وجه اوزره‌در

ج . صفت مقدم و موصوف ایسه مؤخردر

مثلا اوزون یول بیوك قوناق

س . صفتلرك نهایتنه (لك) و یا (لق) علاوه اولندقده نه حال واقع اولور

ج . وصفیتی زائل اولوب اسم مطلق کبی اولور

مثلا آجی آجیلق زکورت زکورتلك

بعضا معنای وصفینك تأکیدیچون صفتك ماقبلنه ایلك هجاسی لفظنه مقارن اوله‌رق معناسز لفظلر ایراد اولنورکه انلره مهملات دینور مثلا

موس مور دوم دوز سیم سیاه آپ آچیق

فصل ثالث

كنايات

س . كنایاتدن مراد ندر
ج . اسم مقصود مقامنه قائم اولوب هر بار آکا دلالتده خاص اولمیان لفظلر در

مثلا او لفظی کنایاتدندر اثنای مکالمه‌ده او بیلور دیدیکمزده مرادمز حسین اولسه او حسین مقامنده قونلمش بر لفظ اولدیغی آکلاشیلور ایسه‌ده هر بار او دیمکله مطلقا حسین اکلاشلمیوب مقصودنه ایسه او آکلاشیلور دیمکدر که او لفظی حسینه دلالتده خاص دکلدر

س . کنایات قاچ قسمدر
ج . اوچ قسمدر اولا ضمیر یاخود مضمر ثانیاً اسم اشارت ثالثاً مبهمات

ضمیر یاخود مضمر

س . ضمیر و یا مضمردن مراد ندر
ج . متکلم و یا مخاطب و یاخود ذکری سبقت ایتمش اولان غائب ایچون موضوع اولان لفظدر

مثلا بن سن او لفظلری ضمیر درلر بن متکلم سن مخاطب او غائب ایچوندر

س . ضمیر قاچ نوعدر

ج . بش نوعدر اولا ضمیر شخصی ثانیاً ضمیر اضافی ثالثاً ضمیر وصفی رابعاً ضمیر نسبی خامساً ضمیر فعلی

ضمیر شخصی

س . ترکجه‌ده ضمیر شخصیلر قنغیلردر

ج . کلمه‌یه متصل اولمیوب منفصل و مستقل صورتده ایراد اولنان ضمیرلردرکه افرادی بن سن او و بز سز انلر لفظلریدر

ضمیر شخصیلرك احوال اسمی

مفرد

مجرد	بن	سن	او
مضاف الیه	بنم	سنك	آنك
مفعول به	بنی	سنی	آنی
مفعول الیه	بکا	سکا	آکا

جمع

مجرد	بز	سز	انلر
مضاف الیه	بزم	سزك	انلرك
مفعول به	بزی	سزی	انلری
مفعول الیه	بزه	سزه	آنلره

بعضاً او مقامنه اول و بز و سز مقامنه تعظیم ایچون بزلر و سزلر دینور و شعرده بکا سکا یرینه باکا ساکا یازیله‌بیلور
کندی لفظی دخی بعضاً ضمیر شخصی کبی قوللانیلور

ضمیر اضافی

س . ترکجه‌ده ضمیر اضافیلر قنغیلردر

ج . متصل و غیر مستقل صورتده ایراد اولنان و انجق مضافه لاحق اولان ضمیرلردرکه افرادی آتیده‌کیلر در

	متکلم ایچون	مخاطب ایچون	غائب ایچون
مفرد	م	ك	ى
جمع	مز	کز	لری

فائده — کندم افندم افندمز کلمه‌لرنده خلاف قیاس اوله‌رق (ی)حذف اولنمشدر

س . غائب مفرد ضمیرینه مضاف اولان بر کلمه‌نك احوال اسمنده نه تبدلات واقع اولور

ج . اکر کلمه‌نك حرف اخیری حروف اتصالدن ایسه (ی) ضمیری اضمار، دکل ایسه اظهار ایدیلور مثلا

باشی	باشنك	باشنی	باشنه
او	اوینك	اوینی	اوینه

س . مفرد غائب ضمیرینه مضاف اوله‌جق کلمه‌نك نهایتنده حروف املادن بولندقده دفع ثقلت ایچون نه لازمکلور

ج ٠ میانه‌یه بر (س) علاوه‌سی لازمکلور مثلا

آناسی قپوسی تیزه‌سی یالیسی

ضمیر اضافیله اولان ترکیبك احوال اسمی

	مفرد	جمع
مجرد	قپوسی	قپولری
مضاف الیه	قپوسنك	قپولرینك
مفعول به	قپوسنی	قپولرینی
مفعول الیه	قپوسنه	قپولرینه

تطبیقات

زیرده‌کی کلماتك ضمیر اضافیلرله بالترکیب احوال اسملرینك کوسترلمسی

پدر او قپو دره آنا طاغ

ضمیر وصفی

س ٠ ترکجه‌ده ضمیر وصفی قنغیسیدر

ج ٠ متصل و غیر مستقل صورتده ایراد اولنان (کی) کلمه‌سیدر

مثلا بنمکی بنده اولان معهود شیٔ دیمکدر

سزده‌کی سزده « « «

اوده‌کی اوده « « «

س ٠ بو ضمیره نیچون وصفی دینور

ج . چونکه بونك ترکیبی صفت مقامنده دخی ایراد اولنور
مثلا اوده‌کی طاوق کوکده‌کی بلوط

تطبیقات

زیرده‌کی ضمائرك نوعنی تعیین کرکدر
بز الکز سوزلری باشمده‌کی انلردن سزککی
آنك بنم الی سزلر دده‌مز

ضمیر نسبی ایله ضمیر فعلیدن فعل بابنده بحث ایدیله‌جکدر

اسم اشارت

س . اسم اشارتدن مراد ندر
ج . محسوس و یا معقول اولان بر شیئه اشارت ایچون موضوع اولان لفظدر مثلا بونی ایستمم شونی ویر کلامنده بو و شو اسم اشارتدرلر
س . ترکجه اسم اشارتلر قنغیلر در
ج . باشلوجه (بو) (شو) و (او) کلمه‌لریدر بونلردن (بو) لفظی عن‌اصل قریب (شو) متوسط و (او) دخی بعید ایچوندر مثلا
بو کلن شو کلن او کلن

بو و شو لفظلرینك احوال اسمی

	مفرد	جمع	مفرد	جمع
مجرد	بو	بونلر	شو	شونلر
مضاف الیه	بونك	بونلرك	شونك	شونلرك
مفعول به	بونی	بونلری	شونی	شونلری
مفعول الیه	بوکا	بونلره	شوکا	شونلره

مثلا   كورمك   اورمق

(مك) خفيف (مق) ايسه ثقيل حركه ايله اوقونان مصدرلره مخصوصدر

س. مك ايله مق اداتلرى طى ايدلدكده باقى قالانه نه دينور

ج. ماده و يا جوهر دينوركه كلمه‌نك مايه‌سى ديمكدر و بوندن صور مختلفه‌ده بر طاقم كلمه‌لر اصاغه ايديلوركه هر بر نوعنه (صيغه) و جمله‌سنه (امثله) و يا (مشتقات) دينور

مثلا يازمق و كلمك مصدرلرندن (مق) و (مك) طى ايدلدكده كيروده قالان ياز و كل لفظلرينه ماده ياخود جوهر دينور

مصدر تأكيدى

س. مصدر تأكيدن مراد ندر

ج. معناى مصدرى‌يى تأكيد ايدن بر نوع مصدردركه مصدرك نهايتنه ايجابنه كوره (لك) و يا (لق) علاوه‌سيله حاصل اولور

مثلا   قاچرمق   قاچرمقلق   .   كزمك   كزمكلك

مصدر تخفيفى

س. مصدر تخفيفدن مراد ندر

ج. لفظى تخفيف ايديلان مصدردركه (مك) و (مق) لفظلرينك (مه) لفظنه تبديليله حاصل اولور

مثلا   كورمك   كورمه   .   باقمق   باقمه

ملاحظه

بو صورت بر درجه‌یه قدر عربینك تعداد موقعنده ایراد اولنان بناء مره‌سنه مقابلدر دینیله‌بیلور نته‌کیم زیرده‌کی مثاللر کبی پك چوق واردر
بر مال بر باقه ایله آلنمز . بر شیئی بر قاچ دفعه اوقومه‌ده خیر وار

حاصل مصدر

س . حاصل مصدردن مراد ندر

ج . معنای مصدرینك حاصل اولان حالتنك اسمیدر

مثلا طورش طورمه‌نك طرزی باقش باقه‌نك طرزی دیمکدر

س . ترکجه‌ده حاصل مصدر نصل یاپیلور

ج . ماده‌نك نهایتنه بر (ش) علاوه‌سیله مثلا

طورمق طورش کلمك کلش

فقط ماده‌نك حرف آخیری متحرك و یا حروف املادن اولور ایسه (ش) دن مقدم بر (ی) دخی علاوه اولنور

مثلا سویلمك سویلیش اوقومق اوقویش

فقط کتمك لفظنك حاصل مصدری کیدش اولور

ملاحظه

بو صیغه دخی همان وجوهله عربینك بناء نوعنه مقابلدر

نته‌کیم زیرده‌کی مثاللر کبی پك چوق تعبیرات بو قولمزی تأیید ایدرلر

جیرانك باقشی آرسلانك اوطورشی واپورك کیدشی

مصدر تخفیفی و تأکیدی و حاصل مصدره اسم مصدر دخی دینور

س. مار الذکر صیغه‌لردنماعدا سائر مصدر صیغه‌لری وارمی در
ج. ایستك صاینجی سوکی چالم یاردم قورقو سونج قرارتی چاتردی کبی دها بعض کونا نادر صیغه‌لر وار درکه بو مقوله‌لره اسم مصدر دینور

تطبیقات

شاکردان اتی‌الذکر اسم مصدرلرك نوعنی تعیین ایتملیدرلر
آلش ویرش کولمکلك کسمه کولش اوِرش چاغرمه
باغرمه کزینش کورنمه آلشمقلق دیلك

س. مارالذکر مصدرلرده جمع و احوال اسم جاری اولورمی
ج. جمع یالکز مصدر تخفیفی ایله حاصل مصدرده و احوال اسم ایسه همان جمله‌سنده جاری اولور

مفرد

	مجرد	مضاف الیه	مفعول به	مفعول الیه
مصدر اصلی	قاچمق	. . .	قاچمغی	قاچمغه
مصدر تأکیدی	سومکلك	سومکلکك	سومکلکی	سومکلکه
مصدر تخفیفی	سویلمه	سویلمه‌نك	سویلمه‌یی	سویلمه‌یه
حاصل مصدر	کلش	کلشك	کلشی	کلشه

جمع

مصدر تخفیفی	سویلمه‌لر	سویلمه‌لرك	سویلمه‌لری	سویلمه‌لره
حاصل مصدر	کلشلر	کلشلرك	کلشلری	کلشلره

صوَرِ حدَث

س. حدثلرده قاچ صورت مطالعه اولنمشدر

ج. درت صورت شویله‌که اولا متعدی ثانیاً متعدیٔ تصییری ثالثاً لازم رابعاً مطاوع خامساً مجهول

﴿ متعدی ﴾

س. متعدیدن مراد ندر

ج. فاعلدن چیقوب غیره تجاوز ایدن حدثدر

مثلا قیرمق و اولدرمك متعدیدرلر چونکه بو حدثلر وقوعنده قیران ده وار قیریلانده اولدیرن ده وار اولدیریلان ده

﴿ متعدیٔ تصییری ﴾

س. متعدیٔ تصییریدن مراد ندر

ج. برینك تأثیریله برندن بشقه‌سنه کچن حدثدر

مثلا عربه‌یی بارکیره چکدردم ییلانی بغچوانه اولدرتدم

﴿ لازم ﴾

س . لازمدن مراد ندر

ج . فاعلك حد ذاتنده واقع اولوب غیره تجاوز ایتمیان حدثدر مثلا اولمك و اویومق لازمدرلر چونكه بو حدثلر وقوعنده صالت اولن و اویویان وار

﴿ مطاوع ﴾

س . مطاوعدن مراد ندر

ج . غالبا فاعلك كندو نفسنده اجرا ایلدیكی حدثدر

مثلا طرانمق كشی كندیسنی طرامق قاشنمق كشی كندیسنی قاشیمق دوكنمك كشی كندوسنی دوكمك دیمكدر

﴿ مجهول ﴾

س . مجهولدن مراد ندر

ج . اصلی غیردن واقع اولوب آنك نتیجه‌سی اولان و مفعوله اسناد اولنان حدثدر كه بو تقدیرجه اصل فاعل یعنی یاپان مجهول یعنی بللیسز قالور اشته بونك ایچوندر كه چالمق فعلنك نتیجه‌سی اولان چالنمق مجهولدر دیرز

س . متعدی و لازم و مطاوعه نیچون معلوم دینور

ج . چونكه اصل فاعله اسناد اولنورلر بناءعلیه فاعللری سامعونه مجهول قالمز

تطبیقات

زیرده‌كی كلماتدن مستفاد اولان حدثلرك قنغی نوعدن بولندیغی شاـ كردان تقریر ایتملیدرلر

اولمك قزانمق اوكمك اوكنمك اكلمك قاچمق يازلمق
بولمق آتلمق بوزمق كزدرمك

بناء مصادر

س. مصدرلر جوهر اعتباريله قاچ نوعدرلر
ج. ايكى نوع مجرد و مزيدفيه
س. مجرددن مراد نه در
ج. ماده و يا جوهرنده حروف معنادن منضم حرفى بولنميان كلمه در
مثلا كورمك و يازمق مجرددرلر چونكه بونلرك اصللرى اولان (كور) و (ياز) كلمه‌لرنده حروف معنادن بر حرف منضم دكلدر بناء عليه بو مقوله مصادرك اصللرينه مادهٔ اصليه دينور
س. حروف معنادن مراد ندر
ج. معنايه دلالت ايدر حرفلر در
مثلا آتمق كلمه‌سنه (ش) و كسمك كلمه‌سنه (ل) آرتيروب آتشمق و كسلمك ديرسه‌ك معنالرى برر مقدار دكيشير
س. مزيدفيهدن مراد ندر
ج. ماده‌سنده حروف معنادن بولنان كلمه در
مثلا قيرلمق آصدرمق چكشمك دينسه بونلرك ماده‌لرى اولان قيرل آصدر و چكش لفظلرنده حروف معنادن وار نته‌كيم اصل ماده‌لرى قير اص و چك در بناء عليه او مقوله مصدرلره مزيدفيه دينور
س. تركجه‌ده مزيد فيه بابلرى نقدر در
ج. اساساً بش در شويله كه

باب اول اوطورتمق

س . بو صورت نصل بنا ایدیلور

ج . ماده‌نك نهایتنه بر (ت) علاوه‌سیله

مثلا اوطورمق اوطور اوطورتمق

س . بو بابك بناسی یعنی یاپیلشی نه ایچوندر

ج . لازمی متعدی‌یه و متعدی‌یی دخی متعدیٔ تصییری‌یه تحویل ایچوندر

مثلا صچرامق لازمدر صچراتمق دیرسه‌ك متعدی اولور

قازیمق متعدیدر قازتمق دیرسه‌ك متعدیٔ تصییری اولور

مثلا قیویی قیوجی‌یه قازتمق

باب ثانی باصدرمق

س . بو صورت نوجه اوزره حاصل اولور

ج . ماده‌نك نهایتنه (در) علاوه‌سیله

مثلا آلمق آل آلدرمق

س . بو بابك بناسی نه ایچوندر

ج . کذلك لازمی متعدی‌یه و متعدی‌یی دخی متعدی تصییری‌یه تحویل ایچوندر

مثلا اولمك لازمدر اولدرمك دیرسه‌ك متعدی اولور

دوکمك متعدی در دوکدرمك دیرسه‌ك متعدیٔ تصییری اولور

فقط قالقمق اچمك کلمك کتمك لفظلرینك متعدیلری قالدرمق امدرمك یاخود امزرمك کتورمك کیدرمك یاخود کوتورمك اولور

باب ثالث یاترمق

س. بو صورت نوجه اوزره حاصل اولور

ج. ماده‌نك نهایتنه ماقبلی مکسور بر (ر) علاوه‌سیله مثلا

آرتمق آرت آرترمق

بعضاً بو رانك ماقبلی مفتوح و یا مضموم ایدیلور مثلا

چیقمق چیق چیقارمق

طوغمق طوغ طوغورمق

س. بو بابك بناسی نه ایچوندر

ج. محضا لازمی متعدی ایتمك ایچوندر

تطبیقات

آتی الذکر مصدرلرك باب ثالث صورتنه نقلی

ایچمك اوچمق دوشمك باتمق طویمق بتمك پیشمك

باب رابع طرانمق

س. بو صورت متصل بنا ایدیلور

ج. ماده‌نك نهایتنه بر (ن) علاوه‌سیله

مثلا طیامق طیا طیانمق

س. بو بابك بناسی نه ایچوندر

ج . متعدی‌یی مطاوعه و یاخود مجهوله تحویل ایچوندر

مثلا طرامق متعدی در طرانمق دیرسه‌ك مطاوع اولور

اوقومق متعدی در اوقونمق دیرسه‌ك مجهول اولور

بو (ن) بعضاً مصادر لازمه‌یه دخی علاوه اولنوب اولحالده صرف مطاوعت معناسنی مفید اولور

مثلا قاچمق لازم قاچنمق مطاوعدر

کزمك « کزنمك «

تطبیقات

آتی الذکر مصدرلرك باب ثالث صورتنه نقلی

اورتمك ییقامق آلمق سویلمك چالمق دوکمك

کلمك طیقامق قالمق آرامق

باب خامس کسلمك

س. بو صورت نصل بنا ایدیلور

ج . ماده‌نك نهایتنه بر (ل) علاوه‌سیله

مثلا کورمك کور کورلمك

س. بو بابك بناسی نه ایچوندر

ج . متعدی‌یی مجهول و یا مطاوعه تحویل و مجهولی دخی تأکید ایچوندر

مثلا طوتمق متعدی طوتلمق مجهولدر

آیرمق « آیرلمق مجهول و یا مطاوعدر

آرانمق مجهول آرانلمق تأکید مجهول در

بو (ل) بعضاً مصادر لازمه‌یه دخی علاوه اولنمغله بنالری معلوم ایکن مجهوله انتقال ایدر

مثلا چیقمق معلوم چیقلمق مجهول در

نته‌کیم (بن اودن چیقمق اوزره) تعبیرنده فاعل معلوم اولوب (اودن چیقلمق اوزره) تعبیرنده ایسه مجهولدر

ایتمك ایلمك لفظلرینك مجهولی ایدلمك و اولنمق مستعملدر

باب سادس چکشمك

س. بو صورت نوجه اوزره حاصل اولور

ج. ماده‌نك نهایتنه بر (ش) علاوه‌سیله

مثلا ایتمك ایت ایتشمك

س. بو بابك بناسی نه ایچوندر

ج. اکثریا بیان مشارکت ایچوندرکه حدثك یکدیکره قارشو و یاخود برلکده واقع اولدیغنی کوسترر مثلا

اورمق دن اورشمق بربرینه اورمق دیمکدر

آغلامق « آغلاشمق بربریله آغلامق «

اوینامق « اویناشمق « اوینامق «

فقط بو بابدن کلان بعض کلمه‌لر وارکه لازمدرلر

مثلا دکشمك یتشمك صاوشمق بوزشمق پکشمك

تطبیقات

آتی الذکر مصدرلره مشارکت معناسی ویرلمسی

کورمك   چکمك   اتمق   چاتمق   قوشمق   طوتمق

آنف البیان بابلردنماعدا آتیده‌کی بابلر دخی وار در

آزمسه‌مق   آز کورمك   آز صایمق   .   صوسامق   صو ارزولمق

نفی مصادر

س . مصدرك معناسنی نفی ایچون نه ایتمك کرکدر

ج . ماده‌نك نهایتنه (ما) علاوه ایتمك کرکدر

مثلا   کورمك   کورمامك   قالمق   قالمامق

مطالعه

اکرچه خفیفلرده یالکز بر (م) علاوه‌سیله بویله‌جه (کورممك) یازلمق لفظاً لازمکلور ایسه‌ده دوائر رسمیه ایله اکثر ادباجه هنوز املانك بو جهت سلامتنه میل ایدلمدیکندن بالضرور (کورمامك) شکلی نمونه کوسترلمشدر

فرع فعل

س . فرع فعلدن مراد ندر

ج . زمانه مقارن اولمیوب یالکز حدثله برابر ذاته دلالت ایلیان صفتدر   مثلا   یازان   یازیلان   بایغین   لفظلری فرع فعلدرلر

س . ترکجه‌ده فرع فعللر قاچ نوعدر
ج . جمعاً درت نوعدر شویله که اولا اسم فاعل ثانیاً اسم مفعول ثالثا صفت مشبهه رابعاً مبالغهٔ فاعل

اسم فاعل

س . اسم فاعل نه اشعار ایدر
ج . فعلك کیمدن صدور ایتدیکنی اشعار ایدر

مثلا قیران	قیرمق	فعلی	کیمدن	صدور	ایتمش	ایسه	او در
طرانان	طرانمق	«	«	«	«	«	«
کزن	کزمك	«	«	«	«	«	«

س . لسان ترکیده اسم فاعل نه صیغه‌ده وارد اولور
ج . (سون) و یا (یازان) صیغه‌لری اوزره شویله که مصدرك ماده‌سنی بالاخذ اکر خفیف ایسه آخرینه بر (ن) و اکر ثقیل ایسه (ان) علاوه‌سیله بنا اولنور مثلا

دوشمك	دوش	دوشن
قوشمق	قوش	قوشان

مع ذلك خفیفلره دخی ثقیللره قیاساً برای اطراد (ان) علاوه‌سی جائز در مثلا

ایستمك ایستیان کلمك کلان

فقط ماده‌نك حرف آخیری متحرك و یا حروف املادن اولور ایسه میانه‌یه بر ده (ی) علاوه اولنور مثلا

ایشلمك ایشلیان آرامق آرایان

س. اسم فاعل قنغی جنس مصدرلردن مشتقدر
ج. متعدی لازم و مطاوعدن

تطبیقات

زیرده‌کی مصدرلردن اسم فاعل یاپدیرلمسی
یاتمق کلمك باغرمق اورمق قاچنمق کورمك

اسم مفعول

س. اسم مفعول نه اشعار ایدر
ج. فعلك اوزرینه واقع اولدیغی شیئی اشعار ایدر
مثلا طوتیلان طوتمق فعلی اوزرینه واقع اولان شئ دیمکدر
دوکیلان دوکمك « « « « «
س. ترکجه‌ده اسم مفعول نه صیغه‌ده وارد اولور
ج. (سویلن) و (یازیلان) صیغه‌لری اوزره شـویله که مصدرك ماده‌سنی بالاخذ اکر خفیف ایسه آخرینه بر (ن) و اکر ثقیل ایسـه (ان) علاوه اولنور مثلا

کسلمك	کسیل	کسیلن
چالنمق	چالن	چالنان

مطالعه

لسان ترکینك قدیمدنبرو شایع اولان اصول املاسی اقتضاسنجه حرکهٔ

خفیفه ایله ادا اولنان بر خیلی اسم فاعل و مفعوللرده مثلا سویلیان کلان ایدیلان کبی متعدد کلماتده خلاف لفظ و آهنك اوله‌رق اکثریا (ان) کورلمکده اولمغین بو نقیصه‌یه شمدیلك نظر مسامحه ایله باقلمق اقتضا ایدر

س . اسم مفعوللر قنغی جنس مصدرلردن مشتقدرلر

ج . یالکز مجهولدن

س . اسم مفعول معناسنه دها سائر صیغه‌لر وارمیدر

ج . وار در مثلا مصدر تخفیفی صیغه‌سی بعضاً اسم مفعول معناسنه کلور

مثلا یازمه یازلمش باصمه باصلمش معناسنده در

تطبیقات

زیرده‌کی مصدرلردن اسم مفعول یاپدیرلمسی

قازلمق چکلمك صاتلمق آلنمق کتورلمك آتلمق

صفت مشبهه

س . صفت مشبهه نه اشعار ایدر

ج . معنای مصدری ایله متصف اولانی اشعار ایدر مثلا

صالیجی صالمق فعلنی اجرا ایدر اولاندر

قاپیجی قاپمق فعلنی اجرا ایدر اولاندر

س . صفت مشبهه‌نك اسم فاعل ایله اولان فرقی ندر

ج . اسم فاعلك یاپدیغی و یا اولدیغی اکثریا حدوثیـدر یعنی دائمی دکلدر حالبوکه صفت مشبههنك یاپدیغی و یا اولدیغی ثبوتیدر مثلا
آرایان تصادفاً آرایان حالبوکه آرایيجی آرامغی ایش کوج ایدن اکلاشیلور
پشورن « پشورن « پشوریجی پشورمکی« « « «
س. ترکجه صفت مشبههلر نه صیغهده وارد اولور
ج . قیاسی اولهرق (یازیجی) صیغهسی اوزره وارد اولور امدی بو صیغه حاصل اولمق اوزره مادهنك نهایتنه (یجی) علاوه اولنملیدر مثلا

صورمق صور صوریجی
صاتمق صات صاتیجی

فاما مادهنك حرف آخیری متحرك و یا حروف املادن اولور ایسه میانهیه برده (ی) علاوه اولنور مثلا
سویلمك سویلییجی اوقومق اوقوییجی
آنف البیان یازیجی صیغهسنه اسم فاعل دخی دینیلهبیلور
س. صفت مشبههنك سماعی صیغهلری قنغیلر در
ج . آتیدهکیلر در قاچاق بوناق دوشکون طاشقین پیشکین طالغین یراشق قیرق سلیك دترك

تطبیقات

شاکردان زیردهکی مصدرلرك صفت مشبههسنی بولملیدرلر
کزمك آتمق چلدرمق شاشمق دلمك آلشمق چکمك صولمق قیرمق یورلمق یورومك طورمق

مبالغهٔ اسم فاعل

س. مبالغهٔ اسم فاعلدن مراد ندر

ج · معناسنده مبالغه بولنان اسم فاعلدر مثلا

اوتانغان چوق اوتانان دیمکدر

بیلکج چوق بیلن «

س · ترکجه‌ده مبالغهٔ اسم فاعل مطرداً نه صیغه‌ده وارد اولور

ج · مطرد بر صیغه‌سی یوقدر هپ سماعیدر شویله که

ایشتکن طالغج صولوغان چالشقان

س · ترکجه‌ده جمیع مصادردن مبالغهٔ فاعل وارد اولور می

ج · خیر پك جزئی بر مقداراندن وارد اولور

کذلك مصدردن مشتق اوله‌رق اسم آلت و اسم مکان صیغه‌لری واردر

اسم آلت

س · اسم آلتدن مراد ندر

ج · معنای مصدرینك واسطهٔ اجرائیه‌سی اولان آلتی کوسترن کلمه در

مثلا سوزکی سوزمك آلتی بورغی دلمك آلتی

س · ترکجه‌ده اسم آلت نصل یاپیلور

ج · ماده‌نك نهایتنه خفیف ایسه (کی) ثقیل ایسه (غی) علاوه‌سیله

مثلا سورمك سور سورکی

چالمق چال چالغی

س · اسم آلت هر مصدردن وارد اولور می

ج · خیر آنجق بعضلرندن وارد اولور

اسم مكان

س . اسم مكاندن مراد ندر
ج . معنای مصدرینك محل وقوعنی کوسترن کلمه در مثلا

یاتاق	یاته‌جق یر
اوتلاق	اوتلایه‌جق یر

س . ترکجه‌ده مصدرلردن اسم مكان نصل بنا ایدیلور
ج . ماده‌نك نهایتنه (اق) و یاخود ذاتاً الف موجود ایسه یالکز (ق) علاوه‌سیله بنا ایدیلور مثلا

طورمق	طور	طوراق
قاینامق	قاینا	قایناق

تطبیقات

زیرده‌کی کلمه‌لردن اسم مكان یاپلملیدر
اوغرامق قیشلامق یایلامق یالامق یاتمق اوتلامق قونمق اوینامق

باب ثانی

فعل

س . فعلدن مراد ندر
ج . ذات و زمان و حدثی تضمن ایدن کلمه در

مثلا قیردم قیرارم قیره‌جغم فعلدرلر

فصل اول

ذات

س . ذاتدن مراد ندر

ج . فعلك منسوب الیهیدرکه جمعاً اوچ در متکلم مخاطب و غائب

متکلم بر حدثك بحثنده بحث ایدن ذاته مخاطب بحثنده کندوسنه خطاب ایدیلان ذاته غائب دخی کیمدن و یا ندن بحث ایدیلورسه آکا دینور

مثلا قیردم دینسه بو فعلك منسوب الیهی اولان ذات متکلم در
قیردك « « « « « « مخاطب «
قیردی « « « « « « غائب «

فصل ثانی

زمان

س . زماندن مراد ندر

ج . بر حدثك زمان وقوعیدر كه فی الاصل اوچدر
اولا ماضی ثانیاً حال ثالثا استقبال یاخود مستقبل

س . ماضیدن مراد ندر
ج . كچمش زماندر و یاخود تعبیر آخرله بولنـدیغك زماندن مقدم اولان وقتدر مثلا كلدی دیرسه‌م بونده‌كی زمان ماضیدر

س . حالدن مراد ندر
ج . شمدیكی وقتدر یاخود تعبیر آخرله ماضینك نهایتی و مستقبلك بدائتی اولان زماندر مثلا كلییور دیرسه‌م بونده‌كی زمان حالدر

س . استقبال و یاخود مستقبلدن مراد ندر
ج . كله‌جك زماندر مثلا یازه‌جق دیرسه‌م بونده‌كی زمان مستقبلدر

﴿ ماضی ﴾

س . افعال تركیه‌نك زمان ماضی‌ی متضمن قاچ صیغه‌سی وار در
ج . بسیط اوله‌رق یعنی دیكر بر فعلله مركب اولمیه‌رق ایكی صیغه‌سی واردر بری ماضیٔ شهودی و دیكری ماضیٔ نقلی

ماضیٔ شهودی

س . ماضیٔ شهودی صیغه‌سی نه اشعار ایدر
ج . متكلمك بر حدثی رأی العین مشاهده ایلدیكنی و یاخود كورمش كبی صحیحاً بیلدیكنی اشعار ایدر

مثلا برادرم كلدی بو جهانی الله یراتدی

س· ماضئ شهودی نوجه اوزره حاصل اولور

ج · مفرد غائبی ماده‌نك نهایتنه (دی) و جمعی (دیلر) علاوه‌سیله حاصل اولور

مثلا	سومك مصدر	سو	مادهٔ اصلیه
	سودی	مفرد غائب	سودیلر جمع غائب

س· متکلم و مخاطبی نصل حاصل اولور

ج · غائب مفردك نهایتندن یایی بعد الحذف آنك یرینه ضمیر فعلی علاوه‌سیله

مثلا	مفرد متکلم	سودم	جمعی	سودك
	مفرد مخاطب	سودك	جمعی	سودیکز

ضمیر فعلی

س· ضمیر فعلی ندر

ج · بعض صیغه‌لرده متکلم و مخاطبه دلالت ایتمك اوزره آخر کلمه‌یه وارد اولان ضمیر درکه مفرد متکلمه (م) جمع متکلمه خفیفلرده (ك) و ثقیللرده (ق) مفرد مخاطبه (ك) و جمع مخاطبه (کز) دلالت ایدر

ماضئ نقلی

س· ماضئ نقلی صیغه‌سی نه اشعار ایدر

ج · متکلمك بر حدثك وقوعنی اخردن سمع ایله بیلدیکنی اشعار ایدر

مثلا ساقزده زلزله چیقمش دون کیجه صایقلامشم

بعضاً دخی بالذات بیلدیکنی اشعار ایدر

مثلا اوروپایی کزمشم طعام ایتمشم

س. ماضیٔ نقلی صیغه‌سی نوجه اوزره حاصل اولور

ج. مفرد غائبی ماده‌نك نهایتنه (مش) و جمعی (مشلر) علاوه‌سیله

مثلا مفرد غائب سومش جمعی سومشلر

س. متکلم و غائبی نوجه اوزره حاصل اولور

ج. مفرد غائبك نهایتنه ضمیر نسبی علاوه‌سیله

مثلا مفرد متکلم	سومشم	جمعی	سومشز
مفرد مخاطب	سومشسك	جمعی	سومشسکز
مفرد متکلم	اختیارم	جمعی	اختیارز
مفرد مخاطب	اختیارسك	جمعی	اختیارسکز

ضمیر نسبی

س. ضمیر نسبی ندر

ج. یالکز متکلم و مخاطبه مخصوص اولمق اوزره بر حالك منسوب الیهنی و یاخود تعبیر آخرله بر وصفك موصوفنی کوسترن ضمیر در که (م) مفرد متکلم (ز) انك جمعی (سك) مفرد مخاطب (سکز) انك جمعی ایچوندر

شاید کلمه‌نك نهایتنده حروف املادن بولنور ایسه متکلمك مفردنده (یم) جمعنده (یز) وارد اولور

مثلا خسته‌یم خسته‌یز

پك نادر اوله‌رق جمع مخاطب کافی طی ایدیلور

مثلا ایوسکز ایده‌سکز دیه‌جك یرده ایوسز ایده‌سز کبی

حال

س. افعال ترکیه‌نك زمان حالی متضمن قاچ صیغه‌سی وار در
ج. ایکی صیغه‌سی وار در بری مضارع و دیکری حال

مضارع

س. مضارع صیغه‌سی نه اشعار ایدر
ج. بر حدثك شمدی و یا کله‌جك زمانده وقوعنی اشعار ایدر
مثلا بن ترکجه‌یی سورم
بو کون دکل یارین کلورم

ص. مضارع صیغه‌سی نوجه اوزره حاصل اولور
ج. مثبتلرده مفرد غائبی ماده‌نك نهایتنه بر (ر) جمعی (ر) ایله برابر (لر) و متکلم ایله مخاطبك مفرد و جمعی مفرد غائب نهایتنـه ضمیر نسبی علاوه‌سیله حاصل اولور

مثلا	مفرد غائب	سور	جمعی	سورلر
	مفرد متکلم	سورم	جمعی	سورز
	مفرد مخاطب	سورسك	جمعی	سورسکز

حال

س. صیغهٔ حال نه اشعار ایدر
ج. بر حدثك شمدیکی زمانده وقوعبولمقده اولدیغنی اشعار ایدر
مثلا حسین اویور خواجه اوقیور

س. حال صیغه‌سی نوجه اوزره حاصل اولور

ج. مفرد غائبی ماده‌نك نهایتنه شاید ساكن ایسه ماقبلی مكسور ویا مفتوح اوله‌رق (یور) لفظی جمعی (یورلر) و مخاطبك مفرد و جمعی مفرد غائبك نهایتنه ضمیر نسبی علاوه‌سیله حاصل اولور مثلا

مفرد غائب سویبور یاخود سوه‌یور جمعی سویبورلر یاخود سوه‌یورلر
مفرد متكلم سویبورم « سوه‌یورم « سویبورز « سوه‌یورز
مفرد مخاطب سویبورسك « سوه‌یورسك « سویبورسكز « سوه‌یورسكز

استقبال یاخود مستقبل

س. افعال تركیه‌نك زمان استقبالی متضمن قاچ صیغه‌سی وار در

ج. بش صیغه‌سی وار در كه اسملری مستقبل التزامی وجوبی امر حاضر و امر غائب در

مستقبل یاخود استقبال

س. مستقبل صیغه‌سی نه اشعار ایدر

ج. بر حدثك كله‌جك زمانده وقوعبوله‌جغنی اشعار ایدر

مثلا یارین كله‌جكم صكره یازه‌جغم

س. مستقبل صیغه‌سی نوجه اوزره حاصل اولور

ج. مفرد غائبی ماده‌نك نهایتنه های رسمیه ایله برابر خفیفلرده (جك) و ثقیللرده (جق) و جمعی (جكلر) یاخود (جقلر) و متكلم و مخاطبی دخی مفرد غائبك نهایتنه ضمیر نسبی علاوه‌سیله حاصل اولور

مثلا مفرد غائب سوه‌جك جمعی سوه‌جكلر

مفرد متكلم	سوەجكم	جمعی	سوەجكز
« مخاطب	سوەجكسك	«	سوەجكسكز

شاید مادەنك نهایتی متحرك و یا حروف املادن اولور ایسه هادن اول بردە (ی) زیادە قلنور

مثلا سویلمك سویلیەجك اوقومق اوقویەجق

التزامی

س. صیغهٔ التزامیه نه اشعار ایدر

ج. التزام و آرزو اشعار ایدر

مثلا وارەیم فقیرە یاردم ایدەیم الله ویرەدە یغمور كله

س. صیغهٔ التزامیه نوجه اوزرە حاصل اولور

ج. مفرد غائبی مادەنك نهایتنه های رسمیه جمعی ها ایله برابر (لر) متكلم و مخاطبی مفرد غائبك نهایتنه ضمیر نسبی علاوەسیله حاصل اولور انجق جمع متكلمدە (لم) علاوە اولنور مثلا

مفرد غائب	سوە	جمعی	سوەلر
« متكلم	سوەیم	«	سوەلم
« مخاطب	سوەسك	«	سوەسكز

فقط مادەنك نهایتی متحرك و یا حروف املادن اولورایسه هادن اول بردە (ی) زیادە قلنور

مثلا اوقو اوقویه سویلمك سویلیه

وجوبی

س. صیغهٔ وجوبیه نه اشعار ایدر
ج . وجوب و لزوم اشعار ایدر مثلا
دائما اوقوملیسك اقشام صباح عبادت ایتملی‌یم
س. صیغهٔ وجوبیه نوجه اوزره حاصل اولور
ج . مفرد غائبی ماده‌نك نهایتنه (ملی) و جمعی (ملیدرلر) متکلم و مخاطبك مفرد و جمعی غائب مفردی نهایتنه ضمیر نسبی علاوه‌سیله حاصل اولور

مثلا مفرد غائب	سوملی	جمعی	سوملیدرلر
« متکلم	سوملی‌یم	«	سوملی‌یز
« مخاطب	سوملیسك	«	سوملیسکز

امر حاضر

س. امر حاضر صیغه‌سی نه اشعار ایدر
ج . متکلمدن مخاطبه امر و یا تشویق و یاخود تمنی اشعار ایدر
مثلا شونی کوتور تحصیله چالش یا مولی صوچمزی عفو ایله
س. امر حاضر صیغه‌سی نوجه اوزره حاصل اولور
ج . مفرد مخاطبی ادات مصدریتی طی ایله حاصل اولور مثلا
سومك دن سو یازدرمق دن یاز کبی
بوکا (یکز) یاخود یالکز (ك) علاوه‌سیله جمعی حاصل اولور مثلا
مفرد مخاطب سو جمعی سویکز یاخود سوك

انجق ماده‌نك نهایتی متحرك اولدقده امر حاضرك مفردی ایچون آخرینه بر (ه) و جمعی ایچون مذکور (ك) دن اول بر (ی) علاوه اولنور

ایلمك ایله ایلیك سویلمك سویله سویلیك

امر غائب

س . امر غائب صیغه‌سی نه اشعار ایدر

ج . متکلمدن غائبه امر و یا تشویق و یاخود تمنی مثلا

برادرك کلسون دائم اوقوسون الله عمرینه برکت ویرسون

س . امر غائب صیغه‌سی نوجه اوزره حاصل اولور

ج . مفردی ماده‌نك نهایتنه (سون) و جمعی (سونلر) علاوه‌سیله

مثلا مفرد غائب سوسون . جمع غائب سوسونلر

سومك مصدر خفیف ثبوتینك صورت تصریفی

ماضیٔ شهودی

سودم	سودك
سودك	سودیكز
سودی	سودیلر

ماضیٔ نقلی

سومشم	سومشز

سومشسك	سومشسكز
سومش	سومشلر

مضارع

سورم	سورز
سورسك	سورسكز
سور	سورلر

حال

سويیور	سويیورز
سويیورسك	سويیورسكز
سويیور	سويیورلر

مستقبل

سوه‌جكم	سوه‌جكز
سوه‌جكسك	سوه‌جكسكز
سوه‌جك	سوه‌جكلر

التزامى

سوه‌یم	سوه‌لم
سوه‌سك	سوه‌سكز
سوه	سوه‌لر

وجوبى

سوملى‌يم	سوملى‌یز
سومليسك	سومليسكز
سوملى	سومليدرلر

امر حاضر

سو　　　سویکز

امر غائب

سوسون　　　سوسونلر

مصدر ثقیلك تصریفی

س. مصدر ثقیلك صورت تصریفی خفیفك عینی میدر

ج. اوت عینی در انجق بعض جزئی اختلافاتی وار درکه انلر دخی آتیده کیلر در

مثلا　یازمق مصدر ثقیلنك صیغهٔ ماضیسی جمع متکلمنده (یازدك) دینمیوب (یازدق) وصیغهٔ استقبالی مفرد و جمع متکلمنده (یازدق) لفظنده‌کی قاف حرکه‌لندیکندن غینه تبدل ایدوب (یازه‌جغم) و (یازه‌جغز) دینلور

منفیلرك تصریفی

س. منفیلرك تصریفی نه یولده اولور

ج. ماضیٔ شهودیده سومدم سومدك سومدی الی آخره دینور

ماضیٔ نقلیده	سومامشم	سومامشسك	سومامش	« «
مضارعده	سومم	سومزسك	سومز	
	سومیز	سومزسکز	سومزلر	
حالده	سومیورم	سومیورسك	سومیور	الی آخره دینور
استقبال	سومیه‌جکم	سومیه‌جکسك	سومیه‌جك	« «

التزاميده	سوميه‌يم	سوميه‌سك	سوميه	«	«
وجوبيده	سوماملى‌يم	سوماملى‌سك	سوماملى	«	«
امر حاضرده	سومه	سوميكز			
امر غائبده	سومسون	سومسونلر			

استفهاميلرك تصريفى

س . استفهاميلرك تصريفى نه صورتده در

ج . ماضئ شهوديده سودمى سودكمى سودى‌مى الى آخره دينور

ماضئ نقليده	سومشمى‌يم	سومشميسك	سومشمى	«	«
مضارعده	سورمى‌يم	سورميسك	سورمى	«	«
حالده	سوييورمى‌يم	سوييورميسك	سوييورمى	«	«
استقبالده	سوه‌جكمى‌يم	سوه‌جكميسك	سوه‌جكمى	«	«
التزاميده	سوه‌يمى		سوه‌مى	«	«
وجوبيده	سوملى‌مى‌يم	سوملى‌ميسك	سوملى‌مى	«	«
امر غائبده	سوسونمى		سوسونلرمى	«	«

مركب صيغه‌لرى

س . مركب صيغه‌لردن مراد ندر

ج . فعل اعانه ايله تصريف ايديلان صيغه‌لر در

س . فعل اعانه ندر

ج . فعللرك تصريفنده بعض صيغه‌لر ايچون برلكده ايراد ايديلان فعل ناقصدركه تصريفى بروجه آتى در

ماضئ شهودى

ایدم	ایدك
ایدك	ایدیکز
ایدی	ایدیلر

ماضئ نقلی

ایمشم	ایمشز
ایمشسك	ایمشسکز
ایمش	ایمشلر

صیغهٔ شرطیه

ایسه‌م	ایسه‌ك
ایسه‌ك	ایسه‌کز
ایسه	ایسه‌لر

س . مرکب صیغه‌لر قنغیلر در

ج . حکایت روایت و شرط صیغه‌لری

صیغهٔ حکایت

س . صیغهٔ حکایت نه اشعار ایدر

ج . متکلمك حکایه ایلدیکی زمان سابقه متعلق حدثی دکل غیرك اخباریله الا کندو مشاهده و یا ملاحظه‌سیله بیلدیکنی اشعار ایدر

مثلا کوچکلکده دائما اوقور ایدم
دون یغمور کلهجك ایدی
ایواه کنجلکمده چالشملی ایدم

س. صیغهٔ حکایت قاچ طاقمدر و نوجه اوزره تصریف اولنور
ج. یدی طاقم اولوب بروجه زیر تصریف اولنور

حکایهٔ ماضیٔ شهودی

سودی ایدم	سودی ایدك
سودی ایدك	سودی ایدیکز
سودی ایدی	سودی ایدیلر

حکایهٔ ماضیٔ نقلی

سومش ایدم سومش ایدك سومش ایدی الی اخره

حکایهٔ مضارع

سور ایدم سور ایدك سور ایدی الی اخره

حکایهٔ حال

سویبور ایدم سویبور ایدك سویبور ایدی الی اخره

حکایهٔ استقبال

سوهجك ایدم سوهجك ایدك سوهجك ایدی الی اخره

حكايهٔ التزامی

سوه ایدم　　سوه ایدك　　سوه ایدی　　الی اخره

حكايهٔ وجوبی

سوملی ایدم　　سوملی ایدك　　سوملی ایدی　　الی اخره

صیغهٔ روایت

س. صیغهٔ روایت نه اشعار ایدر

ج. متكلمك نقل و روایت ایلدیكی بر حدثك وقوعنی اكثریا غیرك اخباریله بیلدیكنی اشعار ایدر

مثلا　كوچكلكده چوق آغلر ایمشم
دون زلزله اوله‌جق ایمش
ایواه كنجلكده چالشملی ایمشم

س. صیغهٔ روایت قاچ طاقمدر و نوجه اوزره تصریف اولنور

ج. التی طاقمدر و بروجه زیر تصریف اولنور

روایت ماضیٔ نقلی

سومش ایمشم　　سومش ایمشسك　　سومش ایمش　　الی اخره

روایت مضارع

سور ایمشم　　سور ایمشسك　　سور ایمش　　الی اخره

روايت حال

سوييور ايمشم	سوييور ايمشسك	سوييور ايمش	الى اخره

روايت استقبال

سوەجك ايمشم	سوەجك ايمشسك	سوەجك ايمش	الى اخره
سوه ايمشم	سوه ايمشسك	سوه ايمش	الى اخره
سوملى ايمشم	سوملى ايمشسك	سوملى ايمش	الى اخره

صيغهٔ شرطيه

س . صيغهٔ شرطيه نه اشعار ايدر

ج . شرط اشعار ايدر مثلا كلور ايسه‌ك ممنون اولورم

س . صيغهٔ شرطيه نوجه اوزره تصريف اولنور

ج . بروجه آتى

ماضئ شهودى شرطى

سودم ايسه	سودك ايسه	سودى ايسه	الى اخره

ماضئ نقلئ شرطى

سومش ايسه‌م	سومش ايسه‌ك	سومش ايسه	الى اخره

مضارع شرطى

سور ايسه‌م	سور ايسه‌ك	سور ايسه	الى اخره

حال شرطی

سوییور ایسه‌م	سوییور ایسه‌ك	سوییور ایسه	الی اخره

مستقبل شرطی

سوه‌جك ایسه‌م	سوه‌جك ایسه‌ك	سوه‌جك ایسه	الی اخره

التزامئ شرطی

سوسه‌م	سوسه‌ك	سوسه	الی اخره

وجوبئ شرطی

سوملی ایسه‌م	سوملی ایسه‌ك	سوملی ایسه	الی اخره

س. حکایت و روایت و شرط صیغه‌لرنده فعل اعانه‌جه نه اختصارات واقع اولور

ج. ابتداسنده بولنان (ا) و (ی) حذف اولنه‌رق سوردم
سوییوردم سوه‌جکدم سوملیدم سودیدم سومشدم
سوییورمشم سوه‌جکمشم سورمشم سوملیسه‌م سودمسه
سورسه‌م سوییورسه‌م دینیله بیلور

تطبیقات

طلبه افندیلر آتی الذکر فعللرك زمان و ذات و صیغه‌لرینی تقریر ایتملیدرلر

قاچدم اویومشم کله‌جکم کله‌جکسه‌م باقارسك باقیپورسك
آت آتسون اوطورمه اوطورمسون سویلرایدم

مهمه

س. افعال ترکیه‌نك قنغی صیغه‌لری و انلرك قنغی ذاتلری صفت مقامنده استعمال اولنه‌بیلور

ج. ماضیٔ نقلی ایله مضارع و استقبال صیغه‌لرینك ذات غائب مفردی نفس صفت مقامنده بر اسمه وصف اوله‌بیلور

مثلا بونی اوقومش آدم وارمی
بونی اوقور آدم « «
بونی اوقویه‌جق آدم « «

کذلك ماضیٔ شهودینك جمع متکلم صیغه‌سی صفت مقامنده استعمال اولنور مثلا کورمدك یر قالمدی باقلمدق ایش قالمدی

مسائل شتی

س. مصدردن مشتق آنف البیان بالجمله صیغه‌لردن ماعدا صیغ سائره وارمیدر

ج. تعلیلیه سببیه ابتدائیه انتهائیه تعقیبیه توقیتیه ظرفیه عطفیه لیاقت تکلف صله تشبیهیه و حال ترکیبی اسملریله دیکر اون اوچ صیغه وار در

صیغهٔ تعلیلیه

س. صیغهٔ تعلیلیه ندر و نصل بنا اولنور

ج. علت و سبب کوسترن صیغه درکه مصدرك نهایتنه (ین) علاوه‌سی و ادات مصدریه‌نك کافی کاف یائی‌یه و قافی غینه تبدیل ایتمکله حاصل اولور مثلا

برادرکز خسته اولمغین یعنی خسته اولدیغیچون
مرقوم هرکسه ظلم ایتمکین یعنی ظلم ایتدیکیچون

صیغهٔ سببیه

س. صیغهٔ سببیه‌دن مراد ندر و نصل تشکل ایدر

ج. سبب کوسترن صیغه درکه ماضیٔ شهودینك جمع متکلمنه و مستقبلك مفرد غائبنه ضمیر اضافی علاوه و بعده (دن) زیاده‌سیله تشکل ایدر مثلا

بو کون خسته اولدیغمدن کله‌میه‌جکم یعنی خسته اولدیغم سببیله تکلیفکزی قبول ایده‌میه‌جکمدن عفوکزی دیلرم یعنی قبول ایده‌میه‌جکم سببیله

صیغهٔ ابتدائیه

س. صیغهٔ ابتدائیه ندر و نصل تشکل ایدر

ج. ابتدای وقوعندنبرو دیکر بر فعلك دوام ایتدیکنی کوسترن صیغه درکه التزامینك مفرد غائبنه (لی) علاوه‌سیله حاصل اولور

مثلا بو چوجق طوغه‌لی خسته در یعنی طوغدیغندنبرو

بعضاً تأكید ایچون (دنبرو) لفظی علاوه اولنور

مثلا بو کتابی باشلایه‌لیدنبرو ترکجه‌یی پك سودم

صیغهٔ انتهائیه

س. صیغهٔ انتهائیه ندر و نوجه اوزره تشکل ایدر

ج. ختامبولمسیله دیکر بر فعلك دخی نهایت بولدیغنی کوسترن صیغه درکه ماده‌نك نهایتنه ساکن ایسه (نجه) و متحرك و یا حرف املا ایله منتهی ایسه (یِنجه) علاوه‌سیله حاصل اولور

مثلا طوینجه یدم یعنی طویدیغم وقته قدر

بعضاً تأکید ایچون (یه دك) و (یه قدر) لفظلری علاوه اولنور

مثلا اویقوم (کلنجیه) کلنجه‌یه‌دك اوطوردم

مکتوبی یازنجه‌یه (یازنجیه) قدر بکلدم

صیغهٔ تعقیبیه

س. صیغهٔ تعقیبیه ندر و نصل تشکل ایدر

ج. دیکر بر فعلك عقبنده وقوعنی اشعار ایدن صیغه درکه ماده‌نك اخرینه کذلك (نجه) و یا (یِنجه) علاوه‌سیله تشکل ایدر

مثلا کونش چیقنجه یوله چیقدم یعنی چیقار چیقمز

طوپ آتیلنجه اوروجی بوزدم یعنی آتیلور آتلمز

پك نادر اوله‌رق (یجق) علاوه اولندقده کذلك صیغهٔ تعقیبیه حاصل اولور و یالکز غائب ایچون استعمال اولنور

مثلا فرمان همایونم واصل اولیجق معلوم اوله که

صيغهٔ توقيتيه

س. صيغهٔ توقيتيه ندر و نصل ياپيلور

ج . شرط مقامنده اولوب مضمونى هر نوقت وقوعبولسه ديكر بر فعلك دخى واقع اولديغنى كوسترر بر صيغه دركه ماضئ شهودينك جمع متكلمنه (جه) علاوه‌سيله حاصل اولور

مثلا پاره قزاندقجه سوينيورم
سن چالشدقجه ايلرولرسك

صيغهٔ ظرفيه

س. صيغهٔ ظرفيه ندر و نصل ياپيلور

ج . ديكر بر فعلك زمان وقوعنى كوسترر بر صيغه دركه ماضئ شهودينك جمع متكلمنه ضمير اضافيله برابر (نده) علاوه‌سيله حاصل اولور

مثلا شمشك چاقديغنده اوركرم يعنى چاقديغى وقت
يوله كتديكمده اطرافه باقمم يعنى كتديكم وقت

صيغهٔ لياقت

س. صيغهٔ لياقتدن مراد ندر

ج . لياقت كوسترن بر صيغه دركه فعل التزامينك مفرد غائب صيغه‌سنه (سى) علاوه‌سيله اولور

مثلا كور اوله‌سى كور اولمغه شايسته
يره كچه‌سى يره كچمكه شايسته

صیغهٔ عطفیه

س . صیغهٔ عطفیه ندر

ج . عینی صیغه‌ده اولان ایکی فعلك کلامده حسن بولمسیچون برنجینك اداتنی طی ایله آکا بدل آخرینه (وب) و اکر اخری متحرك و یا حرف املا ایله منتهی ایسه (یوب) علاوه اولنان صیغه در

مثلا آلدم و ویردم دیه‌جك یرده کلامه حسن ویرمك اوزره آلوب ویردم دینور

س . بو صیغه‌نك ماضی و مضارع و سائره ایچون آیرو آیرو صورتلری وارمیدر

ج . خیر انجق مابعدی نه ایسه او دخی اول قوه‌ده در شویله که مابعدنده‌کی فعل نه صیغه و زمان و ذاته دلالت ایدر ایسه او دخی اول صیغه و زمان و ذاته دلالت ایدر

مثلا کیدوب کوردم	کتدم و کوردم	دیمکدر
کیدوب کوررم	کیدرم و کوررم	»
کیدوب کلن	کیدن و کلن	»
آلوب کیده‌جکز	آله‌جغز و کیده‌جکز	»

صیغهٔ صله

س . صیغهٔ صله ندر و نصل یاپیلور

ج . مفادی بر جمله ایله مؤول اولان صیغه در که بسیطی ماضی شهودینك جمع متکلمنه و مستقبلك مفرد غائبنه ضمیر اضافی علاوه‌سیله حاصل اولور

مثلا   کوردیکم آدم   اول آدم که بن کوردم دیمکدر
کوره‌جکم آدم   اول آدم که بن کوره‌جکم «

مذکور صیغه‌نك مرکب صورتلریدخی بروجه آتی در   مثلا
کورمکده ایدوکم   کورمش ایدوکم   کوره‌جك ایدوکم
کورمکده اولدیغم   کورمش اولدیغم   کوره‌جك اولدیغم

س . صیغهٔ صله‌ده قاچ زمان کوستریله‌بیلور

ج . اوچ زمان . ماضی   حال   و استقبال
ماضیدن   کوردیکم   کورمش ایدوکم
حالدن   کورمکده اولدیغم
استقبالدن   کوره‌جکم

س . صیغهٔ صله نه وجه اوزره استعمال اولنور

ج . اوچ وجه اوزره   شویله که
اولا   صفت   مقامنده   مثلا . یازدیغك مکتوب
ثانیاً   اسم مطلق   «   «   یازدیغی ایو در
ثالثاً   اسم مصدر   «   «   کلدیکمی کمسه بیلمز

صیغهٔ تشبیهیه

س . صیغهٔ تشبیهیه ندر و نصل یاپیلور

ج . تشبیه افاده ایدن بر صیغه درکه ماضیٔ نقلینك و مضارعك مفرد غائبلرینه (جه‌سنه) اداتی علاوه‌سیله حاصل اولور   مثلا
قیزمشجه‌سنه اوطوردی   یعنی   قیزمش   کبی
اویورجه‌سنه کوزلرمی قپادم   «   اویور   کبی

صیغهٔ حال ترکیبی

س . صیغهٔ حال ترکیبی ندر و نصل یاپیلور

ج . اجرای فعل عندنده فاعلك بولندیغی حالی بیان ایدن صیغه در که فعل التزامینك مفرد غائبی اخرینه خفیفلرده (رك) و ثقیللرده (رق) علاوه‌سیله اولور

مثلا   آغلایه‌رق کلدم   سوینه‌رك یازدم

بعضاً بو صیغه تکرار اولنور و او حالده اداتلر طی ایدیلور مثلا
قوشه قوشه کلدم   دینلور که قوشه‌رق قوشه‌رق دیمکدر

صیغهٔ تکلف

س . صیغهٔ تکلف ندر و نصل یاپیلور
ج . نفس الامرده اولمیان فعلی اظهار ایدن صیغه در که مصدر تأکیدینك منفیسنده بولنان (ك) و یا (ق) زایه قلب اولنه‌رق حاصل اولور مثلا

ایشتمامزلك	یعنی	ساخته ایشتمزلك
کورمامزلك	«	کورمزلك
آکلامامزلق	«	آکلامزلق

تطبیقات

آتی الذکر جمله‌لرده بولنان افعالك نه صیغه‌ده اولدقلرینك شاکردانه سویلتدیرلمسی

درسمی اوکرندم	برادرم اویومش ایمش	صباحلری دعا ایدرز
دیدیکمی آکلایورسك	تنبللر آج قاله جقلر	سرکی کمسه‌یه سویلمیه‌سك
هایدی کیت اوطور	رفیقك کلسون باقه‌لم	سوزمی دکلملیسك
دون نره‌ده ایدك	باغچه‌یی کزر ایدم	چالیشورسه‌ك زنکین اولورسك

بورانك هواسی فنا اولمغین — بونی باشلایه‌لی آلتی ایدر
کونش طوغنجه مکتبه قوشارم — خواجه‌لرمی کوردکجه کیفلنورم
بیلدیکمی اوکرنه‌جکم — بزلری آرایوب صورانلره سلام
آکلارجه‌سنه صالت باشکی صاللامه — کوریشه‌رك چارسویه کتدی

افعال مركبه

س. افعال مرکبه‌دن مراد ندر

ج. ایکی فعلدن و یاخود بر اسم ایله فعل و یا اداتدن مرکب اولوب معنای مخصوص افاده ایدن فعللر و مصدرلر در

مثلا کله‌بیلمك یوخسول اولمق یوخسوللنمق افعال مرکبه‌دندر

س. افعال مرکبه قاچ نوعدر

ج. باشلوجه‌لری التی نوعدر شویله که فعل تعجیل فعل اقتدار فعل مقاربه فعل استمرار فعل مفاجئه و فعل مولد

فعل تعجیل

س. فعل تعجیلدن مراد ندر و نه صیغه‌ده وارد اولور

ج. فعلك سرعت اجراسنی ایما ایدر بر صیغه در که ماده‌نك اخرینه ساکن ایسه بر (ی) و الا (یی) زیاده و بعده (ویرمك) لفظی علاوه ایدلمکله حاصل اولور

مثلا یازمقدن یازیویرمك چابق یازمق دیمکدر
یاپمقدن یاپیویرمك چابق یاپمق دیمکدر

فعل اقتدار

س. فعل اقتداردن مراد ندر و نه صیغه‌ده وارد اولور

ج. فعلك اجراسی خصوصنده اقتدار بیان ایدر بر صیغه در که فعك التزامینـك مفرد غائبنه (بیلمك) لفظی و یا بونك تصریفاتنی تلفیقله حاصل اولور

مثلا اوقویه بیلمك اوقومغه قادر اولمق دیمکدر
چكه بیلدم چكمكه « اولدم «

س. بو صیغه‌نك حالت نفیی نصل اولور

ج. بیلمك لفظنی حذف برله آنك مقامنـه خفیفلره (مامك) و ثقیللره (مامق) اداتنی علاوه ایله مثلا

اوقویه بیلمك اوقویه‌مامق چكه بیلمك چكه‌مامك

فعل مقاربه

س. فعل مقاربه‌دن مراد ندر و نه صیغه‌ده وارد اولور

ج. زمان ماضیده فعلك وقوعی قوهٔ قریبه‌یه کلدیکنی ایما ایدر بر صیغه در که فعل التزامینك مفرد غائبنی (یازمق) مصدرینك ماضیلریله بالترکیب حاصل اولور

مثلا دوشه یازدی آز قالدی که دوشسون دیمکدر
دوشه یازمش آز قالمش که دوشسون «

فعل استمرار

س. فعل استمراردن مراد ندر و نه صیغه‌ده وارد اولور

ج . فعلك ماضیده استمرار اوزره وقوعنــه دلالت ایدن بر صیغه درکه فعل التزامینك مفرد غائبی (کلمك) لفظیله و یاخود بونك تصریفا-تیله بالترکیب حاصل اولور

مثلا اوقویه کلمك دائما اوقومق دیمکدر
یازه کلمشم دائما یازمشم «

کذا (کلمك) لفظنه بدل (کورمك) لفظیله ترکیب ایدلدکده ینــه دوام و استمراری مفید اولور مثلا

کرم ایلیه کور دائما کرم ایله دیمکدر

فعل مفاجئه

س . فعل مفاجئه‌دن مراد ندر و نه صیغه‌ده وارد اولور

ج . فعلك آکسزین وقوعنی کوسترن صیغه درکه (چیقمق) مصدر-ینك صیغهٔ التزامیه‌سی کلمك لفظنك ماضیسیله ترکیب ایدیله‌رك حاصل اولور

مثلا چیقه کلدی آکسزین کلدی دیمکدر
چیقه کلمشلر آکسزین کلمشلر «

فعل مولّد

س . فعل مولددن مراد ندر

ج . اسملردن ترتیب ایدیلان فعللر در

س . فعل مولد قاچ نوعدر

ج . ایکی نوعدر بر نوعی اداتله و دیکری فعل عامله در

س . اداتله نصل ترتیب ایدیلور

ج . كلمه‌نك اخرينه ايجابنه كوره (ملك) (مق) (لمك) (لمق) (لنمك) (لنمق) (لتمك) (لتمق) (لشمك) (لشمق) اداتلرندن برينى علاوه ايله ترتيب ايديلور

مثلا	اكشى	اكشيمك	آجى	آجيمق
	تر	ترلمك	قره	قره‌لمق
	او	اولنمك	قويو	قويولنمق
	كور	كورلتمك	يصى	يصيلتمق
	كوتى	كوتولشمك	پاى	پايلشمق

س . صارى آق آز سميز بللى قره قيصه يوكسك قان صو ياش قرمزى لفظلرينك فعل مولدى نصل اولور

ج . خلاف قياس اوله‌رق صرارمق آغارمق آزالمق سميرمك بلورمك قرارمق قيصالمق يوكسلمك قانامق صوصامق ياشارمق قزارمق اولور

فعل عام

س . فعل عامدن مراد ندر

ج . على العموم اسملرى فعليته نقل ايتمك اوزره مستعمل اولان افعالدركه ايتمك ايلمك قلمق بيورمق لفظلرى و بونلرك مجهول و تصييرى صيغه‌لرى ايله بولمق و اولمق كلمه‌لريدر

س . فعل مولد حصوليچون بونلرك صرف و استعمالنده نه قيد واردر

ج . ايتمك ايلمك قلمق بيورمق لفظلريله تركيب ايديله‌جك كلمه‌نك اكثريا اسم مصدر و صفت اولمسى لازمكلور

مثلا كرم ايتمك كرم ايلمك كرم قلمق كرم بيورمق
محزون « محزون « محزون « محزون «

(بولمق) یالکز اسم مصدرلر ایله مستعملدر

مثلا ختامبولمق وقوعبولمق

(اولمق) اکثریا صفتلر ایله و پك نادراً اسملر ایله مستعملدر

صفتدن مثال شاذ اولمق آزاد اولمق محزون اولمق

اسمدن مثال غرق اولمق محو اولمق تلف اولمق

س ۰ بیورمق و بولمق لفظلری هر بار فعل عام اوله‌رق می مستعملدرلر

ج ۰ خیر اکر بیورمق لفظی امر ایتمك و بولمق دخی بر شیئی بولمق معناسنده اولورلر ایسه فعل خاص اولورلر

مثلا بیوك کوچکه بیورمق یردن پاره بولمق

تطبیقات

آتی الذکر کلماتك فعل عام ایله ترکیبی

جالم	بند	پسند	طوپال	سقط	عطا
آقین	تشریف	ممنون	امداد	نهایت	طارغین

مصادر زمانیه

س ۰ مصدرلر زمانه دلالت ایده‌بیلمك اوزره نه یاپمق لازمدر

ج ۰ ماضی‌یه دلالت ایچون ماضیٔ نقلینك ، حال ایچون مضارعك ، استقبال ایچون مستقبلك مفرد غائب صیغه‌لرینی اولمق لفظیله ترکیب ایتملیدر

مثلا ماضی ایچون کورمش اولمق دینملیدر

حال « کورر » »

استقبال « کوره‌جك » »

اخطار

س. کلمات ترکیه‌ده نه مقامده ابدال اصولی اجرا اولنور
ج. آتیده‌کی مقاملرده شویله که

اولا بردن زیاده هجالو اولان کلماتك نهایتنده بولنان (ق) هر نه مقامده حرکه‌لنور ایسه غینه تبدل ایدر مثلا

قورق قورقان قرق قرقه تبدل ایتمز حالبوکه
طراق طراغه یاپمق یاپمغه تبدل ایدر

بو قاعده‌دن انجق (چوق) (یوق) لفظلری مستثنی در

ثانیاً کذا بردن زیاده هجالو ماده‌لر نهایتنده بولنان (ت) حرکه‌لندیکی مواقعده غینه تبدل ایدر مثلا

یات یاتان تبدل ایتمز حالبوکه
یارات یارادان تبدل ایدر

فقط کیت ایت یوت لفظلری مستثنی در چونکه عندالاشتقاق کیدن ایدن یودان دینور

فصل ثالث

حرف یاخود ادات

س. حرف یاخود اداتدن مراد ندر
ج. مفهومده غیر مستقل اولوب غیره محتاج و یاخود غیرك فهمنه آلت اولان لفظدر

مثلا (ده) (دن) (و) لفظلری حرف و یا ادات اولوب بویله‌جه یالکز حاللرنده پك مبهم درلر حالبوکه اوده یازدم اودن کلدم کاغد و قلم آلدم دینسه معناجه کسب صراحت ایدرلر

کذلك او کلدم دینسه معنا مشوش اولوب دفع تشویش ایچون حرف کتوریله‌رك اودن یاخود اوه دینسه معنا بللی اولور

س. حرف و ادات دینلان کلمات قاچ قسمدر

ج. درت قسمدر اولا حرف جر ثانیاً حرف عطف ثالثاً حرف ندا رابعاً حروف شتی

﴿ فصل اول ﴾

حرف جر

س. حرف جردن مراد ندر

ج. معنای فعلی اسمه نقل و ایصال ایدن لفظدر مثلا اوده اوطوردم دیرسه‌م اوطورمق فعلی اوده وقوعبولدیغنی (ده) کوستررر

س. ترکجه حرف جرلر قنغیلر در

ج. باشلوجه‌لری آتیده‌کیلر در

« ده »

ظرفیت ایچون مثلا مکتبده اوقودم

« دن »

ابتدا ایچون مثلا بصره‌دن کلیورم

بیان ایچون مثلا روم ملتندن ایکی ذات
تفضیل « « بو اندن اهون در
تعلیل « « خسته اولدیغمدن اوقویه‌میه‌جغم
مجاوزه « « صرافدن بر لیرا آلدم

« دك یاخود دکین »

انتها ایچون مثلا بو کونه دك یاخود دکین

« ایله یاخود له »

مصاحبت ایچون مثلا برادرم ایله (یاخود برادرمله) کزدم
استعانه « « بچاق ایله (« بچاقله) کسدم
وساطت « « یکیتلك اورمق ایله (« اورمقله) جومردلك ویرمکله

« برله »

وساطت ایچون مثلا جفایه صبر برله صفایه نائل اولورز

« اوزره »

استعلا ایچون مثلا آتش اوزره قوی
شرط « « یارین اوده‌مك اوزره اون لیرا استدانه ایلدم
تعلیل « « ییقانمق اوزره حمامه کتدم
حال « « یاپلمق اوزره در

« اوزرینه »

استعلا ایچون مثلا کتابك اوزرینه باقه‌رق
تعقیب « « طوپلر آتلمسی اوزرینه غوغا باشلادی
« ایچون یاخود الف و یاسی طی ایدیله‌رك (چون)

تعلیل ایچون مثلا سزی کورمك ایچون
بنمچون انکچون کلدیکیچون

« طولایی، اوتوری »

سببیت ایچون مثلا فقرندن طولایی فقرندن اوتوری
تعلق « « سزدن طولایی سزدن اوتوری

« بشقه، اوزکه »

استثنا ایچون مثلا بوندن بشقه بوندن اوزکه

« برو »

ابتدای زمان ماضی ایچون مثلا ایکی سنه‌دنبرو خسته‌یم

« کوره »

وفق ایچون مثلا حکم نظامه کوره

« جه »

تعلق ایچون مثلا سزجه مکتبجه یعنی سزه دائر مکتبه دائر
جانبندن معناسنه « دولتجه (یعنی دولت جانبندن) بعض تدابیر اتخاذ قلنمش

فصل ثانی

حرف عطف

س. حرف عطفدن مراد ندر
ج. کلمه‌لری و یاخود جمله‌لری یکدیکرینه ربط ایدن لفظدر

مثلا اتمك و زيتون آلدم . دون كلدم و سزى بوله‌مدم

س . ترکجه حرف عطفلر قنغیلر در

ج . باشلوجه‌لری آتیده‌کیلر در

« كرك »

تساوی ایچون مثلا كرك غنی كرك فقیر جمله‌سیده اوله‌جکدر

« ایسه یاخود سه »

شرط « « قاچار ایسه یاخود قاچارسه دوکرم

تفضیل « « بوش اوطورمقدن ایسه اوقورم

« ایسه‌ده »

استدراك « « برادرم کوچك ایسه‌ده ذهنی آچیقدر

« دخی »

عطف تشریك « « سن دخی بن اوله‌جکز

« کیم »

بیان « « خواجه بزه دیر کیم تحصیله چالشمیان آج قالور

« بیله »

فرض ایچون مثلا پاره‌م اولسه بیله ویرمم

مبالغه « « بن بیله یاپه‌مم

مصاحبت « « پدرم ایله بیله کتدم

« انجق »

حصر ایچون مثلا بونی کمسه بیلمز انجق بن بیلورم

« ایله »

عطف « « اوروپا ایله آسیایی کزدم

« یوقسه یاخود یوخسه »

تردید « « بو می ایو یوقسه او می

« ده »

عطف « « آلوبده ویرمزسه

« دیو »

ترجی ایچون مثلا کلورسکز دیو بکلدم
قصد « « ترلنمیم دیو پك یواش یورودم

« ینه »

تکرار « « بر خیلی نصح ایتدم ینه دکلمدی

« نته‌کیم »

بیان علت « « نته‌کیم وعدیکی طوتمامشسك نامردسك

« تك »

التزام « « کیزلندم تك بنی کورمسون

« امدی »

استدلال ایچون مثلا سن فقیرسك امدی سکا امداد کرك

﴿ فصل ثالث ﴾

﴿ حرف ندا ﴾

س . حرف ندادن مراد ندر

ج . ندا و تنبیه و توبیخ و اظهار تعجب و سائره ایچون ایراد اولنان کلماتدر

مثلا هو نرده‌سك ها یاپمیه‌سك اوخ ایشته بویله اولورسك

س . ترکی حرف ندالر قنغیلر در

ج . زیرده‌کیلر در

« آ »

ندا ایچون مثلا آ برادرم آ چوجغم

تنبیه « « بونی اوکرنه‌سك آ باقسه‌ك آ بکا

(آه) تفجع « « آه اولادم آه

(آی) ندا « « آی اوغل

(واه) تأسف « « واه بنم اولقدر امکمه واه چوجغم

(ها) تنبیه « « بر دها ایتمیه‌سك ها

(های های) تصدیق « قیامت اوله‌جقمی؟ های های

(اوه) تلذذ ایچون مثلا اوه بو نه سرین یر د.
(اوخ) تفجیع « « اوخ اشته بویله اولورسك
(بهی) ندا « « بهی خائن بهی اوغل
(اوف) بیان اضطراب ایچون مثلا اوف بو نه بلایه صتاشدق
(اوف) « تفجع « « اوف پارمغم ازلدی
(هله) تنبیه « « هله شوكا باق
« تهدید « « هله یاپ كوررسك حالكی
« تخصیص « « استانبولك هواسی هله صویی پك كوزلدر
(هی) تحقیر « « هی چوجق هی !
(اشته) تنبیه « « اشته بن كیدییورم
(به) ایقاظ « « نه ایدییورسك به
(او) استعظام « « او ! بیورسونلر
(وای) تفجع « « وای باشمه
(«) استغراب « « وای قاچمش می
(صوص) اسكات ایچون مثلا صوص آغلامه
(هایدی) استعجال « « هایدی كیت طورمه

فصل رابع

حروف شتی

س . حروف شتی قنغیلر در
ج . جر و عطف و ندا ایچون اولمیان خصوصی حرفلر و اداتلردر

(جه) تشبیه ایچون مثلا چوجقجه اوینامق

تمییز « « انکلتره دکزجه قوتلیدر

طرز « « یواشجه اوقومق

(جه‌سنه) تشبیه « « اویورجه‌سنه کوزلرمی قپادم

(دخی ده) تشریك « « بو دخی ایودر بوده کوزلدر

تفریق « « بو اون و بو دخی یکرمی غروشدر

« « ده « «

(بی مسی) تشبیه « « امتحانسی امتحانمسی امتحان کبی

جانورمسی جانور کبی

(ایکن) ظرف زمان ایچون مثلا اوقور ایکن اوده ایکن

(واری) تشبیه « « اوکوز واری یعنی اوکوز کبی

(دها) استزاده « « دها ایسترز

(سزین) سلب و نفی « « کورمکسزین یازمقسزین

(دکل) « « « « بو آدم زنکین دکل

(در) ادات خبر در « یوسف عقللو در

(جلین) تشبیه ایچون « بنجلین سنجلین یعنی بن کبی سن کبی

(می) استفهام « « کوردکمی یازدك می

(اوت، هه) تصدیق ایچون مثلا اوت کوردم هه یاپارم

(یوق) رد « « یوق یاپمدم

بونلردن ماعدا پك چوق حروف و ادوات وار ایسه‌ده انلرك بحثی اسم و فعل بابلرنده سبقت ایتدیکندن تکرار تذکارندن صرف نظر ایدلمشدر

کتاب ثانی

صرف فارسی

﴿ باب اول ﴾

اسم

جمع

س. فارسیده جمع نصل یاپیلور

ج. آخر کلمه‌یه (ان) و یا (ها) علاوه‌سیله

س. (ان) قنغی کلماته مخصوصدر

ج. موضوع لهی ذی روح اولان کلماته   مثلا

شاه	ملك	شاهان	ملكلر
خديو	بك	خديوان	بكلر
مرغ	قوش	مرغان	قوشلر

س . (ها) قنغى كلماته مخصوصدر

ج . موضوع لهى غير ذى روح اولان كلماته مثلا

چرخ	. . .	چرخها	چرخلر
سال	سنه	سالها	سنه‌لر

﴿ تبدلات ﴾

س . ذى روح اولان كلمه‌نك نهايتنده (ه) بولنسه جمعنده نه حال واقع اولور

ج . (ه) لفظيه دكاسه كافه تبديل اولنور

مثلا	بنده	قول	بندكان	قوللر
	خواجه	معلم	خواجكان	معلملر

س . و شايد نهايتنده (ا) و (و) بولنورسه جمعنده نه حال واقع اولور

ج . ادات جمعدن اول بر (ى) زياده قلنور انجق او واو لفظيه اولمامق كركدر مثلا

آشنا	بيلدك	آشنايان	بيلدكلر
دعاكو	دعاجى	دعاكويان	دعاجيلر

فقط (آهو كيك) (بازو قول) (ابرو قاش) مستثنى درلر چونكه جمعلرى آهوان بازوان ابروان اولور

س . غير ذى روح اولان كلمه‌نك نهايتنده (ه) بولنسه جمعنده نه حال واقع اولور

ج . اکر (ه) لفظیه دکلسه حذف اولنور مثلا

پیاله	پیالها	قدح	قدحلر
میکده	میکدها	میخانه	میخانه‌لر

فقط دیکر کلمه‌نك جمعیله التباس حاصل اولدقده (ه) نك ابقاسی اولا در مثلا

(نامه مکتوب نامه‌ها) (نام اسم نامها)
(جامه روبا جامه‌ها) (جام برداق جامها)

تطبیقات

شاکردان زیرده‌کی کلماتی معنالرینه باقه‌رق جمع ایتملیدرلر

پادشاه سلطان . فرشته ملك . بوسه اوپش . مور قارنجه . دیو شیطان . خسرو پادشاه . مادر والده . لانه یووه . شیر آرسلان . نابینا کور . اسب آت . خواننده اوقویجی . پهلوان کورشیجی . کفته سوز . همسایه قوکشو . پاشا . زنده دیری . کدا دیلنجی . باد یل

س . غیر ذیروح اولان کلمات دخی (ان) ایله جمعلنه‌بیلور می

ج . جمعلنه‌مز ایسه‌ده نشو و نما خاصیتنده اولان بعض کلماتك (ان) ایله دخی جمعلندیکی کورلمکده در مثلا

درخت	درختان	آغاج	آغاجلر
چشم	چشمان	کوز	کوزلر

فقط هزاران بیکلر اختران یلدزلر روزان کوندوزلر شبان کیجه‌لر و دها بعض کلمه‌لر بسبتون شاذ درلر

س. قواعد فارسیه یالکز فارسی لفظلره‌می صرف اولنور
ج. خیر قسم اعظمی عربی لفظلره دخی صرف اولنور و ترکی لفظلره ایسه صرفی اصلا مجاز دکلدر مثلا داعی دعاجی دیمکدر داعیان دینور فقط دعاجیان دینمز

اضافت

س. فارسیده اضافت نوجه اوزره اولور
ج. مضافك نهایتنه بر اسره ویریله‌رك مقدم و مضاف الیه ایسه مؤخر وضع اولنمقله مثلا
پادشاهِ جهان دنیانك پادشاهی . دیوارِ خانه اوك دیواری
لبِ دریا دکزك کناری . آبِ زمزم زمزم صویی

تطبیقات

اصول ترکیده اولان زیرده‌کی ترکیبلرك اصول فارسی‌یه افراغ ایدلمسی
مصرك خدیوی آهونك چشمی نیسان ماهی خردمندك پندی
دشمنك سپاهی ایرانك شاهی دشمنك شری جنك میدانی

تبدلات

س. مضافك اخرنده (ه) یاخود (ی) بولنورسه نه حال واقع اولور
ج. اکر (ه) و (ی) لفظیه دکل ایسه کسرۀ اضافت بونلرله اوقونه‌مز ایمدی آکا استنادکاه اولمق اوزره بر (ء) علاوه ایدیلور مثلا
بندهٔ خدا اللهك قولی ایلچیءِ ایران ایرانك ایلچیسی

س. شايد مضافك اخرنده (و) ياخود (ا) بولنور ايسه نه حال واقع اولور

ج. كسرهٔ اضافته استنادكاه اولمق اوزره آچيقدن بر (ى) كتوريلور فقط واو ممدوده اولمليدر مثلا

پاشاىِ بغداد بغدادك پاشاسى داروىِ خسته خسته‌نك علاجى

تطبيقات

اصول تركى اوزره اولان زيرده‌كى تركيبلرك اصول فارسى‌يه افراغى

جانورك پنچه‌سى خانه‌نك بالاسى دوستك نامه‌سى ارمنيانك داناسى
حسرت نكاهى برادرك زانوسى علم ودانش چاشنيسى جوانك بازوسى
عمان درياسى ارضروم واليسى پدرك آرزوسى حكمدارك سرايى

اسم مكان

س. فارسينك مكان اداتلرى قنغيلر در

ج. باشلوجه‌لرى زار ستان كاه و كده لفظلريدر كه آخر كلمه‌يه الحاق اولنورلر

مثلا	كل	كلستان	كل بولنان مكان
	لاله	لاله‌زار	لاله بولنان مكان
	آرام	آرامكاه	آرام يعنى اقامت محلى
	مى	ميكده	مى يعنى شراب محلى

س. مذكور اداتلر على العموم هر لغته علاوه اولنور مى

ج. خير. صورت استعمالى سماعيدر دائما لغته مراجعت ايتملى

تطبيقات

آتی الذکر کلماتدن قاچ کونا اسم مکان لسانده مستعمل ایسه شا-
کردان دیملیدر

محنت یری . تیکنلك (خار ، تیکن) . مزارلق . یهودیلك .
سنبللك . نشان یری . قرار محلی . طاشلق (سنك ، طاش) .
آو (شکار) یری . چمنلك . سبزه‌لك . طاغلق (کوه ، طاغ) .
پوصو (کمین) یری . منکشه‌لك (بنفشه) .

اسم آلت

س . فارسیده آلت اداتی قنغیسیدر

ج . (دان) لفظیدرکه اخر کلمه‌یه لاحق اولور مثلا

کلاب	کل صویی	کلابدان	کلاب قابی
ریك	قوم	ریکدان	ریك قابی

تطبيقات

آتی الذکر کلماتك اسم آلت ایتدیرلمسی

جامه روبا . خامه قلم . بخور توتسو . تیر اوق . شمع موم .
نمك طوز .

اسم تصغیر

س . فارسیده تصغیر اداتلری قنغیلردر

ج . (چه) و (ك) لفظلريدر بونلر آخر كلمه‌يه لاحق اولورلر مثلا

مور قارنجه	مورچه	اوفق قارنجه
كنيز خلايق	كنيزك	كوچك خلايق

تطبيقات

آتى الذكر كلماتك تصغير ايتديرلمسى

پا آياق . طوطى دودو قوشى . هميان جزدان . ديوان اشعار مجموعه‌سى . غلام چوجق . مردم آدم . خوان سفره . دكان

فصل ثانى

صفت

س . فارسى صفتلر قاچ نوعدر

ج . درت نوع اولا اسم منسوب ثانياً وصف تركيبى ثالثاً صفت اصليه رابعاً صفات مشتقه

اسم منسوب

س . فارسيده اسم منسوب نصل ياپيلور

ج . آخر كلمه‌يه ى مند ناك بان ور كين ين انه اداتلرندن برينك علاوه‌سيله ياپيلور مثلا

عثمان	عثمانی	عثمانلو	
سود	سودمند	فائده‌لی	
خشم	خشمناك	اوفكه‌لی	
در	دربان	قپوجی	
نام	نامور	ناملی	
غم	غمكین	غملو	
زر	زرین	التونلی	التوندن
دشمن	دشمنانه	دشمن یوللی	خصمانه

﴿ تبدلات ﴾

س . نهایتلرنده (ه) بولنان كلمات ادوات نسبتدن (ی) ایله برلشدكلرنده نه حال واقع اولور

ج . اكر ها رسمیه ایسه (ی) دن اول بر (و) كتوریلور

مثلا	ادرنه	ادرنه‌وی	ادرنه‌لی
	بصره	بصره‌وی	بصره‌لی

س . نهایتلرنده (ه) و (و) بولنان كلمات انه ایله برلشدكلرنده نه حال واقع اولور

ج . اكر ها رسمیه ایسه حذف اولنور مثلا

بنده	بندكانه	قوله منسوب
خسته	خستكانه	خسته‌یه «

واوه كلنجه بو دخی ممدوده ایسه (انه) دن اول برده (ی) زیاده قلنور مثلا

عدو	عدویانه	دشمن یوللو . دشمن كبی
كینه‌جو	كینه‌جویانه	نفسانیتجی كبی

تطبيقات

آتی الذکر کلماتك شاکردان طرفلرندن قاچ درلو قابل ایسه منسوب ایدلمسی و ایدیلانك دخی لغته مراجعتله تطبیق اولنمسی ایجاب ایدر

شاه . خسرو . پدر . هوش . عقل . جان . شیراز . آتش . خرد عقل . رنك . سخن سوز . خشم . ساده‌دل بون . بغداد . ابله شاشقین . هنر . سوز یاقش . دوست .

وصف ترکیبی

س . فارسی وصف ترکیبلر قاچ وجه اوزره یاپیلور

ج . باشلوجه بش وجه اوزره شویله که

اولا

صفتی موصوفه تقدیمله مثلا

بوی خوش کوزل قوقو خوشبو کوزل قوقولی

دست تهی بوش ال تهیدست الی بوش

ثانیاً

مضاف الیهی مضافه تقدیمله مثلا

دل شیر آرسلان یورکی شیر دل آرسلان یورکلی

چشم آهو آهو کوزی آهو چشم آهو کوزلو

ثالثاً

مفعول مقدم اوله‌رق فعله تلفیقله مثلا

دل	سوز	یورك یاق	دلسوز	یورك یاقیجی
خیر	خواه	ایولك ایسته	خیرخواه	ایولك ایستیان

رابعاً

کار گر نا بی هم وش و امثالی لفظلر ایله مثلا

کناه	صوچ	کناهکار	صوچلو
آهن	تیمور	آهنگر	تیمورجی
مرد	آدم	نامرد	آدم اولمیان مروتسز
چاره	. . .	بیچاره	چارەسز
راه	یول	همراه	یولداش
مه	آی	مهوش	آی کبی اولان

خامساً

اسمی بعد التکریر میانه‌یه بر الف زیادەسیله

لب	دوداق	لبالب	دوداق دوداغه یعنی طوپ طولو
کون	درلو	کونا کون	درلو درلو متنوع

تطبیقات

آتی الذکر کلماتك اصول فارسی اوزره وصف ترکیبی ایتدیرلمسی

روی خوب . بخت‌نیك . حقسز . ملتداش . پیکر پری . بخت بد . آداش (آد نام) . رنك رنك . یورك شکار ایدیجی . فتنه قوپاران (انکیز) . یورك اینجیدن . مجالسز . جهانی یارادان . ایشـه (کار) آکاه . طاتلو (شیرین) سوزلو (سوز کفتار) . صاییسز (شمار صایی)

﴿ ملاحظات ﴾

بعضاً صفت تقديم اولنميه‌رق يالكز موصوفك كسره‌سى حذف ايدلمكله وصف تركيبى اولور مثلا

دلِ شاد	مسرور يورك	دلشاد	يوركى مسرور
دلِ شكسته	قيرغين يورك	دلشكسته	يوركى قيرغين

وصف تركيبلر نظره ناخوش كورنميه‌جك درجه‌ده متصلاً يازلمق اقتضا ايدر مثلا

خونريز بويله‌جه (خون ريز) آيرى يازلمز
تفنك انداز دخى بويله‌جه (تفنكانداز) بتشيك يازلمز

س . مركب اولان كلمه‌لرده وصفيت بولنمزسه آنلره نه دينور
ج . يالكز اسم مركب دينور مثلا

كلدسته	كل دسته‌سى	ديمكدر
رهكذر	كچيله‌جك يول	«
سرعسكر	باشبوغ	«

صفات اصليه

س . فارسى صفات اصليه قنغيلر در
ج . بر اداتله مرتب و يا ايكى كلمه‌دن مركب و ياخود فعلدن مشتق اولميوب ذاتاً و اصلاً صفت اولان كلمه‌لر در

مثلا سياه قره سفيد بياض بسيار چوق

اسماء عدد دخى صفات اصليه‌دن در

اسماء عدد

س . فارسی اسماء عدددن قنغیلر لسان عثمانیده مستعملدر
ج . انجق بعضلری نادراً مستعملدر شویله که

اعداد اصلیه‌دن

یك	١	دو	٢	سه	٣	چهار	٤	پنج	٥	شش	٦
هفت	٧	هشت	٨	نه	٩	ده	١٠	صد	١٠٠	هزار	١٠٠٠

اعداد وصفیه‌دن

دوم ایکنجی . سوم اوچنجی . چهارم یاخود چارمین دردنجی
پنجم بشنجی . ششم التنجی . هفتم یدنجی الی اخره

توزیعیه‌دن

چاریك دردده بر یکان یکان برر برر دیمکدر

صفات مشتقه‌دن فعل بابنده بحث ایدیله‌جکدر

اسم تفضیل

س . فارسی صفتلر نوجه اوزره اسم تفضیل ایدیلور؟
ج . اکر شئ جزئه نسبت ایدیله‌جکسه صفتك اخرینه (تر) اداتی علاوه اولنور

مثلا	بد	کوتو	بدتر	دها کوتو
	بالا	یوکسك	بالاتر	دها یوکسك

و شاید کله نسبت ایدیله‌جکسه (تر) اوزرینـه برده (ین) اداتی علاوه اولنور

مثلا بدتر دها کوتو بدترین اك کوتو
بالاتر دها یوکسك بالاترین اك یوکسك

تطبیقات

آتی الذکر کلماتك جزئی و کلی اسم تفضیل ایدلمسی

آسان قولای . بر یوقارو . خوب کوزل . تنك طار . مه بیوك . دشوار مشکل . خوش ایو . افزون آرتق . به ایو

ترکیب وصفی

س. فارسیده ترکیب وصفی نه ترتیب اوزره اولور

ج . موصوفك نهایتنـه بر اسره ویریله‌رك مقدم و صفت ایسـه مؤخر وضع اولنه‌رق

مثلا آوازِ بلند یوکسك سس قدِّ بالا یوجه بوی

تطبیقات

آتی الذکر ترکیبلرك ترتیب فارسی‌یه افراغی

عالی جاه . بد خوی . بلند آواز . سیاه چشم . نوشین خواب . شکربار کفتار . عزیز برادر . نیك نام . مبارك سال .

تبدلات

س. شاید موصوفك آخرنده (و) و یا (ا) بولنورسـه نه حال واقع اولور

ج . كسره‌یه استنادكاه اولمق اوزره بر (ی) دخی زیاده اولنور فقط واو ممدوده اولمق كركدر

مثلا كیسوی عنبربو عنبر قوقولی صاچ دیمكدر

دانای بیهمتا امثالسز عالم «

س . شاید (ه) یاخود (ی) بولنورسه نه حال واقع اولور

ج . ها و یا لفظیه دكلسه كسره‌یه استنادكاه اولمق اوزره بر (ء) دخی زیاده قلنور .

مثلا بادهٔ كلكون آل شراب دیمكدر

پریٔ نیكوكار ایولك ایدن پری «

آتی الذكر تركیبلرك اصول فارسی‌یه افراغی و بعدالافراغ ایجابنك اجراسی

عالیجاه پادشاه . دیرینه بنده . مؤثر دارو . قدیم داعی .
مادرزاد نابینا . آزاد سرو . دلسوز نی . بیحیا كدا .
عالی دركاه . كبیر چارسو . كهنه خانه . شدید آرزو . بلند بنا .
زیبا دیبا . نو جامه . فارسی شیوه . بلیغ سعی

﴿ فصل ثالث ﴾

كنایات

س . كنایات فارسیه‌دن قنغیلری لسان عثمانیده مستعملدر

ج . نادراً اتیده‌كیلر شویله كه (این) بو (آن) او لفظلری

مثلا غافل این و آن بوندن و شوندن غافل دیمكدر

کذلك (خود) کندو (چه) نه (چند) بر قاچ (چندان) اولقدر لفظلری مثلا چه سود نه فائده رأی خودیله کندو رأییله چند ماه بر قاچ آی چندان نصیحت اولقدر نصیحت دیمکدر

﴿ باب ثانی ﴾

فعل

س . افعال فارسیه‌نك قنغی صیغه‌لری لسان عثمانیده مستعملدر

ج . ذات فعل اولمـق اوزره یالکز امر حاضر صیغه‌سی دیکر بر لغتله ترکیب ایدیله‌رك مستعملدر فقط ترکیبده معناسی تحول ایدوب اسم فاعل کبی ترجمه اولنور

مثلا پرست طاپن بتپرست بت طاپان دیمکدر

آزار اینجت دلازار یورك اینجیدیجی «

س . لسان عثمانیده اکثر الاستعمال اولان فارسی امر حاضرلر قنغیلردر

ج . آتیده‌کیلردر

آر آرا آزار آزما آشام آشوب افراز افروز آفرین
کتور دونات اینجت دنه ایچ فتنه‌له قالدیر یاق یارات

افزا آلا آمیز انداز اندوز انکیز آویز
آرتیر پیسلت قارشدیر آت قزان تهییج ایت آص

بار باز بر بخش بند بین پرور پذیر پرداز پز
یاغدر اوینات کوتور باغشله باغله کور سو بسله قبول ایت جلاله پشور

پسند پیرا تاب تاز ترس جوی چین خراش
بکن بزه بوك ایشیلات چاپ قورق ایسته دوشیر طرماله

خوار خوان خواه خیز
یی اوقو ایسته قالق

دار دان دوز ده ران رس رسان رو ریز ربا
طوت بیل دیك ویر سور یتش ایرشدر کیت دوك قاپ

زا زن ساز سای سپار ستا سوز
طوغ اور یاپ دوز سور اصمارله اوك یاق

شکن شمار شناس شوی فرسا فرما فروش
قیر صای طانی ییقا آشندیر بیور صات

فریب گداز گذر کش کشا کن کو کوب
آلدات اریت کچ چك آچ یاپ سویله اور

مال نشین نما نواز نویس نه یاب
سور اوطور کوستر اوخشا یاز قوی بول

تطبیقات

زیرده‌کی ترکیبلرك فارسی‌یه نقل و ترجمه‌سی
جهانی یرادان . کندویه (خود) بکنمش . عهدینی قیران . ایش (کار) طانییان . حرف آتان . میوه صاتان . یاش (اشك) دوکن . شهرده اوطوران . یورك (دل) اینجیدیجی سنجاق (علم) قالدیران . قان (خون) دوکن . چاره ایدن یاخود دوزن . دعا سویلیان . تفنك آتان . یول (ره) کوسترن

اسم مصدر

س. فارسی اسم مصدرلر نه وجه اوزره بنا ایدیلور

ج . امر حاضرك نهايتنه ماقبلى مكسور بر (ش) علاوه‌سيله

مثلا رو كيت روش كيدش

دان بيل دانش بيلش

س . كلمه الف ايله منتهى اولور ايسه نه حال واقع اولور

ج . (ش) دن مقدم برده (ى) علاوه اولنور

مثلا نما كوستر نمايش كوسترش

بخشا باغشله بخشايش باغشلايش باغشلامه

س . اسم مصدر اوله‌رق فارسيده بشقه صورت يوقميدر

ج . مصدر تخفيفى صورتى وار دركه بو صورت مصدردن (ن) حرفنى طى ايله حاصل اولور مثلا

دادن ويرمك داد ويرش . ستادن آلمق ستاد آلش

فقط بو صورت لسان عثمانيده سماعيدر

تطبيقات

آتى البيان اسم مصدرلرك سالف الذكر امر حاضر جدولندن استعانتله فارسى‌يه ترجمه‌سى

اوخشايش . بزه‌يش . ايستك . قاپش . ياقش .
دوناتمه . مدح ايدش . آرتمه . يرادش . بيورش .
اصمارليش . ايستك . دنه‌مه . كوسترش

فصل اول صفات مشتقه

اسم فاعل

س . فارسى اسم فاعللر نه وجه اوزره بنا ايديلور

ج ٠ امر حاضرك نهايتنه (نده) علاوه‌سيله

مثلا	خوان	اوقو	خواننده	اوقويان
	دار	طاشى	دارنده	طاشيان

شايد امر حاضرك نهايتنده (ا) و يا واو ممدوده بولنورسه بر (ى) دخى زياده ايديلور

مثلا	افزا	آرتير	افزاينده	آرتيران
	نما	كوستر	نماينده	كوسترن
	جو	ايسته	جوينده	ايستيان

تطبيقات

آتى الذكر امر حاضرلرك اسم فاعله تبديلى

شوى ييقا ٠ بخش باغشله ٠ كوى سويله ٠ رسان يتشدر ٠ رو كيت ٠ آفرين يارات ٠ آى كل ٠

اسم مفعول

س ٠ فارسى اسم مفعوللر نوجه اوزره بنا ايديلور

ج ٠ مصدردن (ن) حرفنى بعد الحذف يرينـه بر هاى رسميه كتورلمكله

مثلا	شكستن	قيرمق	شكسته	قيرلمش
	فرمودن	بيورمق	فرموده	بيورلمش

س ٠ فارسيده اسم مفعول صيغه‌سى قنغى نوع افعالدن مشتقدر

ج . كرك متعدی و كرك لازمدن مشتق اولوب یرینه كوره معلوم و یا مجهول ترجمه اولنور

مثلا دادن ویرمك داده ویرمش یاخود ویرلمش دیمكدر
دیدن كورمك دیده كورمش « كورلمش «

تطبیقات

آتی الذكر مصدرلردن اسم مفعول بناسی

فرسودن اسكیمك . كفتن سویلمك . بستن باغلامق . ربودن قاپمق . شایستن لایق اولمق . دیدن كورمك . ساختن دوزمك . آزردن اینجتمك . مردن اولمك . ستودن مدح ایتمك . آراستن بزهمك . كشیدن چكمك . ایستادن طورمق

صفت مشبهه

س . فارسیده صفت مشبههلر نوجه اوزره بنا ایدیلور
ج . امر حاضرك نهایتنه بر (ا) زیادهسیله

مثلا جوی ایسته جویا ایستیجی
بین كور بینا كوریجی

كذا صفت مشبهه ایتمك اوزره (ان) دخی علاوه اولنهبیلور

مثلا رو كیت روان كیدیجی دیمكدر
خند كول خندان كولیجی «

فقط بو صیغهٔ اخیره حال دخی كوسترر مثلا

كريان و نالان	اغلایه‌رق	سزلیه‌رق	دیمکدر
افتان و خیزان	دوشه‌رك	قالقه‌رق	«

تطبيقات

آتی الذکر مصادرده سالف الذکر جدول دلالتیله صفت مشبهه‌لر یاپلمسی

قبول ایدیجی	بیلیجی	یاقیجی	چکیجی	لچیجی
سویلیجی	ایشیلایان	یتیشیجی	دوکیجی	کیدیجی

مهمه

س. اسم فاعل و مفعول و صفت مشبهه و اسم مصدر اسم بابندن درلر نیچون باب فعلده ذکر اونندیلر

ج. چونکه فارسیده اشتقاقجه فعله شدت مناسبتلری وار

س. فارسی صفتلرك مصدریته انتقالی ایچون نه یاپمق لازمدر

ج. آخر کلمه‌یه ماقبلی مکسور بر (ی) علاوه ایتملیدر

مثلا آسان قولای آسانی قولایلق

مهماننواز مسافرپرور مهماننوازی مسافرپرورلك

س. کلمه (ه) ایله منتهی اولدقده نه حال واقع اولور

ج. اکر ها لفظیه دکل ایسه کافه تبدیل اولنور

مثلا بیچاره زواللی بیچارکی زواللیلق

آسوده راحت آسودکی راحتلق

شاید کلمه (ا) و یا (و) ممدوده ایله منتهی اولور ایسه بر (ی) دخی زیاده اولنور

مثلا آشنا آشنایی چاره‌جو چاره‌جویی

تطبيقات

آتی الذکر صفاتك مصدریته نقلی

پریشان . بنده . شوخ کستاخ . آزاده . یاور یاردمجی .
روشنا آیدین . خسته . دلبسته مشتاق . سزا لایق . تنك طار

﴿ باب ثالث ﴾

حرف یاخود ادات

﴿ فصل اول حرف جر ﴾

س. فارسی حرف جرلر لسان عثمانیده استعمال اولنه‌بیلورلرمی
ج . نادراً استعمال اولنه‌بیلورلر شویله که

« از » دن معناسنه مفعول عنه اداتیدر

مثلا   از جان و دل   جان و کوکلدن دیمکدر

« ب » کرك مفعول الیه و کرك مفعول معه اداتیدر

مثلا   رو برو   یوز یوزه   بنام خدا   اللهك اسمیله

« با » ایله معناسنه مفعول معه اداتیدر

مثلا   با سند   سند ایله . با امتیاز   امتیاز ایله

بعضاً بو (با) اسملری صفته نقل ایدر مثلا

مثلا با صواب صوابلی با سعادت سعادتلی

« در » ده و حقنده معناسنه مفعول فیه اداتیدر مثلا

در آستانه آستانه‌ده در سیرت پادشاهان پادشاهلرك سیرتی حقنده در

« بر » اوزره معناسنه ادات استعلا در

مثلا دست بر سینه الی کوکسی اوزرنده

« تا » دك معناسنه ادات انتها در

مثلا بورادن تا بغداده عزیمت ایده‌جکم . از سر تاپا باشدن آیاغه دك

« برای » ایچون معناسنه ادات تعلیلدر

مثلا برای امتحان امتحان ایچون برای عبادت عبادت ایچون

تطبیقات

آتی الذکر ترکیبلرك فارسی حروف جاره ایله افاده‌سی

خاطر ایچون . وجه مشروح اوزره . قدیمدن . هوا اوزره علم و خبر ایله . ال (دست) اله . قوجاقده (اغوش) . تجربه ایچون . دوام اوزره ، الده . عقبنده . عز و شوکت ایله . باشدن باشه . تسلیمدن غیری

﴿ فصل ثانی حرف عطف ﴾

س . فارسی حروف عاطفه‌دن قنغیلری لسان عثمانیده مستعملدر

ج . آتیده‌کیلر شویله که

« و » جمع ایچون

مثلا آب و هوا . داد و ستاد آلش ویرش دیمکدر

س. فارسی واو عاطفه‌نك صورت تلفظنجه نه قاعده وار در

ج . واو عاطفه‌نك ولی ایتدیکی لفظ حروف املادن بریله منتهی اولدقده واو ضمه ایله اصل صوتنی ادا ایدر

مثلا صفا و جفا مرده و زنده

شاید مذکور لفظ حروف املادن بریله منتهی دکلسه اوحالده واوك ضمه‌سی معطوف علیهك آخرینه نقل ایدیلور

مثلا ماه و خورشید شب و روز

« زیرا » « چونکه » تعلیل ایچون

مثلا الله کریمدر زیرا عظیم و رحیم در
کمسنه‌یی آزرده ایتمم چونکه جنس ساعدن دکلم

« کر » « اکر » شرط ایچون

کر فقیر سه‌ك . اکر جان اینجیدرسه‌ك جنس انساندن دکل جن سك

« اکرچه » « کرچه » تسلیم ایچون

مثلا راغب علمم اکرچه یاخود کرچه صاحب علم دکلم

« بنابرین » بونك ایچون معناسنده اولوپ تعلیل ایچوندر

عاجزم بنابرین معذورم علیلم بنابرین سفیلم

« که » تعلیل و بیان ایچون مثلا

چالش که اوکرنه‌سك استانبول که مثلی بولنمز بر بلده در

« هم » اقتران ایچون مثلا

هم قوکیشه‌لم هم یورویه‌لم . هم سن هم بن علمه هوسکارز

« مکر » استثنا و یا ترجی ایچون مثلا

انسان قسمی اوت یمز مکر یبه‌جك بولمیه
کمسنه‌دن امید اعانت یوق مکر سن ایده‌سك

« مکر » اعتراف غفلت ایچون

مثلا باصدیغم یر مکرسه چوروك ایمش

« نه » نفی ایچون

مثلا نه اوقومغه نه ده یازمغه هوس وار

« لیك » استثنا و استدراك ایچون

مثلا بونلرك جمله‌سی ایو در لیك بو دکلدر

« چون » سببیت ایچون

مثلا چون بر در نظر حقده یهودی ایله نصرانی

« بلکه » توقع و یا اضراب ایچون

مثلا اوطورکز بلکه کلور . بو دیدیکم دکل یالکز سکا بلکه هپ اقرانکه نافعدر

« یا » « یاخود » تردید ایچون

مثلا یا کل یا کیت بو کون یاخود یارین کلیرم

« پس » اویله ایسه استدلال ایچون

مثلا کدرك یوق پس نیچون آغلارسك

﴿ فصل ثالث حرف ندا ﴾

س. فارسی حرف ندالردن قنغیلری لسان لسان عثمانیده مستعملدر
ج . آتیده کیلر شویله که

« ا » ندا ایچون

مثلا برادرا ای برادر شاها ای شاه دیمکدر

« ای » « وی » کذلك ندا ایچون

مثلا ای پادشاه اسلام وی داور دارا غلام

« کاشکی » تفجع ایچون

مثلا کاشکی کنجلکده چالیشیدم . کاشکی کلمسیدم

« افسوس » و « دریغا » یازق معناسنه تفجع ایچون

مثلا افسوس و دریغا بی بقا ایمش بو دار ابتغا

« زهی » نه کوزل معناسنه تحسین ایچون

مثلا زهی چشمهٔ دلجو

« آفرین » مدح ایچون

مثلا آفرین ای صدر صداقت قرین

« زنهار » صاقین معناسنه تحذیر ایچون

مثلا زنهار غافل اولمیه‌سك

﴿ فصل رابع حروف شتی ﴾

« کاه » « که » بعضاً معناسنه تبعیض ایچون

مثلا کاه اوقورم کاه یازارم هر تن بتر بر درد ایله که کرم ایله که سرد ایله

« هیچ » استغراق نفی ایچون

مثلا هیچ بیلمم هیچ کورمدم

« همان » انجق معناسنه حصر ایچون

مثلا هرکس حقن آلدی همان بن آلمدم یعنی انجق بن آلمدم

دائما معناسنه استمرار ایچون

مثلا ثابتقدم اول همان مرکز رضا ده یعنی دائما

« کویا » صانکه معناسنه روایت و یا رد زعم ایچون

مثلا کویا خسته ایمشم . کویا بیلمز ایمشم

« آسا » کبی معناسنه تشبیه ایچون

مثلا نسا آسا قادینلر کبی دیمکدر . آینه آسا

« شاید » بلکه اوله که معناسنده احتمال ایچون

مثلا شاید کلورم شاید قزانورسك

شاید اکر معناسنه شرط ایچون

مثلا شاید کلمزسه‌م شاید آلورسه‌ك

« باری » تقلیل ایچون

مثلا کمسنه‌یه خیرك یوق ایسه باری شرك اولمسون

« وار » لياقت ايچون

مثلا شاهوار شاهه لايق و جسبان

« يار » نسبت و اتصاف ايچون

هوشيار عقللى بختيار بختلو

« اور » اتصاف ايچون

بختاور بختلو زوراور زورلى جنكاور جنكجى

« ان » مبالغه ايچون

شادان زياده شاد و مسرور آبادان زياده آباد و معمور

« ب » اتصاف ايچون

بنامناملى مرد بخرد عقللو آدم ببخت بختلو
بكام كامنه يعنى مراد و املنه وارمش

س. كلمات فارسيه بناسنجه نه حاللر واقع اوله‌بيلور
ج. ابدال و حذف حاللرى واقع اوله‌بيلور

ابدال

س. ابدالدن مراد ندر

ج. معناسى تغير ايتمامك شرطيله كلمه‌نك بر و يا بردن زياده حرفلرينى ابدال ايتمكدر مثلا

[ب ـ و]	بالا	يوكسك	والا كذلك
[د ـ ذ]	شاد	مسرور	شاذ »

[پ ــ ف]	پیل	فیل	فیل	کذلك
[ك ــ ج]	کوهر	اصل	جوهر	«
[پ ــ ب]	چوپان	طوار کودن	چوبان	«
[ش ــ س]	مشك	مسك	مسك	«
[چ ــ ج]	چسبان	اویغون	جسبان	«
[ا ــ و]	نا امید	امیدسز	نومید	«
[ر ــ ل]	پرکار	پرکر	پرکال	«

تطبیقات

آتی الذکر کلماتده بالاده‌کی مثاللره تطبیقاً ابدال اصولنك اجراسی

تاب صیجاقلق . چوب دکنك . فولاد چلیك . لکام گم . کفچه . فیروزه مائی بر جوهر در . کاربان قافله . بازار چارسو . سفید بیاض

حذف

س . حذفدن مراد ندر

ج . معناسی تغیر ایتمامك شرطیله کلمه‌دن اکثریا تخفیف ایچون بر و یا بردن زیاده حرف حذف و طی اولنمسیدر مثلا

پای	آیاق	پا	. خوی	طبیعت	خو
نای	قامش	نی	. ماه	آی	مه
چهار	درت	چار	. نزار	آریق	زار
خداوندکار	اولو پادشاه	خنکار	. زاده	طوغمش	زا
دختر	قیز	دخت	. افسون	بیو	فسون
بدتر	کوتورك	بتر	. دیکر	غیر	دکر

تاریك قراكلق تار . پیغام خبر پیام
خاقان پادشاه خان . اوستاد معلم استاد
كوهر اصل كهر . آشیانه یووه آشیان
نیكو ایو نیك . بیابان چول بیان
بوستان بغچه بستان . دبیرستان مكتب دبستان
شادباش آفرین شاباش . اندرون ایچرو درون
كاشكی كاش . خوشنود راضی خشنود

آتی الذكر كلماتده بالاده‌كی مثاللر اوزره حذف اصولنك اجراسی

شاه . خانه . روی یوز . افغان فریاد . سار باش .
رسوای رذیل . داستان حكایه . موی قیل . سوی جانب .
اندوه درد قساوت . آزاده مستغنی . كاه وقت وقت .
اسكندر . كلاه . كونه طرز چشید . امیر بك . دیرینه
اسكی . افسانه مصال . جاویدان ابدی . نكاه نظره باقش .
موی قیل . آستانه اشیك . اشكوه عظمت جلالت . جای یر .
افزون آرتق . ژاله چی . سیاه . افتاده دوشكون . افسرده طوكمش

كتاب ثالث

صرف عربى

حرف

س. حروف هجاء عربيه نقدر در

ج. جمعاً يكرمى سكز عدد در شويله كه

ا ب ت ث ج ح خ د ذ ر ز س ش

ص ض ط ظ ع غ ف ق ك ل م ن و

ه ى

س. بو حرفلردن قنغیلرینه قمریه و قنغیلرینه شمسیه دینور

ج. ا ب ج ح خ ع غ ف ق ك م و ه ی حرفلرینه قمریه

و ت ث د ذ ر ز س ش ص ض ط ظ ل ن حرفلرینه ایسه شمسیه دینور

س. عربلر بو حرفلری نه ایچون ایکی‌یه تقسیم ایتمشلر

ج. چونکه عربیده حرف تعریف دیرلر بر شیء وار که اوده (ال) در بونك لامی حرفلرك بر طاقمیله اوقنور و دیکر طاقمیله اوقونمز بونك ایچون عربلر حرفلری ایکی طاقم ایتمکه مجبور اولمشلر مثلا

الحق الجبر المدیون لفظلرنده (ل) اوقنور

الدّاعی السّید الشّریك لفظلرنده (ل) اوقونمز

س. بو (ال) ك لامی قنغی طاقم ایله اوقونمز

ج. حروف شمسیه طاقمیله شویله که (ل) ك عقبنده کلان حرف حروف شمسیه‌دن اولورسه (ل) اوقونمز آکا بدل اول حرف مکرراً اوقنور مثلا السّلام الصّبر الدّین

س. حرف تعریف اولان (ال) ك الفی دخی اوقونمز اولورمی

ج. اوت قاچان اوکنده مربوط بر کلمه بولنور ایسه مثلا

الفرض بالفرض . الذّات بالذّات

تطبیقات

آتی الذکر کلماتك طلبه‌یه اوقوتدیرلمسی و همده یازدیرلمسی

الحق . الرحمن . الرحیم . الامیر . السلطان عبد الحمید .

خلاصة الصرف . عبد الرزاق . شيخ الاسلام . بعد الترقيم .
الكفيل . بالطبع . فى الحال . فوق المأمول . قبل الدعا .
من القديم . بالوجوه . بعد الظهر . والسلام .

﴿ باب اول ﴾

اِسْم

﴿ فصل اول بناء اسما ﴾

س . اسماء عربيه لا اقل قاچ حرفله اولورلر
ج . متمكنه اولانلر لا اقل اوچ حرفله اولورلر
س . لسان عربيده اوچ حرفدن نقصان اسماء متمكنه يوقمى
ج . وار در فقط انلرك اركاننندن محذوف بولنمغله ينه تام اعتبار اولنورلر

مثلا دم قان . اب پدر . اخ برادر . بن اوغل
يد ال لفظلرينك اصللرى دمو ابو اخو بنو يدى در
س . اسماء عربيه بناجه قاچ قسمدرلر
ج . ايكى مجرد و مزيد فيه

اسماء مجرده

س . اسماء مجرده قنغيلر در

ج . ترکیبنده حرف زائد بولنمیان اسملر در

مثلا عقل قلب دفتر

س . اسماء مجرده نهایت قاچ حرفلو اوله‌بیلورلر

ج . نهایت بش حرفلو اوله‌بیلورلر مثلا

عقل	ثلاثیٔ مجرد در	یعنی صرف اوچ حرفلو در	
درهم	رباعیٔ مجرد در	« « درت « «	
سفرجل	خماسیٔ مجرد در	« « بش « «	

اسماء مزید فیها

س . اسماء مزید فیها قنغیلر در

ج . ترکیبنده حرف زائد بولنان اسملر در که نهایت یدی حرفلو اوله‌بیلورلر مثلا

زمان	ثلاثیٔ مزید فیه در	چونکه اصلی زمن در	(ا)	زائد در
تزلزل	رباعیٔ مزید فیه در	« « زلزل «	(ت ه)	« «
محاربه	ثلاثیٔ مزید فیه در	« « حرب «	(م ا ه)	« «
استنطاق	ثلاثیٔ مزید فیه در	« « نطق «	(ا س ت ا)	« «

س . کلمه‌نك حروف اصلیه‌سندن هر برینه نه تعبیر اولنور

ج . برنجیسنه فاء الفعل ایکنجیسنه عین الفعل اوچنجیسنه لام الفعل تعبیر اولنور

انجق کلمه رباعی و یا خماسی اولدقده اوچنجی حرفنه لام الفعل اولی دردنجیسنه لام الفعل ثانیه و بشنجیسنه لام الفعل ثالثه دینور

حروف زائده

س . کلمات عربیه‌ده اکثریا زائد اولان حرفلر قنغیلر در

ج. ا و ه ى م ن ت س حرفلريدر

زيرده‌كى كلماتدن قنغيلرينك مجرد و قنغيلرينك مزيد فيه و قنغى حرفلرينك زائد اولديغنك طلبه‌يه تفريق ايتديرلمسى

اخبار . تشريف . حروف . صفر . مداخله . تقاطع . محروم . اكرام . محبت . مضرت . جامع . استملاك . شمس . معارفه . مدافعه

« فصل ثانى »

كيفيت

س. كيفيتدن مراد ندر

ج. اسمك مذكر و يا مؤنث اولمسيدر

س. عربيده مؤنث قاچ نوعدر

ج. ايكى نوعدر حقيقى و اعتبارى

س. مؤنث حقيقى اولانلر قنغيلر در

ج. مفهوملرندن ديشى مخلوقات آكلاشيلان كلمه‌لر در

مثلا (بنت) قيز . (والده) آنا . (جده) ننه . (ناقه) ديشى دوه ديمكدر و بو كلمه‌لر مؤنث حقيقى درلر

س. مؤنث اعتبارى اولانلر قنغيلر در

ج. مفهوملرندن ديشى بر مخلوق آكلاشلميوب سببسز مؤنث عد و اعتبار اولنان كلمه‌لر در

مثلا جنت لقمه شربت زحمت مؤنث اعتباريدرلر

مؤنث اعتباری

س . مؤنث اعتباری اولانلر اکثریا نه ایله بیلنور

ج . علامتله

س . مؤنث اعتبارینك علامتی ندر

ج . آخر کلمه‌ده بولنمق شرطیله (ت) و (ه) و الف مقصوره در

مثلا (مملکت) (ثروت) (محکمه) (محاربه) (کبرا) (شوری) مؤنث اعتباریدرلر

س . عربی اسماء عدددن بردن اونه قدر اولانلرده موجود های موقوفه‌لر دخی علامت تأنیث میدرلر

ج . خیر دکلدرلر

مثلا ثلثه اربعه خمسه و سائره مذکر درلر

س . بونلردن ماعدا علامت وار می

ج . وار در و اول دخی آخر کلمه‌ده بولنمق شرطیله الف ممدوده در

مثلا (صحراء) (سوداء) کلمه‌لرنده اولان الف ممدوده‌لر کبی

س . بالاده مذکور علامتلر نه قیدله مقید درلر

ج . جمله‌سیده نفس کلمه‌دن اولمیوب زائد اولملیدرلر

بوتقدیرجه بیت وقت سکوت ماء وسائر بومقوله کلمات مؤنث دکلدرلر

س . مؤنث اعتباری اولانلر دها قنغیلر در

ج . حرفلرك و شهرلرك اسملریله (نفس) لغتی و سائر بعض کلمه‌لر

مثلا واو ممدوده مصر علیا نفس امّاره

س . کلمه مؤنث اولوبده مسماسی ذکوردن بولندقده قنغی جهته باقیلور

ج . مسمانك مذكرلكنه باقيلور مثلا رفعت نامنده بر ذاته رفعت كامله دينمز رفعت كامل دينور

تطبيقات

زيرده‌كى كلماتدن مؤنث اولانلرك تفريقى و بعد التفريق حقيقى و يا اعتبارى اولدقلرينك بيانى

عمه خاله . حفيده قيز طورون . حديقه باغچه . مسرت سونج . مصلحت ايش . موت اولوم . ساكت صوص . بنت قيز . سين . حبّه دانه . نبات سبزه . فوت اولمك . ظلمت قرانلق

آتى الذكر كلمه‌لرك دخى مؤنث ايدلمسى

معلم خواجه . متصرف صاحب . وارث ميراثخور . نجيب اصلزاده . حامل طاشيان . شاعر شعر ياپان . خادم خدمت ايدن . فلان . غزال آهو ياوريسى . مرحوم . والد پدر . جاموس مانده . ثالث اوچنجى

﴿ فصل ثالث ﴾

كميت

س . عربيده كميتك قاچ درجه‌سى وار در

ج . اوچ درجه‌سى وار در شويله كه برنجيسى مفرد ايكنجيسى تثنيه اوچنجيسى دخى جمع در

﴿ تثنیه ﴾

س: تثنیه نقدر کوسترر

ج. بر جنس شیدن ایکی دانه کوسترر

مثلا شجر آغاج شجرین ایکی آغاج دیمکدر

س. تثنیه نصل یاپیلور

ج. آخر کلمه‌یه ماقبلی مفتوح اولمق اوزره (ین) و یاخود (ان) علاوه‌سیله مثلا

ساحل	قیی	ساحلَین		ساحلان	ایکی قیی
متصرف	صاحب	متصرفَین		متصرفان	ایکی صاحب
خُمس	بشده بر	خمسَین		خمسان	بشده ایکی

تبدلات

س. های موقوفه ایله منتهی اولانلره تثنیه‌ده نه حال واقع اولور

ج. (ه) تایه منقلب اولور مثلا

نسخه	نسختین	نسختان
سفینه	سفینتین	سفینتان

﴿ فائده ﴾

عربیده بعض تثنیه‌لر وار درکه مفهوملری بر جنسـدن اولمیوب یکدیکرینه مغایر در مثلا

والدین آنا بابا . مشرقین شرق ایله غرب . ربیعین ربیع الاول ایله ربیع الاخر . ابوین آنا بابا . قمرین قمر ایله شمس

تطبيقات

آتی الذکر کلماتك تثنیه ایدلمسی

طرف ، منزل او . جهت . صحیفه . ثلث اوچ پایده بر . ضمه اوتره . شرط . بلده شهر . سدس آلتیده بر . فقره . شریك اورتاق . وارث . مرقوم . دولت . جمله

جمع

س. عربیده جمع نقدر کوسترر

ج . ایکیدن زیاده کوسترر مثلا مأمورین سفائن عربی جمعدرلر و ایکیدن زیاده مأمورلر و سفینه‌لر دیمکدرلر

س. عربیده قاچ نوع جمع وار

ج . اوچ نوع شویله که اولا جمع مذکر سالم ثانیاً جمع مؤنث سالم ثالثاً جمع مکسر

جمع مذکر سالم

س. جمع مذکر سالمدن مراد ندر

ج . مذکرلره مخصوص اولان و مفردك بناسی بوزلمیان جمعدر

س. جمع مذکر سالم نصل یاپیلور

ج . کلمه‌نك نهایتنه ماقبلی مکسور اولمق اوزره (ین) و یاخود مضموم اولمق اوزره (ون) علاوه‌سیله مثلا

مسلم ارکك مسلمان مسلمِین مسلمُون ارکك مسلمانلر
مجروح « یاره‌لو مجروحِین مجروحُون « یاره‌لولر

س . مذکرلرك جمله‌سی بویله‌جه جمعلنه‌بیلورمی

ج . خیر ناطق اولانلر انجق بویله‌جه جمعلنه‌بیلور

بو تقدیرجه اسد اسدین مکتوب مکتوبین رأس رأسین دینلمز

مع ذلك (سنه عالم ارض) لفظلرینك جمعی شاذ اوله‌رق سنین عالمین ارضین وارد اولمشدر

تطبیقات

آتی الذکر کلمه‌لر قابل ایسه بالاده‌کی قاعده اوزره جمع ایدلمسی

کتاب . مدرس خواجه . طابع طبع ایدن . نبی پیغمبر . اسد آرسلان . قارئ اوقویان . طیر قوش . محبوس حبس اولنان . مظلوم ظلم کورمش . مشهور . عالم مخلوق . سامع دکلیان . مصلح بارشدیران . مجرم قباحتلو . جاموس مانده . بنت قیز

﴿ جمع مؤنث سالم ﴾

س . جمع مؤنث سالمدن مراد ندر

ج . مؤنثلره مخصوص اولان و مفردك بناسی بوزلمیان جمعدر

س . جمع مؤنث سالم نصل یاپیلور

ج . مفردی علامت تأنیثدن بعد التجرید نهایتنه (ات) علاوه‌سیله مثلا

مسلمه مسلمان بر قادین مسلمات مسلمان قادینلر
ثمره میوه ثمرات میوه‌لر
علامت نشانه علامات نشانه‌لر

س . شايد كلمه (ات) ايله منتهى اولور ايسه نه حال واقع اولور
ج . (ت) حذف اولنمقله برابر (ا) دخى واوه تبديل اولنور مثلا

صلات	دعا	صلوات	دعالر
برات	فرمان	بروات	فرمانلر

س . مذكرلردن (ات) ايله جمعلنان وارميدر
ج . وار در مثلا

غلط	ياكلش	غلطات	ياكلشلر	ديمكدر
تقصير	قصور	تقصيرات	قصورلر	«
استرحام	يالوار	استرحامات	يالوارلر	«

س . عين الفعلى ساكن اولان كلمه‌لر (ات) ايله جمعلندكده نه حال واقع اولور
ج . عين الفعلى فتحه ايله اوقنور مثلا

حضرت	حضرات	قطعه	قطعات

تطبيقات

آتى الذكر كلمه‌لرك بالاده‌كى اصول اوزره جمع ايدلمسى
شكايت . نيت . ادات . آلت . معجزه كرامت . خطوه آديم . حيوان . ذات . تعريف . حاجت . عباره سوز . زكات صدقه . تبريك تهنيه . تسليم . اراده . عادت . خدمت . نبات سبزه . ثمره . غايت صوك

جمع مكسر

س . جمع مكسردن مراد نه در

ج . مفردك بناسی علی حاله قالمیوب صور مختلفه‌ده دوچار تکسیر اولان و کرك مذکر و کرك مؤنثلره عام و مشترك اولان جمعدر

مثلا (مأمورین) (مأمور) ك جمعی اولوب مفردك بناسی بوزلمامشدر فقط (ایام) (یوم) ك (عواقب) (عاقبت) ك جمعی اولوب مفردك بناسی پك چوق بوزلمشدر

س . جمع مکسرك قاعده‌سی نه در

ج . بونك قاعدهٔ مخصوصه‌سی اولمیوب انجق سمع ایله بیلنور ایسه‌ده بر سیاقده جمع اولانلرك هر بر کومه‌سی بر وجه زیر درج و تزبیر اولنور

﴿ قسم اول ﴾

ثلاثئ مجرد

اولا « فَعل » وزننده اولانلر اکثریا « فُعول » وزنی اوزره جمعلنور مثلا

حرف یازی حروف . امر ایش امور

سّم زهر سموم . قبر مزار قبور

تطبیقات

طلبه افندیلر آتی الذکر کلماتی بالاده‌کی وزن اوزره جمع ایتملیدرلر

حرب جنك . طیر قوش . شمس کونش . حد سنور . ظرف قاب . بیت . صف صره . نقد پاره . طبل داول . قید باغ . نجم یلدیز . غم درد قساوت . سیف قلج . نفس

و یا « اَفعال » وزنی اوزره مثلا

لون رنك الوان . شیٔ نسنه اشیاء

تطبیقات

رهن . وقت . سهم حصه . دور زمان . عصر یوز سنه‌لك دور .
قوم . لفظ . وصف . وضع حرکت . شکل . وزن طارتی .
نوع . فرد تك . غیر دیکر .

و یاخود « فعال » وزنی اوزره مثلا

جبل ایپ حبال تل دپه تلال

﴿ تطبیقات ﴾

عبد قول . کلب . بحر دکز . سهم اوق . عظم کمیك

ثانیاً « فَعَل » وزننده اولانلر غالباً « اَفعال » وزنی اوزره جمعلنورلر مثلا
سبب اسباب . مرض علت امراض

﴿ تطبیقات ﴾

فلك . لقب . سلف برندن اول اولان . خلف برینك یرینه
کلان . نسب صوی . ولد . خبر . بدل . شجر آغاج .
ثمر میوه . مثل تمثیل مصال . ثمن بها . عصب سکر .
نفس صولوق . کدر . غنم قیون . عمل ایش . سفر

و نادراً « فِعال » وزنی اوزره مثلا

جبل طاغ جبال . جمل دوه جمال
ثمر میوه ثمار

ثالثاً « فعل » وزننده اولانلر اکثریا « افعال » وزنی اوزره جمعلنور مثلا
فکر افکار سرّ اسرار

(تطبیقات)

جنس . قسم . صنف . ذهن . طفل چوجق . شعر کلام
موزون . ملح طوز . مثل مانند . عید بیرام

و نادراً « فعول » وزنی اوزره مثلا
جلد دری جلود . علم علوم

(تطبیقات)

حصن قلعه ، عقد دیزی . عرق طمر . صنف

و یا فعال وزنی اوزره مثلا
ریح یل ریاح . ظل کولکه ظلال

رابعاً « فُعل » وزننده اولانلر غالباً « اَفعال » وزنی اوزره جمعلنورلر
مثلا ترك اتراك . خلق اخلاق

(تطبیقات)

عشر اونده‌لق . جزء قسم . حکم . کرد . حلم رؤیا .

غصن آغاج شاخی . ملك . قوت يمك . عذر بهانه . قطر يان . ثلث . نور . سوق چارسو

و نادراً « فُعول » وزنی اوزره مثلا

جند اردو جنود . غصن دال غصون

ثلاثیء مزید فیه

[رباعی]

اولا « فَعله » وزننده اولانلر غالباً « فِعال » وزنی اوزره جمعلنورلر مثلا

بلده شهر بلاد . خيمه چادر خيام

(تطبيقات)

جبهه آلن . جنت . قصعه چناق . قلعه . كره مره دفعه

ثانياً « فُعله » وزننده اولانلر غالباً « فُعَل » وزنی اوزره جمعلنورلر مثلا

جمله عباره جمل . نقطه نقط

(تطبيقات)

سنت عادت . قله . غره آيك ايلك كونی . صورت طرز . رتبه پايه . تحفه هديه . حجت سند اثبات . نسخه .

و نادراً « فِعال » وزنی اوزره مثلا

نقطه نقاط . قبه كنبد قباب . بقعه قطعهٔ ارض بقاع

ثالثاً « فعله » وزننده اولانلر غالبا « فِعَل » وزننده جمعلنورلر مثلا

مِلّت ملل . حرفت صنعت حرف

(تطبيقات)

نعمت ايولك . قصّه حكايه . عبرت مثال . فرقه طاقم .
همت جهد غيرت . حكمت سبب عقل . سيرت طبيعت .
شيمه خوى . علت . فتنه اختلال . حصه پاى . حيله .

رابعاً « فَعال » وزننده اولانلر غالباً « افْعِله » وزنى اوزره جمعلنورلر مثلا

زمان ازمنه . جواب اجوبه

(تطبيقات)

طعام يمك . شراب ايچكى . مكان ير . متاع مال .

خامساً « فِعال » وزننده اولانلردخى غالباً اول وزن اوزره جمعلنورلر مثلا

لباس البسه . سلاح اسلحه

(تطبيقات)

مثال اورنك . لسان . زمام يولار . جهاز لازمه

سادساً « فُعال » وزننده اولانلر غالباً «افْعِله » وزنى اوزره جمعلنورلر مثلا

زقاق ازقه . غراب قارغه اغربه

(تطبيقات)

سؤال صورش تراب طپراق . شعاع ضيا . فؤاد يورك

سابعاً «فاعِل» وزننده اولانلر یا «فواعِل» وزنی اوزره جمعلنور مثلا

ساحل قیی سواحل . جانب یان جوانب

《 تطبیقات 》

جامع . شاهد . تابع . فارس آتلو . قالب . عامل

یا « فُعّال » وزنی اوزره مثلا

جاهل جهال . کاتب کتاب

《 تطبیقات 》

عاشق . حاکم . زارع اکنجی . حاضر . طالب ایستیان . ساکن . تاجر بازرکان . ناظر . ضابط

یا « فَعَلَه » وزنی اوزره مثلا

کاتب کتبه . تابع تبعه

《 تطبیقات 》

طالب . وارث . ساکن . سائل دیلنجی . ظالم . ماهر اوستا .

یا « فُعَلا » وزنی اوزره جمعلنور مثلا

عاقل عقللو عقلا . جاهل نادان جهلا

《 تطبیقات 》

شاعر موزون کلام سویلیان . فاضل اهل فضل و هنر . عالم

و یاخود « والی » کبی «ی» ایله منتهی اولانلر «وُلات» کبی جمعلنورلر

(تطبیقات)

عاصی . راوی روایت ایدن . قاضی . باغی زوربا . طاغی
طغیان ایدن . غازی . داهی غایت فراستلی . عاتی سرکش .

ثامناً «فَعیل» وزننده اولانلر یا «فُعَلا» اوزره جمعلنور مثلا

فقیر فقرا . سفیر ایلچی سفرا

(تطبیقات)

خبیث دوباره‌جی . شهید حق یولنه مقتول اولان . کبیر .
ضعیف . غریم آله‌جقلو . حکیم اهل حکمت . قدیم اسکی .
امین ناظر . رفیق . وزیر . سفیه عقلسز .

یا « فِعال » اوزره مثلا

کبیر بیوك کبار . صغیر کوچك صغار

(تطبیقات)

عظیم بیوك . فخیم شانی اولو . کریم اصالتلو . ملیح کوزل

یا « اَفعِلا » اوزره مثلا

قریب یقین اقربا . حبیب دوست احبا

(تطبیقات)

نبی پیغمبر . صدیق صادق دوست . طبیب حکیم .
ولی . خلیل دوست . شقی عاصی . قوی قوتلو .

یا « افعال » اوزره مثلا

یتیم ایتام . یمین ایمان

(تطبیقات)

شریر کوتو . شریف معتبر . قرین آرقداش

یاخود « افعله » اوزره جمعلنور مثلا

دلیل اثبات ادله . عزیز اولو اعزه

(تطبیقات)

جلیل اولو . ذلیل خوار .

تاسعاً « فَعلی » وزننده اولانلر « فعالی » اوزره جمعلنورلر مثلا

فتوی فقیه جوابی فتاوی . دعوی دعاوی

فحوی مدلول مآل فحاوی

بو وزن اوزره بولنانلرك الف مقصوره ایله دخی اوقونمسی جائز در

عاشراً « مَفعَل » وزننده اولانلر « مَفاعِل » وزنی اوزره جمعلنورلر مثلا

مکتب مکاتب . مذهب مذاهب

(تطبیقات)

مقصد مراد . مطبخ آشخانه . مرکب . محبس حبسخانه .
مسلك طریق . مبلغ اقچه‌نك مقداری . مخزن . مصدر .
معنی . منبع پیکار . معدن

حادی عشر «مَفعِل» وزننده اولانلر دخی اویله‌جه در مثلا

موسم مواسم . مجلس مجالس

(تطبیقات)

منزل قوناق . موقف طوراق . مطلع بر شیئك چیقدیغی یری . مشرق شرق . موکب آلای . موضع یر . مولد طوغش محلی . موقع یر . مسجد جامع

ثانی عشر «اَفَعل» وزننده اولانلر «افَاعِل» اوزره جمعلنور مثلا

افعی انکرك یيلانی افاعی

(تطبیقات)

اصغر اك کوچك . ادنی زیاده دنی . اعلی اك یوکسك . اسفل اك سفیل . اکرم اك کریم . افضل اك فاضل *

ثلاثیٔ مزید فیه

[خماسی]

اولا «فاعِله» وزننده اولانلر «فَواعِل» اوزره جمعلنورلر مثلا

لازمه لوازم . فائده فوائد

(تطبیقات)

ناحیه طرف سمت . عاطفت مرحمت . عاقبت . رابطه باغ .

حادثه وقوعات . حاشیه کنار . غائله بلا . فاکهه میوه .
ناصیه آلن . قاعده . بادیه چول . قائمه . طائفه

« مادّه » کبی عین الفعلی ایله لام الفعلی متجانس اولان کلماتك جمعی « مـواد » کبی اولور

(تطبیقات)

دابه بنك حیوانی . حاسه طویغو . خاصه خاصیت .

ثانیاً « مِفعال » وزننده اولانلر « مَفاعیل » اوزره جمعلنورلر مثلا
مفتاح آناختار مفاتیح . مقدار اولچی مقادیر

(تطبیقات)

مکیال اولچك . مهماز ماهموز . مزراق . مصباح قندیل

ثالثاً « مَفعَله » وزننده اولانلر « مَفاعِل » وزنی اوزره جمعلنورلر مثلا
مدرسه مکتب مدارس . مصلحت ایش مصالح

(تطبیقات)

مرتبه پایه . مملکت . محکمه . مزبله چوپلك . منفعت
فائده . مقبره مزارلق . مطبعه . مسئله . مهلکه تهلکه .
مشغله ایش کوج . میمنت برکت .

رابعاً « مَفعِله » وزننده اولانلر دخی اولوجهله جمعلنورلر مثلا
معرفت معارف . موعظه نصیحت مواعظ

(تطبيقات)

محمدت مدحه سبب اولان خصلت . معصيت زوربالق . مرثيه
اولى دستانى . معيشت كچنمه . موهبه عطيه

خامساً «مفعله» وزننده اولانلر دخى كذلك اولوجه اوزره جمعلنور مثلا
مشربه مشارب . مشعله مشاعل

(تطبيقات)

مصطبه پكه . مروحه يلپازه . ملعبه اويونجاق

سادساً « تفعيل » وزننده اولانلر « تفاعيل » وزنى اوزره جمعلنورلر مثلا
تدبير چاره تدابير . تكليف تكاليف

(تطبيقات)

تقرير انها . تبشير مژده . تركيب تصنيف . تأليف
اولنان كتاب . تصوير . تفسير شرح

سابعاً « تفعله » وزننده اولانلر «تفاعل» وزنى اوزره جمعلنور مثلا
تجربه تجارب . تذكره تذاكر

ثامناً « فعيله » وزننده اولانلر يا « فعائل » وزنى اوزره جمعلنورلر مثلا
جزيره آطه جزائر . وظيفه وظائف

(تطبيقات)

عجيبه تعجب اولنان شئ . خزينه . صحيفه يوز . دفينه كوميلو خزينه . قطيفه . نصيحت . قبيله . عشيرت . مديحه مدح . طبيعت . سفينه كمی . كبيره بيوك صوچ . عريضه نامه .

و ياخود « فَعالا » اوزره جمعلنور مثلا

هديه هدايا . بليه بلا بلايا

(تطبيقات)

رعيه زيردست . سجيه طبيعت . بريه خلق . عطيه بخشش . مزيه فضيلت . قضيه مسئله .

تاسعاً « فَعلان » وزننده اولانلر « فَعالين » اوزره جمعلنورلر مثلا

شيطان شياطين . ميدان ميادين

عاشراً « فُعلان » وزننده اولانلر دخی اويله‌جه جمعلنورلر مثلا

سلطان سلاطين . قربان قرابين

(تطبيقات)

رهبان كشيش پاپاس . برهان دليل

حادی عشر « فاعول » وزننده اولانلر « فواعیل » اوزره جمعلنورلر مثلا

قانون قوانین . جاموس مانده جوامیس

(تطبیقات)

جاسوس چاشود . ناموس اصول . حانوت دکان

ثانی عشر «مَفعول» وزننده اولانلر « مَفاعیل » اوزره جمعلنورلر مثلا

مشهور مشاهیر . مکتوب مکاتیب

(تطبیقات)

مخدوم بیوك آدم اوغلی . محبوب سوکیلی . مجنون دیوانه .
موعود وعد . مولود طوغمش

ثالث عشر « اُفعوله » وزننده اولانلر « افاعیل » اوزره جمعلنورلر مثلا

احدوثه سوز احادیث

(تطبیقات)

ارجوفه یالان . اسطوره مصال . اغلوطه معما . اکذوبه یالان

رابع عشر « اِفعیل » وزننده اولانلر کذا وزن مذکور اوزره مثلا

اقلیم قطعهٔ ارض اقالیم

(تطبیقات)

احلیل امزیك دلیکی . ابریق . ابلیس شیطان . اکلیل مرصع تاج

خامس عشر « اُفعول » وزننده اولانلر دخی کذلك اویله‌جه جمعلنورلر مثلا

اسلوب طرز اساليب

(تطبيقات)

اسبوع هفته . اقنوم اصل كوك

رباعیٔ مجرد

رباعی مجرد اولانلر اکثریا « فَعالِل » اوزره جمعلنورلر مثلا

جوهر جواهر . عنصر عناصر

(تطبيقات)

دفتر . بندر لیمان . فرسخ ۷۵۰۰ ذراع طولنده مسافه . کوکب
یلدیز . عسکر . عقرب . درهم .

رباعیٔ مزید فیه

[خماسی]

رباعیٔ مزید فیه اولانلر اکثریا « فعاليل » اوزره جمعلنورلر مثلا

جمهور جماعت جماهير

(تطبيقات)

قنديل . خنزير طوكز . تلميذ شاكرد

و نادراً « فعالِل » اوزره مثلا

ترجمه تراجم . زلزله زلازل

مفرد و یا جمعلری بالاده‌کی اوزانه مطابق اولمیان

کلمات

کتاب		کتب .	رسول	پیغمبر	رسل
طریق	یول	طرق .	سبیل	یول	سبل
اهل	ساکن	اهالی .	ارض	زمین	اراضی
امر	بیورق	اوامر .	لیل	کیجه	لیالی
قبه	کنبد	قباب .	انثی	دیشی	اناث
ضمیر		ضمائر .	دلیل	برهان	دلائل
شعار	نشانه	شعائر .	تمثال	اورنك	تماثیل
شاب	دلیقانلو	شبان .	صبی	چوجق	صبیان
شجیع	یکیت	شجعان .	اخ	برادر	اخوان
سوء	فنالق	مساوی .	ذو	صاحب	ذوی
واسطه	آلت	وسائط .	واقعه	وقوعات	وقائع
ارمنی		ارامنه .	ملك	فرشته	ملائك ، ملائکه
استاذ	استاد	اساتذه .	قیصر	روم پادشاهی	قیاصره
صحرا	اووه	صحاری .	فیفا	چول	فیافی
مصیبت	بلا	مصائب .	مکرمه	کرم	مکارم
دیوان	اشعار مجموعه‌سی	دواوین .	خاقان	پادشاه	خواقین
خلیفه	معاون	خلفا .	میت	اولو	موتی
رجل	ار ویا اهل آدم	رجال .	مرأة	آیینه	مرایا
انمله	پرمق اوجی	انامل .	وادی	ایکی طاغ آره‌سی	اودیه
انسان		ناس .	شاهد	کواه	شهود
قریه	کوی	قرا .	علامت	نشانه	علائم
دولت	حکومت	دول .	بلده	شهر	بلاد

س • عربيده بر كلمه‌نك قاچ جمعى اوله‌بيلور

ج • بر طاقم كلمه‌لر وار دركه بردن زياده جمعلرى وار در مثلا

صنف	جمعى	اصناف	صنوف	در	
مكتوب	»	مكتوبات	مكاتيب	در	
بحر	»	بحور	بحار	ابحار	ابحر در
كاتب	»	كاتبين	كاتبون	كتبه	كتاب در

س • جمع الجمع نيه ديرلر

ج • مكرراً جمع اولان كلمه‌يه ديرلر مثلا

حرف	يازى	حروف	حروفات	يازيلر
دين	بورج	ديون	ديونات	بورجلر
يد	ال	ايدى	ايادى	اللر
مكان	ير	امكنه	اماكن	يرلر
اسم	آد	اسماء	اسامى	آدلر

ملاحظات شتى

اولا • عربى كلمه‌لردن بعض جمعلر وار دركه معنا‌جه يكديكرينه مباين درلر مثلا

رسم	جمعى	رسوم	ويركيلر	مراسم	عادتلر
بيت	»	بيوت	اولر	ابيات	شعر بيتلرى
سهم	»	اسهام	حصه‌لر	سهام	اوقلر

ثانياً. بعض كلمه‌لر دخی واردر كه انلرك عربی جمعی هيچ وارد اولمامشدر
مثلا مكافات مجازات لفظلرينك جمعی يوقدر

ثالثاً. بعض كلمه‌لر دخی واردر كه انلرك جمعی يای نسبتله مستعملدر
مثلا سوق سوقيات . عزو عزويات
صرف صرفيات . سهو سهويات

رابعاً. صرف تركی ويا فارسی بعض كلمه‌لر واردر كه خلاف اصول ومحضا غلط مشهور اوله‌رق شيوهٔ عربی اوزره دخی جمعلنديرلمكده در
مثلا چفتلك تركی در جمعی چفتلكات
سبزه فارسی « « سبزوات
فرمان « « « فرامين
سپارشات خردوات آغوات كلمه‌لری دخی بو قبيلدندر

خامساً. بعض جمعلر دخی واردر كه كذا غلط مشهور اوله‌رق مفرد مقامنده دخی قوللانلمقده در مثلا
اقران آرقداش وآرقداشلر . اعضا عضو و عضولر
معلومات خبر و خبرلر . وقوعات واقعه و واقعه‌لر

سادساً. بعضلر دخی واردر كه صرف مفرد كبی قوللانيلورلر
مثلا دار او جمعی ديار فقط مملكت معناسنه
تحرير يازمق « تحريرات « مكتوب «

سابعاً . بعض كلمه‌لر دخی واردر كه كتابتجه استعمال اولنان جمعلری قیاسك غیریدر و كندولرینه مخصوص دكلدر مثلا

مظالم	مظلمه‌نك جمعیدر	حالبوكه	ظلم	لفظنك	جمعی	اوله‌رق	مستعملدر
محاسن	محسنه‌نك	»	حسن	»	»	»	»
مشایخ	مشیخه‌نك	»	شیخ	»	»	»	»
شدائد	شدیده‌نك	»	شدت	»	»	»	»
مساعی	مسعاتك	»	سعی	»	»	»	»

اخطار مهم

جمع مكسرلرك كافه‌سی (كل جمعٍ مكسرٍ مؤنث) فحواسنجه مؤنث اعتبار اولنور ایمدی موصوف جمع مكسر اولوب اصول فارسی اوزره صفتدن مقدم بولندقده صفتك دخی آكا مطابقتله مؤنث اولمسی اقتضا ایدر

مثلا كتب نفیس دیمز كتب نفیسه دینلملیدر
اطبای مشهور » اطبای مشهوره »

تطبیقات

آتی الذكر تركیب وصفیلرك اصول فارسی‌یه افراغیله مطابقت اصولنك اجراسی

قدیم ازمنه . مهم امور . مستعجل مصالح . مرقوم اهالی ، عزیز اوقات . ملی مكاتب . اجنبی دول .

اضافت

س . لسان عربیده اضافت نوجه اوزره اولور

ج . مضاف مقدم مضاف اليه ايسه مؤخر وضع اولنور ومضاف اليهه اكثريا (ال) ويريلور   مثلا

رب العالمين	مخلوقاتك مولاسى
عبد الرحمن	رحمانك قولى
ولى النعم	نعمتلر صاحبى
ابو بكر	بكرك باباسى

تطبيقات

اصول تركيده اولان زيردهكى تركيبلرك اصول عربيهيه افراغ ايدلمسى

ارض و سما خالقى . اللهك رسولى . سلطانلرك سلطانى . شرف صاحبى (ذى) . حاجبك باباسى (ابو) . حرارت ميزانى . شعرانك رئيسى . جهل باباسى . دينك شرفى . آدمك اولادلرى (بنى) . اللهك كلامى . شان صاحبى . مؤمنلرك اميرى . عرفان صاحبلرى (اولى)

اسم تصغير

س. اسماء عربيه نصل تصغير ايديلور

ج . (فُعَيل) وزنى اوزره يعنى كلمهنك فاءالفعلنه ضمه و عينالفعلى عقبنه ماقبلى مفتوح بر (ى) علاوهسيله   مثلا

عبد قول   عُبَيد قولجغز . حسن كوزل   حُسَين كوزلجك

سلمان سُلَيمان   كوچك سلمان

﴿ فصل ثانی ﴾

صفت

س. صفات عربیه قاچ نوعدر

ج. درت نوع شویله که اولا اسم منسوب ثانیاً وصف ترکیبی ثالثاً اسماء عدد رابعاً فرع فعل

اسم منسوب

س. عربیده اسم منسوب نصل یاپیلور

ج. کلمه‌نك نهایتنه مشدد و ماقبلی مکسور بر (ی) علاوه‌سیله مثلا

حلب	حلبیّ	حلبلی	دیمکدر
عثمان	عثمانیّ	عثمانلی	«
بحر	بحری	دکزه متعلق	«

وقوعات

س. کلمه‌نك نهایتنده علامت تأنیث اوله‌رق (ت) و (ه) بولنور ایسه نه حال واقع اولور

ج. (ت) و (ه) ساقط اولور مثلا

مکه	مکی	مکه‌لی	دیمکدر
اخوت قرنداشلق	اخوی	قرنداشلغه منسوب	«
طبیعت	طبیعی	طبیعتجه	«

فقط (ت) دن اول (ا) بولنورسه (ت) ساقط اولمز مثلا

ذات ذاتی . حیات حیاتی

س- کلمه‌نك نهایتنده الف مقصوره بولندقده نه حال واقع اولور

ج . الف مقصوره واوه تبدیل اولنوب بعده یای نسبت علاوه ایدیلور مثلا

عیسی عیسوی . دنیا دنیوی

س. عربی اولمیان و های رسمیه ایله منتهی اولان کلمات اصول عربیه اوزره نصل اسم منسوب اولور

ج . هالری واوه تبدیل و بعده یاء نسبت علاوه ایدلمکله مثلا

کفه کفوی کفه‌لی دیمکدر

ادرنه ادرنوی ادرنه‌لی »

س. الف ممدوده ایله منتهی اولان کلماتك منسوبی نوجهله اولور

ج . همزه‌سی زائد ایسه واوه تبدیل و بعده یای نسبت علاوه‌سیله

مثلا بیضاء بیضاوی سوداء سوداوی

س. عربی اسماء عدددن آحادك منسوبی نصل اولور

ج . فُعالی وزننده یعنی اصللرینك عین الفعلندن صکره بر (ا) و لام الفعلندنصکره بر (ی) علاوه‌سیله مثلا

ثلثه اوچ ثلاثی اوچلی دیمکدر

اربعه درت رباعی درتلی »

فقط (ستّه) نك منسوبی سداسی اولور

س. آنف البیان اصول و قواعد احکامنه تخلف ایدن اسم منسوبلر قنغیلر در

ج . آتیده‌کیلر در

بادیه بدوی . قونیه قنوی . حنیفه حنفی . یمن یمانی .
قریش قرشی . علی علوی . نبی نبوی .
کذا بعض کلمه‌لر واردرکه انلرده یاء نسبتدن اول (ان) منضم اولمشدر

مثلا روح	روحانی .	رب	ربانی
جسم	جسمانی .	نور	نورانی
ظلم	ظلمانی .	فوق	فوقانی
تحت	تحتانی .	وحدت	وحدانی

س. جمعدن منسوب یاپیله‌بیلورمی
ج . خیر یاپیله‌مز بو تقدیرجه ناس ناسی ملل مللی دینیله‌میرب انسانی و ملی دیمك لازمدر
مع ذلك شمدیکی کتابت عثمانیه‌ده شاذ اوله‌رق اخلاقی جنودی دولی مثللو بعض تعبیرلر کورلمکده در مثلا
رسالهٔ اخلاقیه قوهٔ جنودیه معاهدات دولیه معاملات دولیه جمعیت رسومیه و سائره

س. عربی بر اسم منسوبی مصدریته نقل ایچون نه ایتمك کرکدر
ج . نهایتنه بر (ت) علاوه ایتمك کرکدر مثلا
مدنی مدنیت . اسلامی اسلامیت
فقط واریت سربستیت کرمیت خشنودیت پریشانیت کلمه‌لری مستثنی درلر چونکه عربی دکلدرلر

تطبیقات

آتی الذکر کلماتك منسوب ایدلمسی

سلطان . ملت . بيت . بصره . مجيد . شتاء قيش .
نبی پيغمبر . موصل . بيضه يمورطه . تسعه طقوز . عادت .
داخل . خارج . قلبه . نبات . مدينه شهر . ماء صو .
تجارت . موسی . اخری دار اخرا و يا عقبا . برّ قره .
صفراء ، قصد . بوسنه . عينتاب . قطن پاموق . انقره .
مولی . ابتداء . موت . خمسه .

وصف تركيبی

س. عربيده وصف تركيبی نوجه اوزره اولور

ج . صفت اولان بر اسمی اصول عربيه اوزره ديكر بر اسمه مضاف قلمقله مثلا

صغير السن كوچك ياشلی فقير الحال فقير حاللی
صادق المقال طوغری سوزلو شفيق البال قلبی شفقتلو

تطبيقات

آتی الذكر تركيبلرك اصول عربيه اوزره افاده‌سی

احسانی كثير . شانی جليل . طبعی كريم . خاطری مرعی .
شهادتی مقبول . اقرانته فائق . ديلی قيصه (قاصر) . فهمی
سريع . هضمی بطیٔ . خويلری (شيم) كوزل (جميل) .
صوتی كريه . قامتی طويل . مزاجی حديد

اسماء عدد

اعداد اصليه

آحاد

واحد ياخود احد ١ اثنين ٢ ثلثه ٣ اربعه ٤ خمسه ٥

سته ٦ سبعه ٧ ثمانيه ٨ تسعه ٩

عشرات

عشر ۱۰ عشرين ۲۰ ثلثين ۳۰ اربعين ٤۰ خمسين ٥۰
ستين ٦ سبعين ۷۰ ثمانين ۸۰ تسعين ۹۰

مآت

مائة «مئه» ۱۰۰ مأتين ۲۰۰ ثلثمائه ۳۰۰ اربع مائة ٤۰۰ الى آخره

الوف

الف ۱۰۰۰ الفين ۲۰۰۰ ثالثة آلاف ۳۰۰۰ الى آخره

اعداد وصفيه

اول ياخود حادى برنجى . ثانى ايكنجى . ثالث اوچنجى .
رابع دردنجى . خامس بشنجى . سادس التنجى . سابع يدنجى .
ثامن سكزنجى . تاسع طقوزنجى . عاشر اوننجى .
حادى عشر اونبرنجى ثانى عشر اون ايكنجى الى آخره
حادى و عشرين يكرمى برنجى ثانى و عشرين يكرمى ايكنجى الى آخره

اعداد كسريه

ثلث اوچده بر ربع دردده بر خمس بشده بر سدس التيده بر
سبع يديده بر ثمن سكزده بر تسع طقوزده بر عشر اونده بر

س. لسان عربيده اعداد مركبه نصل اوقنور

ج ، اكثريا صاغدن بدا ايله اولا آحاد صكره عشرات صكره مآت صكره الوف خانه‌لری آلنه‌رق مثلا

٣٤ اربعه و ثلثين ٦٠٧ سبعه و ست مائة ١٣٠٥ خمسه و ثلث مائة و الف ١٢٦٦ سته و ستين و مأتين و الف

تطبيقات

آتيده‌كی اسماء عددك عربی‌يه نقل و ترجمه‌سی

التيده بر . اون بشنجی . طقوزنجی كتاب . اوچ آيلر . محصولك اونده بری . اوچ شرط . التی دولت . التنجی ماده . برنجی دفعه . ٤٠٨ . ايكيبيك . ١٠٨٠ . التی ويركو (رسم) . ١٢٧٣ . التيده بر حصه . ٢٢٠٠ . يكرمی طقوزنجی سنه . بش مبارك وقتلر . ٧١٤ . ١٣٨٥ .

اسم فاعل و مفعول و صفت مشبهه و تفضيل و مبالغهٔ فاعل حقلرنده مصدر فصلنده بحث ايديله‌جكدر

﴿ فصل ثالث ﴾

كنايات

س. كنايات عربيه لسان عثمانيده مستعملميدر

ج . خير انجق بعضلری تركيب عربيده اوله‌رق مستعملدر شويله كه ضمائردن (ه) مفرد مذكر (ها) مفرد مؤنث (هما) تثنيه (هم) جمع مذكر ايچون مستعملدر مثلا

بعد وفاته　　کندو و یا آنك (مذکر) وفاتندن صکره دیمکدر

بعد وفاتها　　»　»　»　(مؤنث)　»　»　»

بعد وفاتهما　　»　» آنلرك (تثنیـه)　»　»　»

بعد وفاتهم　　»　»　»　(جمع)　»　»　»

کذلك (ی) بنم (ك) سنك (کم) سزك (نا) بزم معنـالرنده مستعملدرلر　مثلا

بینی و بینك　　بنم و سنك بیننده　　دیمکدر

سلام علیکم　　سزك اوزرکزه سلام　　»

مولانا　　بزم افندمز

نفسی کندو معناسنه (بالذات) و (بالنفس) و بونك کبی و آنك کبی معناسنه (کذا) و (کذلك) لفظلری دخی مستقلاً مستعملدرلر مثلا

بالنفس یاخود بالذات دعوایه قیام ایتدم

بن صادقم کذا سن . بو ایو کذا او

یارین کذلك او برکون درسلر تعطیلدر

تطبیقات

ربمز . انلر « ایکی » دن بری . آنك اوزرینه السلام . سلطانمز . کندو مرابی اوزره (علی) . اللهك رحمتی آنك اوزرینه . نفسی کندم حربه کتدم . بونك کبی سن ده اوله‌جکسك . آنك لطفی و کرمیله

﴿ فصل رابع ﴾

شِبهُ فعل

س . عربی شبه فعللر قاچ قسمه منقسم درلر

ج . ایکی‌یه شویله‌که بری مصدر و دیکری فرع فعل در

مصدر

س. عربیده مصدرلر قاچ قسمدر
ج . اساساً ایکی قسمدر بری مجرد و دیکری مزید فیه

مصدر مجرد

س. مصدر مجرددن مراد ندر
ج . جوهرنده معنایه دلالت ایدر حروف زائده‌سی اولمیان مصدر در
مثلا (نظر) باقمق (دخل) کیرمك کلمه‌لری مصدر مجرد درلر چونکه جوهرلرنده حروف زائده یوقدر

مع ذلك (نظارت) باقمق (دخول) کیرمك کلمه‌لری دخی مصدر مجرد درلر چونکه اکرچه ایچلرنده حروف زائده وار ایسه‌ده بونلر اصللرینك معناسنی تبدیل ایتمامشدرلر نته‌کیم اصللری اولان بالاده‌کی نظر ودخل کلمه‌لری دخی عینی معناده درلر

مصدر مزید فیه

س. مصدر مزید فیهدن مراد ندر
ج . معنایه دلالت ایدر حروف زائده‌سی بولنان مصدر در
مثلا (مضاربه) اورشمق (استمداد) یاردم ایستمك کلمه‌لری مزید فیه درلر چونکه اصللری اولان (ضرب) لفظی یالکز اورمق (مدد) یالکز یاردم ایتمك دیمکدر

س. مصدر مجرد قاچ نوعدر
ج . ایکی نوع بری مصدر ثلاثئ مجرد و دیکری مصدر رباعئ مجرد

مصدر ثلاثئ مجرد

س. ثلاثئ مجرد مصدرلر قنغیلر در
ج . صرف اوچ حرفلو اولان و یاخود درت بش التی حرفلو اولسەلر بیله ینـه اصللری اوچ حرفدن عبارت اولان و زائد حرفلری معنایه دلالت ایتمیان مصدرلر در
س. ثلاثئ مجرد مصدرلرینك قاچ وزن و یا صورتی وار در
ج . مشهور اولەرق یکرمی سکز صورتی وار در شویله که

	مصدر ثلاثئ مجرد	مادۂ اصلیه		مصدر ثلاثی مجرد	مادۂ اصلیه
۱	قَتل	...	۱۵	سُؤَال	سئل
۲	فِسق	...	۱۶	عَزِیمَت	عزم
۳	شُغل	...	۱۷	غُفْران	غفر
٤	طَلَب	...	۱۸	حِرْمان	حرم
٥	صِغَر	...	۱۹	هَیَجان	هیج
٦	رَحْمَت	رحم	۲۰	صَحَابَت	صحب
۷	نُصْرَت	نصر	۲۱	عِبادَت	عبد
۷	عِصْمَت	عصم	۲۲	ضَرورَت	ضرر
۹	دَعْوَی	دعو	۲۳	سُهولَت	سهل

	مصدر ثلاثیٔ مجرد	مادهٔ اصلیه		مصدر ثلاثیٔ مجرد	مادهٔ اصلیه
۱۰	بُشَری	بشر	۲٤	بَیتوتَت	بیت
۱۱	غَلَبه	غلب	۲۵	کَراهیَت	کره
۱۲	قَبول	قبل	۲٦	مَصرَف	صرف
۱۳	دُخول	دخل	۲۷	مَرحَمت	رحم
۱٤	ذَهاب	ذهب	۲۸	موعِظه	وعظ

مصدر رباعیٔ مجرد

س. رباعیٔ مجرد مصدرلر قنغیلر در

ج. اصللری درت حرفلو اولان و حروف زائده‌لری ایسه معنایه دلالت ایتمیان مصدرلر در

س. رباعیٔ مجرد مصدرلرك قاچ وزن و یا صورتی وار در

ج. یالکز بر وزنی وار که اولدخی آتیده‌کیدر

مصدر رباعیٔ مجرد	مادهٔ اصلیه
زَلزَله	زلزل

تطبیقات

آتی الذکر مصدرلرك سالف الذکر ثلاثی و رباعیٔ مجرد اوزانیله شفاهاً قارشولشدیرلمسی و مادهٔ اصلیه‌لرینك کوسترلمسی

قرار لزوم خدمت وقوع دبدبه شفقت مرور صحبت

سلامت بحران عنایت خلجان شکوی ورود ذلت سفاهت
وقایت حمله خشونت ولایت جنایت سکنا وسوسه عذوبت
طنطنه غربت شعشعه شوری

مصدر سماعی و مصدر قیاسی

س. مصدر سماعیدن مقصد ندر

ج. سمع ایله بللنان مصدر در شویله که قعد جوهرینك مصدری نه صورتده کله جکی قاعده تحتنده اولمدیغندن عربلردن سمعه متوقفدر یوقسه قیاسله ذهاب وزننده (قَعاد) و یاخود غفران وزننده (قُعدان) دیمك خطا اولوب انجق عربلره باقه‌رق دخول وزننده قعود دیمك لازمدر

س. عربیده قنغی مصدرلر سماعیدر

ج. مصدر میمیدنماعدا ثلاثیٔ مجرد مصدرلرك کافه‌سی سماعیدر

س. قنغی مصدرلر قیاسیدر

ج. قاعده ایله یاپیلان مصدرلر نته‌کیم مصدر میمی وساٸره قیاسیدرلر

س. عربی مصدرلر لسان عثمانیده نه مقامده مستعملدرلر

ج. اکثریا اسم مصدر مقامنده مثلا صنعته رغبتم یوق یعنی ایستکم یوق. صنعته رغبت ایتمك یعنی ایستك ایتمك

و بعضاً دخی نفسی مصدر اصلی مقامنده استعمال اولنورلر مثلا ایویه رغبت موجب سلامتدر یعنی ایویه ایستك ایتمك

مصدر میمی

س. مصدر میمیدن مراد ندر

ج. ابتداسنده میم زائده بولنان مصدر در مطلب مسرت کبی

س. مصدر میمی نه وزن اوزره کلور

ج. یا « مَفْعَل » وزنی اوزره یعنی مادهٔ اصلیه‌نك ابتداسنه میم مفتوحه و عین الفعلنه فتحه علاوه‌سیله مثلا

قدوم	کلمك	مَقْدَم	کلش
عرض	بیان ایتمك	مَعرَض	بیان ایتمه‌کلك

یاخود مَفْعَله وزنی اوزره مثلا

رحم	اسرکمك	مرحمت	اسرکمه‌کلك
ظلم	جور ایتمك	مظلمه	جور ایتمه‌کلك

س. مصدر میمیلرك عین الفعلی دائما فتحه ایله می اوقنور

ج. خیر بعضلر وار که کسره و یا ضمه ایله اوقنور خصوصیله فاءالفعلی واوی اولانلر دائما کسره ایله اوقنور مثلا

وعظ	نصح و تذکیر ایتمك	موعِظه	نصح و تذکیر ایتمه‌کلك
کرم	ایولك ایتمك	مَکرُمه	ایولك ایتمه‌کلك

تطبیقات

آتی الذکر مصدرلرك میمی‌یه نقل ایدلمسی

حب سومك . ذهاب كتمك . ضرر . حمد ثنا . سعادت خوشحال اولمق . نفع فائده . قدوت . فساد بوزلمقلق . ذلت خوارلق . رضا . عرفان دانش . غفران عفو ايتمك . ولادت طوغمق .

مصدر ثلاثئ مجرددن مشتقات

اسم مكان

س. عربيده اسم مكان نصل بنا ايديلور

ج . يا « مَفعَل » وزنى اوزره يعنى مادهٔ اصليه‌نك ابتداسنه بر ميم مفتوحه و عين الفعلنه فتحه علاوه‌سيله مثلا

طبخ پشورمك مَطبَخ پشورمكه مخصوص محل آشخانه

دفن كوممك مَدفَن كوممكه مخصوص محل مزار

و ياخود مَفعَلَه وزنى اوزره مثلا

طبع باصمق مَطبَعه باصمغه مخصوص محل بصمه‌خانه

حفظ صاقلامق مَحفَظه صاقلامغه مخصوص محل قاب

شجر آغاج مَشجَره آغاجلق اورمان

س، اسم مكانلرك عين الفعلى دائما فتحه ايله مى اوقنور

ج . بعضلر واركه كسره ايله اوقنور خصوصا فاء الفعلى واوى اولانلر مثلا

ولادت	طوغمه	مَولِد	طوغمه محلی
نزول	قونمق	مَنزِل	قونمه محلی . قوناق . او . خان

تطبیقات

آتی الذکر کلماتك اسم مکان ایدلمسی

رعی اوتلامق . نظارت باقمق . بدأ باشلامق . ملح طوز . رکوب بنمك . وضع قویمق . طلوع چیقمق . قبر مزار . دخول . سقوط دوشمك . جلوس . ورود یتشمك . خروج طیشاری چیقمق . زبل کوبره . سکون قرار قلمق .

اسم آلت

س . عربیده اسم آلت نصل یاپیلور

ج . « مِفعَل » وزنی موجبنجه یعنی مادهٔ اصلیه‌نك ابتداسنه بر میم مکسوره و عین الفعلنه بر فتحه علاوه‌سیله مثلا

ثقب	دلمك	مِثقَب	دلمك آلتی
سطر	چیزگی	مِسْطَر	چیزگی چکمك آلتی

و یاخود مِفعال و مِفعَله وزنلری اوزره مثلا

فتح	آچمق	مِفْتاح	آچمق آلتی	آناختار
شرب	ایچمك	مِشْرَبه	ایچمك آلتی	ماشرابه

تطبيقات

آتی الذکر کلماتدن لغت دلالتیله اسم آلت یاپلمسی

شعله ضیا . قیاس اولچمك . قرض کسمك . کیل اولچمك . کنس سپورمك . همز دورتمك . عیار .

فرع فعل

س . مصدردن مشتق اولان عربی فرع فعللر نقدر در

ج . بشدر اولا اسم فاعل ثانیاً اسم مفعول ثالثاً صفت مشبهه رابعاً اسم تفضیل خامساً مبالغهٔ فاعل

اسم فاعل

س . عربیده اسم فاعل نصل یاپیلور

ج . اکر کلمه ثلاثئ مجرد ایسه «فاعِلْ» وزنی موجبنجه مادهٔ اصلیه‌نك فاء الفعلندن صکره بر (ا) وعین‌الفعلنه کسره علاوه‌سیله یاپیلور

مثلا	خلق	یراتمق	خالِق	یرادان
	نظارت	باقمق	ناظِر	باقان
	سرقت	چالمق	سارِق	چالان

تطبیقات

س . آتی‌الذکر کلمه‌لردن اسم فاعل یاپلمسی

شهادت . برودت صغوقلق . عصيان آزمق . قتل اولدرمك . جرح يارەلمق . جريان آقمق . وصول يتشمك . رغبت ايستمك . سلامت . لزوم . علم . سكنا ساكن اولمق .

اسم مفعول

س. عربيده اسم مفعول نصل ياپيلور

ج. اكر كلمه ثلاثئ مجرد ايسه «مَفْعُول» وزنى اوزره يعنى مادۀ اصليەنك ابتداسنه بر ميم مفتوحه و عين الفعلى عقبنه ماقبلى مضموم بر (و) علاوەسيله ياپيلور مثلا

خلق	يراتمق	مَخْلُوق	يرادلمش
نظر	باقمق	مَنْظُور	باقلمش
سرقت	چالمق	مَسْرُوق	چالنمش

س. لسان عربيده لازمدن اسم مفعول كلور مى

ج. كلمامك ايجاب ايدر ايسەده بعض كلمشلر وار در مثلا

حصول	ايلرو كلمك	محصول	ايلرو كلمش
جنون	چلدرمق	مجنون	چلدرمش

تطبيقات

آتى الذكر كلمەلردن اسم مفعول ياپلمسى

علم . قتل . جرح . رغبت . شهادت . لعنت . خدمت . ختم مهرلمك . امر . حك قازيمق . رد . سكوت

بعث کوندرمك . سرور . قبول . منع . عته بونامق . ورود

صفت مشبهه

س. عربیده صفت مشبهه نه صیغه‌ده وارد اولور

ج. متعدد صیغه‌لرده وارد اولور ایسه‌ده اك مشهوری و اك شایعی «فَعِیل» صیغه‌سیدرکه مادهٔ اصلیه‌نك ابتداسنه فتحه و عین الفعلی مابعدینه ماقبلی مکسور بر (ی) علاوه‌سیله حاصل اولور مثلا

کبر	بیوکلك	کبیر	بیوك
جمال	کوزللك	جمیل	کوزل

س. الوان و عیوب کوسترن کلماتك صفت مشبهه‌سی نه صیغه‌ده وارد اولور

ج. «اَفْعَل» صیغه‌سی اوزره بو صیغه مادهٔ اصلیه‌نك ابتداسنه بر همزهٔ مفتوحه و عین الفعلنه فتحه علاوه‌سیله حاصل اولور مثلا

حمرت	قرمزیلق	اَحْمَر	قرمزی
عمیا	کورلك	اَعْمَی	کور

س. صفت مشبهه‌نك آز شایع اولان صیغه‌لری قنغیلر در

ج. غَضْبان . عُرْیان . جَبان . حَسَن . صَعْب . کَتوم و دها سائرلر

تطبیقات

آتی الذکر کلماتك لغاته مراجعتله صفت مشبهه‌لرینك بولدیرلمسی

سواد سیاهلق . شجاعت یکیتلك . ضعف . صفرت صاریلق . سمّ زهر . بلاهت حماقت بونللك . سمرت بغدایی رنکده اولمق . عظمت بیوکلك . قدرت . سفالت . بیاض آقلق . نجابت صویزادەلك . قرابت یقینلق . سهولت . صبر . لبّ عقل . نطق سوز . لذت چاشنی . رأفت مرحمت . حسد . عذوبت طاتلولق

اسم تفضیل

س . لسان عربیده اسم تفضیل نه صیغەده وارد اولور

ج . مذکری « اَفْعَل » صیغەسی اوزره بو صیغه مادهٔ اصلیەنك ابتداسنه همزهٔ مفتوحه و عین الفعلنه بر فتحه علاوەسیله حاصل اولور مثلا

کبیر بیوك اَکْبَر دها بیوك یاخود اك بیوك
صغیر کوچك اَصْغَر « کوچك « « کوچك

مؤنثی دخی « فُعْلَی » صیغەسی اوزره که مادهٔ اصلیەنك ابتداسنه بر ضمه و نهایتنه دخی الف مقصوره علاوەسیله حاصل اولور مثلا

کبیر کُبْرَی دها بیوك یاخود اك بیوك
صغیر صُغْرَی « کوچك « « کوچك

مثالار

قطعهٔ کبری اك بیوك قسم قطعهٔ صغری اك کوچك قسم

س . عربیده تفضیل جزئی و کلی ایچون آیرو آیرو صیغەلر وارمی

ج. يوقدر انجق مشترك اولمق اوزره بر صيغه‌سی واردر و آنك جزئی و یاکلی اولمسی قرینه ایله آکلاشیلور مثلا

بو آدم اندن افقر در یعنی اندن دها فقیر در

بو آدم جمله‌دن افقردر یعنی جمله‌نك اك فقیری در

تطبیقات

زیرده‌کی کلماتك یالکز مذکر تفضیللرینك کوسترلمسی

کامل . جاهل نادان . رحیم مرحمتلی . عاجز . شهیر شهرتلو . ضعیف . فاضل هنرلی . سالم سلامتلی . لازم .

آتی الذکر کلماتك دخی کرك مذکر و کرك مؤنث تفضیللرینك کوسترلمسی

حسن کوزل . عظیم بیوك . علی یوجه . دنی آلچق . وسط اورته . قریب یقین . سفیل آلچاق . یمین میمنتلو .

مبالغهٔ فاعل

س. عربیده مبالغهٔ فاعل نه صیغه‌ده وارد اولور

ج. اکثریا «فَعّال» صیغه‌سی اوزره بو صیغه مادهٔ اصلیه‌نك ابتداسنه فتحه و عین‌الفعلی مابعدینه بر (ا) علاوه و بعده عینی مکرراً قرائه ایتمکله حاصل اولور مثلا

دور	دونمك	دَوّار	دائما دونن
علم	بیلمك	عَلّام	چوق بیلن
خلق	یراتمق	خَلّاق	دائما یرادان

س . عربیده اشیادن دخی مبالغهٔ فاعل کلور می

ج . کلور و اوحالده اول شیٔ ایله اشتغال ایدنی اشعار ایلر مثلا

خفّ پابوج خفّاف پابوج صاتان

قز ایپك قزّاز ایپك صاتان

س . مبالغهٔ فاعلك آز شایع اولان صیغه‌لری قنغیلر در

ج . علّامه فاروق صِدّیق معمار مسکین و دها بعض صیغه‌لر

تطبیقات

اتی الذکر کلماتك مبالغهٔ فاعل ایدلمسی

مدح . بقله سبزه . دلك سورمك . صید آولامق . جبر زورلامق . فلاحت اکینجیلك ایتمك . صرف تبدیل . غفران عفو . طیران اوچمق . سیاحت یولجیلق ایتمك . عطر خوش قوقولی شیٔ . مکر حیله . بزّ . حموله یوك .

رباعیٔ مجرددن مشتقات

س . رباعیٔ مجرد مصدرلرك مشتقاتندن قنغیلری لسان عثمانیده مستعملدر

ج . اسم فاعل ایله اسم مفعوللری

اسم فاعل

س . رباعیٔ مجرددن اسم فاعل نصل بنا ایدیلور

ج . مادهٔ اصلیه‌نك ابتداسنه بر میم مضمومه و صوك هجاسنه بر کسره علاوه‌سیله مثلا

ترجمه مُتَرجِم ترجمه ایدن

هندسه مُهَندِس اولچن

تطبیقات

آتی الذکر مصدرلردن اسم فاعل بناسی

حمدله الحمدلله دیمك . بسمله بسم الله دیمك . صلوله صلی الله علیه دیمك . وسوسه . دحرجه یوارلمق .

﴿ اسم مفعول ﴾

س . رباعیٔ مجرددن اسم مفعول نصل بنا ایدیلور

ج . مادهٔ اصلیه‌نك ابتداسنه کذا بر میم مضمومه و صوك هجاسنه ایسه بر فتحه علاوه‌سیله مثلا

ترجمه مُتَرجَم ترجمه اولنمش

ذبذبه مُذَبذَب بری اوته تحریك ایدلمش

تطبیقات

آتی الذکر مصدرلردن اسم مفعول بناسی

طنطنه چاتقردی ایتمك . شعشعه یلدیرامه . دبدبه سلطنت ایتمك . عنبر بر نوع طیب . صیقل جلا . سلسله زنجیر . عنوان . جوهر

مصدر مزید فیه

س . مصدر مزید فیهدن مراد ندر

ج . معنایه دلالت ایدر حروف زائده‌سی بولنان مصدر در نته‌کیم (استمداد) یاردم ایستمك . (مضاربه) اورشمق مصدرلری مزید فیه درلر چونکه اصللری اولان (مدد) لفظی یالکز یاردم (ضرب) یالکز اورمق دیمکدر

س . مصدر مزید فیه قاچ نوعدر

ج . ایکی نوع بری ثلاثیٔ مزید فیه و دیکری رباعیٔ مزید فیه

مصدر ثلاثیٔ مزید فیه

س . ثلاثیٔ مزید فیه مصدرلر قنغیلر در

ج . اصللری اوچ حرفدن عبارت اولوب معنایه دلالت ایدر حروف زائده‌یی حاوی اولان مصدرلر در که لسان عثمانیده مستعمل اولانلری جمعاً طقوز باب در

باب اول

اِفْعال

س . افعال بابی نوجه اوزره بنا ایدیلور

ج . افعال وزننه تطبیقاً مادهٔ اصلیه‌نك ابتداسنه بر همزهٔ مکسوره و عین الفعلی عقبنه بر الف زیاده‌سیله مثلا

دخول	دخل	اِدْخال
قناعت	قنع	اِقْناع

س . افعال بابنك بناسی نه ایچوندر
ج . اکثریا تعدیه ایچوندر مثلا

جلوس	اوطورمق	اجلاس	اوطورتمق
سقوط	دوشمك	اسقاط	دوشورمك
لحوق	برلشمك	الحاق	برلشدرمك

آتی الذکر مصدرلرك افعال بابنه نقلی

غفلت آلدانمق . ظهور میدانه چیقمق . عمران شنلنمك معمور اولمق . شغل اوغراشمق . کمال تکمیل اولمق . عظمت . مرور کچمك . ضلالت حق یولندن صاپمق . صدور چیقمق .

باب ثانی

تَفْعِیل

س . تفعیل بابی نوجه اوزره بنا ایدیلور
ج . تفعیل وزننه تطبیقاً مادهٔ اصلیه‌نك ابتداسنه بر (ت) و عین الفعلی مابعدینه ماقبلی مکسور بر (ی) علاوه‌سیله مثلا

وکالت	وکل	تَوْکِیل
عطالت	عطل	تَعْطِیل

پك نادر اوله‌رق (تَفْعال) و (تَفْعِله) وزنلری اوزره دخی بنا ایدیلور

مثلا　ذكر　تذكير　تَذكار

سير　تسيير　تَسيار

فرق　تفريق　تَفْرِقه

فقط كلمه (و) (ى) و يا (ء) ايله منتهى اولور ايسه منحصراً تفعله وزنى اوزره كلور مثلا

مشى　تمشيه　هيئت　تهيئه

س . تفعيل بابنك بناسى نه ايچوندر

ج . بو دخى غالباً تعديه ايچوندر مثلا

خوف　قورقمق　تخويف　قورقتمق

خجالت　اوتانمق　تخجيل　اوتاندرمق

فقط بعضاً بناسى عد و شمار معناسنى ويرمك ايچوندر مثلا

صواب　طوغرى　تصويب　طوغرى عد ايتمك

عيب　قصور　تعييب　قصور عد ايتمك عيبلامق

حسن　كوزل　تحسين　كوزل « « بكنمك

بعضاً دخى بر جملهٔ عربيه‌يى تضمن ايچوندر مثلا

تكبير　الله اكبر　ديمك معناسنده در

تهليل　لا اله الا الله　»　»　»

تسبيح　سبحان الله　»　»　»

تطبيقات

آتى الذكر كلماتك تفعيل بابنه نقلى

بلوغ وارمق . سهولت قولايلق . رفاقت آرقداش اولمق . بعد اوزاقلق . برودت صغوقلق . قلت آزلق . شجاعت يكيتلك ، حركت قيملدانمق . سكونت قرار بولمق . صادق . جاهل . بياض . سواد قره‌لق . خفت خفيفلك . وصيت . تمام . برائت آزاده اولمق . غلط ياكلش . شرف . خطاء . جزء پارچه .

باب ثالث

تَفَعُّل

س . تفعل بابى نه وجه اوزره بنا ايديلور

ج . تفعل وزننه تطبيقاً مادهٔ اصليه‌نك ابتداسنه بر (ت) و عين الفعلنه مع ضمه بر شده علاوه‌سيله مثلا

صورت	صور	تَصَوُّر
كلام	كلم	تَكَلُّم

س . تفعل بابنك بناسى نه ايچوندر

ج . اكثريا تفعيلك بناسنى مطاوعته تحويل ايچوندر مثلا

تشريف	شرفلندرمك	تشرف	شرفلنمك
تنزيل	ايندرمك	تنزل	اينمك
تعليم	اوكرتمك	تعلم	اوكرنمك

تطبيقات

آتى الذكر مصادرك تفعل بابنه نقلى

تشکیل قورمق . تبدیل دکشدرمك . تمليك مالك ایتمك . تحمیل یوکلتمك . تأسيس احداث ایتمك . تکثیر چوغالتمق . تسليم . تیسیر قولایلتمق . تعميم عموميلشدرمك . تنصير نصرانی قلمق . تأديب تربیه ایتمك . تأثیر . تزویج اولندرمك . تحقيق حقيقتی آرامق بولمق .

باب رابع

اِنْفِعال

س ، انفعال بابی نصل بنا ایدیلور

ج . انفعال وزنه تطبیقاً مادهٔ اصلیه‌نك ابتداسنه (ان) و حرف اخیرندن اول بر (ا) زیاده‌سیله مثلا

قسمت	قسم	اِنْقِسام
شعبه	شعب	اِنْشِعاب

س . انفعال بابنك بناسی نه ایچوندر

ج . على الاطلاق مطاوعت ایچوندر مثلا

قطع	کسمك	انقطاع	کسلمك
فك	آیرمق	انفکاك	ایرلمق
بسط	یایمق	انبساط	یایلمق

آتی الذکر مصدرلرك انفعاله نقلی

عقد باغلامق . شرح آچمق . قلب دکشدرمك . جذب

چكمك . هدم يقمق . قبض طوتمق . صبّ دوكمك . ضم آرترمق . حل چوزمك . دفع بر طرف ايتمك . كسر قيرمق . هضم سيندرمك . قيد باغلامق .

باب خامس

افْتعال

س. افتعال بابى نصل بنا ايديلور

ج . افتعال وزننه تطبيقاً مادهٔ اصليه‌نك ابتداسنه بر همزهٔ مكسوره فاءالفعلى مابعدينه بر تاء مكسوره و عين‌الفعلندن صكره بر (ا) علاوه‌سيله

مثلا	فرقت	فرق	افْتراق
	عبرت	عبر	اعْتبار

س. افتعال بابنك بناسى نه ايچوندر

ج . بو دخى اكثريا مطاوعت ايچوندر مثلا

جمع	طوپلامق	اجتماع	طوپلانمق
حرق	ياقمق	احتراق	يانمق
مد	اوزاتمق	امتداد	اوزانمق

آتى‌الذكر مصدرلرك افتعاله نقلى

نظم ديزمك . شق يرتمق . رسم چيزمك . ختم بتورمك . رد دفع ايتمك . عقد باغلامق . نفع فائده . نشر يايمق . مد اوزاتمق . ربط باغلامق . خيار ارادت .

باب سادس

اِسْتِفْعال

س . استفعال بابی نصل بنا ایدیلور

ج . استفعال وزننه تطبیقاً مادهٔ اصلیه‌نك ابتداسنه (است) و عین الفعلی مابعدینه بر (ا) زیاده‌سیله مثلا

عجله	عجل	اِسْتِعْجال
فراغ	فرغ	اِسْتِفْراغ

س . استفعال بابنك بناسی نه ایچوندر

ج . اکثریا طلب و سؤال یعنی ایستمك معناسنی افاده ایچوندر مثلا

مدد	یاردم	استمداد	یاردم ایستمك
غفران	عفو	استغفار	عفو دیلمك
جواب	...	استجواب	جواب ایستمك

فقط بو بابدن بر طاقم کلمه‌لر وار در که بر شیئی ایستمکله برابر اجرا و مسئوله نائلیت افاده ایدرلر مثلا

خلاص	قورتارمق	استخلاص	قورتارمق ایستمك و قورتارمق
شمّ	قوقلامق	استشمام	قوقلامق « و قوقلامق
قرض	اودنج	استقراض	اودونج « و آلمق

بعضاً دخی عد و شمار معناسنی افاده ایچوندر مثلا

حسن	کوزل	استحسان	کوزل عد ایتمك بکنمك
حقیر	خوار	استحقار	خوار « « خوارلمق
کثیر	چوق	استکثار	چوق « « چوق صایمق

تطبيقات

آتی الذکر کلماتك استفعال بابنه نقلی

مرحمت . شهادت شاهدلك . علم معلومات . نطق سوز .
عاطفت . حصول حاصل اولمق . فهم آکلامق . کمال .
أذن رخصت . اطلاع کسب معلومات ایتمك . جلب . بشارت مژده .

باب سابع

مُفَاعَلَه

س . مفاعله بابی نصل بنا ایدیلور

ج . مفاعله وزننه تطبیقاً مادهٔ اصلیه‌نك ابتداسنه بر میم مضمومه فاءالفعلندن صکره بر (ا) و نهایتنه دخی (ت) و یا های موقوفه علاوه‌سیله

مثلا	صحبت	صحب	مُصَاحَبَت
	طلوع	طلع	مُطالَعه

س . مفاعله بابنك بناسی نه ایچوندر

ج . اکثریا بیان مشارکت ایچوندر مثلا

ضرب	اورمق	مضاربه	اورشمق
قتل	اولدرمك	مقاتله	بربرینی اولدرمك
لعب	اوینامق	ملاعبه	اویناشمق

آتی الذکر کلماتك مفاعله بابنه نقلی

جواب . قسمت تقسیم . فرقت آیریلق . خصومت دشمنلك . سبقت کچمك . عهد وعد ایتمك . قیاس اولچمك . صرعه یره چالمق . نوبت . حسد قصقانمه . کلام . نزع چکمك . لطیفه شقا . زیاده . نقصان . عرفان . بیلمك طانیمق . ظهر صرت آرقه . صبر . نسبت .

باب ثامن

تَفَاعُل

س . تفاعل بابی نصل بنا ایدیلور

ج . نفس تفاعل وزنی اوزره مادهٔ اصلیه‌نك ابتداسنه بر (ت) و فاءالفعلی مابعدینه بر (ا) و عین‌الفعلنه بر ضمه علاوه‌سیله مثلا

صحابت	صحب	تَصَاحُبْ
زیاده	زید	تَزَايُد

س . تفاعل بابنك بناسی نه ایچوندر

ج . بو دخی اکثریا بیان مشارکت ایچوندر مثلا

قطع	کسمك	تقاطع	بربرینی کسمك
نصرت	یاردم	تناصر	بربرینه یاردم ایتمك
نصح	نصیحت	تناصح	بربرینه نصیحت ویرمك

بعضاً دخی تکلف یعنی وجودی اولمیان بر شیئی اظهار ایچون کلور

مرض خستەلق تمارض کشی کندوینی خسته حال کوسترمك
جهالت نادانلق تجاهل « « نادان »

آتی‌البیان کلماتك تفاعل بابنه نقلی

نسخ بوزمق . صدمه چاتمه . عون یاردم . تبعیت پیرو اولمق . شهرت . بینونت آرا آچلمق . نسل دول دوش . نقض بوزمق . قبل اوك . نفرت اکراه .

باب تاسع

افْعِلال

س. افعلال بابی نوجه اوزره تشکل ایدر

ج. نفس افعلال وزنی اوزره یعنی مادهٔ اصلیه‌نك ابتداسنه بر همزهٔ مکسوره و لام الفعلی بعد التکریر میانه‌لرینه بر (ا) زیاده‌سیله مثلا

غبار غبر اِغْبِرار

س. افعلال بابنك بناسی نه ایچوندر

ج. الوان و عیوب کوسترن کلماتك معناسنی مبالغه‌یه تحویل ایچوندر

مثلا حمرت قزللق احمرار غایت قزارمق
عوج اکریلك اعوجاج غایت اکرلك

آتی الذکر کلماتك افعلال بابنه نقلی

سواد سیاهلق . صفرت صاریلق . سمرت اسمرلك . بیاض . حدبه قنبورلق .

مصدر رباعیٔ مزید فیه

س . رباعیٔ مزید فیه مصدرلر قنغیلر در

ج . اصللری درت حرفدن عبارت اولان و معنایه دلالت ایدر حروف زائده‌یی حاوی بولنان مصدرلر در که لسان عثمانیده مستعمل اولانلر جمعاً ایکی بابدر

تَفَعْلُل

س . تفعلل بابی نه منوال اوزره بنا ایدیلور

ج . تفعلل وزننه تطبیقاً مادهٔ اصلیه‌نك ابتداسنه بر (ت) و لام الفعل اولاسنه بر ضمه علاوه‌سیله مثلا

خلخله   خلخل   تَخَلْخُل

س . تفعلل بابنك بناسی نه ایچوندر

ج . مطاوعت ایچوندر مثلا

مثلا   زلزله   دپرتمك   تزلزل   دپرنمك

ذبذبه   صاللامق   تذبذب   صاللانمق

اِفْعِلّال

س . افعلال بابی نه منوال اوزره بنا ایدیلور

ج . افعلال وزننه تطبیقاً مادهٔ اصلیه‌نك ابتداسنه بر همزهٔ مکسوره

و لام‌الفعل ثانیه‌سنی بعد التکریر انلرك میانه‌سنه بر (ا) علاوه‌سیله مثلا

ضمحله ضمحل اِضْمِحْلال

س. افعلال بابنك بناسی نه ایچوندر

ج. مبالغهٔ لازم ایچوندر مثلا

طمأنه آرمیده اولمق اطمئنان کاملاً امین و آرمیده اولمق

اخطار

س. مار الذکر بابلره هر کلمه کیف مایشا تطبیق اولنه‌بیلور می

ج. خیر هر قنغی کلمه تطبیق اولنسه لسانده وارد اولوب اولمدیغی بیلنمك اوزره دائما لغته و یاخود ارباب معلوماته مراجعت اولنملیدر

مثلا بلوغ دن (ابلاغ) (تبلیغ) (مبالغه) کلور حالبوکه انبلاغ استبلاغ ابتلاغ تبلغ کلمز

بعض مصدرلر وار درکه سالف الذکر بابلره نقل اولنـدقلرنده معنالرینه همان تبدل عارض اولمامشدر مثلا

جبر	زورلامق	اجبار	زورلامق
قسمت	پای ایتمك	تقسیم	پای ایتمك
بدأ	باشلامق	ابتداء	باشلامق
حفظ	صاقلامق	محافظه	صاقلامق
صحابت	قوریمق	تصاحب	قوریمق
رجا	...	استرجا	رجا ایتمك

مصادر مزید فیها مشتقاتی

س. مصادر مزید فیها مشتقاتندن قنغیلری لسان عثمانیده مستعملدر

ج. اسم فاعل ایله اسم مفعوللری

س. مصادر مزید فیهانك اسم فاعل ایله اسم مفعوللری صورت عمیمه اوزره میدر

ج. خیر هر بابك اسم فاعل و مفعولی آیرو آیرو صورتلرده اولمغله ضبطنه سهولت تامه اولمق اوزره ترتیب ایتمش اولدیغم آتی الذکر مفتاحك درجی مناسب مطالعه قلنمشدر

اولا

ایلك و صوك هجالرنده برر الف بولنان مصادرك اسم فاعلی الفلری بعدالحذف ماباقیسنك اوزرینه بر میم مضمومه و صوك هجایه دخی بر کسره علاوه‌سیله و اسم مفعولی ایسه کسره‌یی فتحه‌یه تبدیل ایتمکله اولور مثلا

[وزن]	[موزون]	[ماباقی]	[اسم فاعل]	[اسم مفعول]
افعال	ارسال	رسل	مُرْسِل	مُرْسَل
افتعال	اکتساب	کتسب	مُکْتَسِب	مُکْتَسَب
انفعال	انقسام	نقسم	مُنْقَسِم	....

[وزن]	[موزون]	[مابقى]	[اسم فاعل]	[اسم مفعول]
استفعال	استخبار	ستخبر	مُسْتَخْبِر	مُسْتَخْبَر
افعلال	اسوداد	سودد	مُسْوَدِد	....
افعلّال	اضمحلال	ضمحلل	مُضْمَحْلِل	....

﴿ مطالعه ﴾

لازم فعلدن و مطاوعدن اسم مفعول كلمديكنه مبنى انقسام و اسوداد ايله اضمحلالك يالكز اسم فاعللرى كوسترلدى و ادغام بحثنه هنوز كيريشلمديكى حسبيله مسوّد و مضمحلّ دينه‌مدى

ثانياً . تفعيلدن ماعدا سائر (ت) ايله ابتدا ايدن مصادرك اسم فاعلى هيئت حاضره‌لرى اوزرينه بر ميم مضمومه و صوك مجانسه بر كسره ويرلمكله و اسم مفعولى ايسه كسره‌يى فتحه‌يه تبديل ايتمكله اولور مثلا

[وزن]	[موزون]	[اسم فاعل]	[اسم مفعول]
تفعل	تكلّم	مُتَكَلِّم	مُتَكَلَّم
تفاعل	تجاوز	مُتَجَاوِز	مُتَجَاوَز
تفعلل	تخلخل	مُتَخَلْخِل	....

ثالثاً . تفعیلك اسم فاعلی زوائدینی بعد الحذف ماباقیسنك ابتداسنه بر میم مضمومه عین الفعلنه بر شده و صوك هجاسنه دخی بر کسره ویرمکله و اسم مفعولی ایسه کسره‌یی فتحه‌یه تبدیل ایتمکله اولور مثلا

[وزن]	[موزون]	[ماباقی]	[اسم فاعل]	[اسم مفعول]
تفعیل	تجلید	جلد	مُجَلِّد	مُجَلَّد

رابعاً . مفاعله‌یه کلنجه بونکدخی اسم فاعلی یالکز نهایتنده‌کی هانك حذفی و صوك هجایه بر کسره علاوه‌سیله و اسم مفعولی ایسه یالکز کسره‌یی فتحه‌یه تبدیل ایتمکله اولور مثلا

[وزن]	[موزون]	[اسم فاعل]	[اسم مفعول]
مفاعله	منازعه	مُنَازِع	مُنَازَع

تطبیقات

آتی الذکر مصادر مزید فیهانك اسم فاعل و قابل ایسه مفعوللرینك بولنمسی

محاربه . تقاعد خدمتدن ال چکمك . اخبار خبر ویرمك . تقدیم صونمق . تصرف قوللانمق . مسافرت یولجیلق ایتمك . اعتبار . ترتیب دیزمك . ارتفاع یوکسلمك . استنطاق صورشدرمق . تخمین . تعطیل . تسلیح سلاحلندرمق . تفتیش آراشدرمق یوقلامق . مخالفت ضد دوشمك . تعدد

چوغالمق . انهزام مغلوب اولمق . اختراع ایجاد . تصحیح طوغرلتمق . تواضع آلچاق کوکللولق ایتمك . تسلسل زنجیر شکلنده بربرینه متصل اولمق . استعجال عجله ایتمك . مصاحبت سویلشمك کورشمك .

﴿ فائده ﴾

س . صفات عربیه نهایتنه هاء موقوفه علاوه ایدیله‌رك بلا موصوف استعمال اولندقده معناسی نیه منقلب اولور

ج . اسم مطلقه مثلا

صفت		اسم مطلق	
رابط	باغلیان	رابطه	باغ
لطیف	خوش	لطیفه	خوش سوز
مخطر	اخطار ایدیجی	مخطره	اخطار ایدیجی بر شیٔ
مقدم	ایلرو کچورلمش	مقدمه	ایلرویه کچوریلان سوز
مانع	منع ایدیجی	مانعه	منع ایدیجی بر شیٔ

س . عربی مصدرلر صفت مقامنده استعمال اولنه‌بیلورمی

ج . لسان عثمانیده او یولده استعمال اولنان بعض کلمه‌لر وار در شویله که

تمام	تام اولمق	یاخود	تام		دیمکدر
عموم	عام «	«	عمومی	هپ	«
تکمیل	تمام قیلمق	«	مکمل و یا بتون		«

خراب	ویران اولمق	یاخود	ویران	دیمکدر
نقصان	اکسلمك	«	اکسك ناقص	«

س. مصادر مزید فیهادن اسم مکان وارد اولورمی

ج. پك نادر اوله‌رق وارد اولور و صیغه‌سیدخی اسم مفعول ایله مشترکدر مثلا

انتها	نهایت بولمق	منتها	نهایت بولدیغی یر
اتکاء	طیانمق	متکا	طیانه‌جق یر
التقاء	اولاشمق	ملتقا	اولاشیلان یر
انصباب	آقمق	منصبّ	آقه‌جق یر

س. کلمات عربیه‌ده خط و یا لفظجه نه حاللر واقع اولور

ج. ادغام و ابدال و اعلال و حذف و ترخیم حالاتی واقع اولور

﴿ ادغام ﴾

س. ادغامدن مراد ندر

ج. حرفین متجانسین متصلیندن برنجیسنی حذفله آکا بدل ایکنجیسنی شده ایله اوقومقدر مثلا

مددت	کلمه‌سی	بویله‌جه	مدّت یازیلور
ملت	«	«	ملت «

س. شاید برنجی حرفك حرکه‌سی اولور ایسه نه حال واقع اولور

ج. ماقبلنه نقل اولنور مثلا

اخلال　فاعلی　مُخْلِل　بعد الادغام　مُخِلّ　اولور

شدید　تفضیلی　اَشْدَد　«　اَشَدّ　«

س. شاید ماقبلندهکی حرف حرکهلی و یا (ا) اولور ایسه نه حال واقع اولور

ج. حرکهسی برابرجه بوزیلور　مثلا

اسوداد　فاعلی　مُسْوَدِد　بعد الادغام　مُسْوَدّ

حرارت　«　حَارِر　«　حَارّ

س. ایکی همزهنك و یاخود بر همزه ایله بر الفك ادغامی نه وجه اوزره اولور

ج. دکل شده ایله الا برینی حذف و دیکرینی الف ممدودهیه تحویلله اولور مثلا

أمل　جمعی　أَأْمال　بعدالادغام　آمال

ألم　«　أَأْلام　«　آلام

أمر　فاعلی　أَامِر　«　آمر

س. ادغام اصولی نیه تابعدر

ج. صورت تلفظه تابعدر یعنی تلفظ ادغامه مساعد اولمز ایسه ترك اولنور

مثلا   مِلَل عَدَد اختتام كلمه‌لرنده ادغام اثری يوقدر .

س . حرفين متجانسين ابتدای كلمه‌ده بولندقده ادغام واقع اولور می
ج . خير   چونكه ادغام اولنجه برنجی حرف ساكن اوله جغندن ساكن ايله هجا باشلامق متعذر اولور   مثلا

تميم   ادغام اولنسه   تميم اولور   و اوقونه‌مز

تطبيقات

آتی البيان كلماتدن مطلوب اولان صيغه‌لر   اولا ادغامسز و بعده ادغاملی اوله‌رق كوسترلمك ايجاب ايدر

تمام . اضطرار . اكل . احمرار . خصوص . انضمام . ارتداد . اختلال . استمداد . عموم . اخذ . اصرار . اتيان . احقاق . كلمه‌لرينك اسم فاعلی

حلول . مرور . حك . هبوب   كلمه‌لرينك اسم مكانی
سرور . ضرر . برّ . حبّ   كلمه‌لرينك مصدر ميميسی
شديد . عزيز . قليل . صحيح . لذيذ . تام   كلمه‌لرينك اسم تفضيلی

ابدال

س . ابدالدن مراد ندر
ج . بر حرفی ديكر بر حرفه تبديل ايتمكدر   مثلا

حج   دن   فاعل   اولان   حاجج   يرينه   حاجی   دينور

صدد دن تفعّل اولان تصدّد يرينه تصدى كلور
توكيل « فاعل « موكل « مؤكل دخى «

س. ابدال اصولى باشلوجه نه مقاملرده اجرا اولنور

ج. آتيده‌كى مقاملرده شويله كه

اولا. افتعال بابنده مادهٔ اصليه‌نك برنجى حرفى (ء) و يا (و) حرفلرندن برى اولور ايسه دفع هجنت ايچون بونلر تايه ابدال اولنور مثلا

أخذ اتّخاذ . وصف اتّصاف

ثانياً. شايد برنجى حرفى (ص) (ض) (ط) اولور ايسه تاء افتعال (ط) يه ابدال اولنور مثلا

صبر اصطبار . ضرب اضطراب ، طلوع اطلاع

ثالثاً. و شايد د ز حرفلرندن برى اولور ايسه تاء افتعال (د) ه قلب اولنور مثلا

دثار ادّثار . زحمت ازدحام

انجق ادّخار كلمه‌سى ذخيره لفظندن مشتق اولوب ذالى داله قلب و بعده ادغام اولنمشدر

تطبيقات

آتى الذكر كلماتك افتعال بابنه نقليله ابدال اصولنك اجراسى

زوجه اهل . صيد آولامق . ضرورت مجبوريت . احد بر . وحدت برلك . زياده آرترمق . صلح بارش اتفاق . وفق اويمق . طرد . وسعت كنشلك . اصل .

اعلال

س . اعلالدن مراد ندر

ج . دفع ثقلت ایچون بر حرفی اسکان و یا قلب و یاخود حذف ایلمکدر

س . اعلال قنغی حرفلرده واقع اولور

باشلوجه حروف علت دینیلان (ا) (و) (ی) حرفلرنده و بعضاً ده (ء) ده واقع اولور

اعلال الف

اولا . (ا) ماقبلی مکسور اولدقده یایه قلب اولنور مثلا

مفتاح	جمعی	مفاتاحِ	بعد الاعلال	مفاتیح
سلطان	«	سلاطِان	«	سلاطین

ثانیاً . الف دیکر بر الفه ملاقی اولدقده واوه منقلب اولور مثلا

جامع	جمعی	جاامع	بعد الاعلال	جوامع
ساحل	«	سااحل	«	سواحل

تطبیقات

آتی الذکر لفظلرك جمعی کوسترلسی

خاقان . مصباح چراغ . برهان دلیل . رابطه باغ , باقی قالان . عالم . جاسوس . شیطان

اعلال واو

اولا . (و) متحرك ماقبلی ساكن اولدقده حركه‌سی ماقبلنه نقل اولنور

فقط اموال انور محور و امثالی كلمه‌لر شاذ در

ثانیا . (و) ما قبلی اصلاً و یا نقلاً مكسور بولندقده یایه قلب اولنور

مثلا اصلاً مكسور

دعوت	فاعلی	داعِوْ	بعد الاعلال	داعی
وزن	اسم آلتی	مِوْزان	»	میزان
وجود	افعالی	اِوْجاد	»	ایجاد

نقلاً مكسور

مُدْوِر	بعد النقل	مُدِوْر	بعد الاعلال	مُدِیر

ثالثا . (و) ماقبلی اصلاً و نقلاً مفتوح اولدقده الفه قلب اولنور مثلا

اصلاً مفتوح

صفوت	مفاعله‌سی	مصافَوَت	بعد الاعلال	مصافات
عداوت	»	معادَوَت	»	معادات

نقلاً مفتوح

قول	دن	مَقْوَل	بعد النقل	مَقَوْل	بعد الاعلال	مَقَال
دور	«	مَدْوَر	«	مَدَوْر	«	مَدَار

فقط عونه خونه مقوله‌سی شاذ در

رابعاً . (و) الف زائده‌دن صکره‌یه دوشوب مکسور و یا منتهاده بولندقده همزه‌یه منقلب اولور مثلا

دور	فاعلی	داوِر	بعد الاعلال	دائر
لغو	افعالی	الغاو	«	الغاء

فقط معاون مساوی مقوله‌سی شاذ در

خامساً . واو ثلاثئ مجرد مفعولنده بولندقده حرکه‌سی ماقبلنه نقل اولنوب واولردن بری حذف اولنور مثلا

صون	مفعولی	مَصْوُوْن	بعد الاعلال	مَصُوْن
قول	«	مَقْوُوْل	«	مَقُوْل

سادساً . ثلاثئ مجرد مفعولنده واوك مابعدی (ی) اولور ایسه (و) یایه قلب اولنوب ماقبلی مکسور ایدیلور مثلا

حمایت	مفعولی	مَحْمُوْی	بعد الاعلال	مَحْمِیّ

رمی « مَرْمُویْ « مَرْمِی

سابعاً . واو عین الفعلده بولندقده افعال و استقبال بابلرنده حذف ایدیلوب آخر کلمه‌یه تاء عوض کتوریلور و حرکه‌سیدخی ماقبلنه ویریلور مثلا

جواب افعالی اِجْوَاب بعد الاعلال اِجَابت

عون استفعالی اِسْتِعْوَان « اِسْتِعَانت

ثامناً . واو تفعل و تفاعل بابلرنده نهایتده بولندقده یایه قلب اولنوب ماقبلی مکسور ایدیلور مثلا

عداوت تفاعلی تعادُو بعد الاعلال تَعَادِی

نبوت تفعلی تَنَبُّو « تَنَبِّی

تطبیقات

آتی الذکر کلماتك مطلوب اولان صیغه‌لری اولا اعلالسز و بعده اعلاللی اوله‌رق کوسترلمسی ایجاب ایدر

دوام . قول . خلو . صوم . سمو . نوم . محو . هول . رضوان کلمه‌لرینك اسم فاعلی

قانون . مکتوب . جاموس . مخدوم . عضو کلمه‌لرینك جمع مکسری

خوف . ذوق . نوم . موت . قول . جواز کلمه‌لرینك مصدر میمیسی

صواب . محو . ورود . رشوت . علو . فوت . زوال .
وصول . جواب . عودت . وجود . كسوت لفظلرينك افعالى
روايت . خوف . حكايت . نهى . نسيان . رؤيت .
لوم . هدايت كلمه‌لرينك اسم مفعولى
عفو . شورى . فتوى . دوام . وفاء . قوام . وضوح .
نور كلمه‌لرينك استفعالى

اعلال ياء

اولا . (ى) متحرك ماقبلى ساكن اولدقده حركه ماقبلنه ويريلور مثلا

سيل مكانى مَسْيِل بعدالاعلال مَسِيل

سير « مَسْيَرَه « مَسِيره

فقط ابيض ازيد و سائره شاذ درلر

ثانياً . (ى) ماقبلى اصلاً و يا نقلاً مفتوح اولدقده الفه منقلب اولور مثلا

اصلاً مفتوح

نفى مفاعله‌سى منافَيَت بعدالاعلال منافَات

رعى « مراعَيَت « مراعَات

نقلاً مفتوح

زيارت مكانى مَزْيَر بعدالنقل مَزَير بعدالاعلال مَزَار

عيش ميميسى مَعْيَش « مَعَيش « مَعَاش

ثالثا . (ی) ساکن ماقبلی مضموم بولندقده واوه منقلب اولور مثلا

ایجاب	فاعلی	مُیْجِب	بعدالاعلال	مُوجب
ایقان	«	مُیْقِن	«	مُوقن

رابعاً . (ی) الف زائده‌دن صکره‌یه دوشوب مکسور و یا منتهاده بولندقده همزه‌یه منقلب اولور مثلا

میل	فاعلی	مایل	بعدالاعلال	مائل
وظیفه	جمعی	وظایف	«	وظائف
سقی	افعالی	اسقای	«	اسقاء

خامساً . (ی) عین‌الفعلده اوله‌رق افعال و استفعال بابلرنده بولندقده حرکه‌سی ماقبلنه بعدالانتقال حذف ایدیلوب آخر کلمه‌یه تاء عوض کتوریلور

مثلا میل	افعالی	اِمْیَال	اعلالی	اِمْاَله
فیض	استفعالی	اِسْتِفْیَاض	«	اِستفَاضه

سادساً . (ی) ثلاثی مجرد مفعولنده بولندقده (و) حذف ایدیلوب یانك ماقبلنه کسره ویریلور مثلا

کیل	مفعولی	مَکْیُول	اعلالی	مَکِیل
بیع	«	مَبْیُوع	«	مَبِیع

فقط مدیون معیوب و امثالی شاذ درلر

اخطار

ایکی حرف علت بر کلمه‌ده اقتران ایتسه‌لر برنجی حرف صحیح کبی دوچار تبدل اولمز مثلا

روایت دن راوی . حیات دن احیاء

تطبیقات

آتی الذکر کلماتك مطلوب اولان صیغه‌لری اولا اعلالسز و بعده اعلاللی اوله‌رق کوسترلمك ایجاب ایدر

لیاقت . نیلان . سیلان . نیابت . سیر . زیاده . زیارت کلمه‌لرینك فاعلی

قیاس . هیبت . زیاده کلمه‌لرینك اسم مفعولی

رخاوت . هدیه . دین . سیل . رؤیت . طیران . جریان کلمه‌لرینك افعالی

ایجاد . ایراث . ایصال . ایجاز لفظلرینك اسم فاعلی

کفایت . کسوت . نهایت . شکایت کلمه‌لرینك افتعالی

حیله . زیاده . هیبت . فیض کلمه‌لرینك مصدر میمیسی

جزیره . دفینه . سفینه . نقیصه . ذمیمه کلمه‌لرینك جمعی

زیاده . میل . فائده . عیاذ کلمه‌لرینك استفعالی

اعلال همزه

س . همزه قاچ موقعده اعلال ایدیله‌بیلور

ج . لسان عثمانیده باشلوجه بر موقعده ایدیله‌بیلور شویله که همزه ساکن ماقبلی متحرك اولدقده ماقبلنك حرکه‌سی کسره ایسه همزه دخی یایه و اکر ضمه ایسه همزه دخی واوه قلب ایدیلور.

مثلا أجرت افعالی ائجار اعلالی ایجار

أئجار فاعلی مؤجر « موجر

تطبیقات

آتی الذکر کلمه‌لردن مطلوب اولان صیغه‌لر اولا اعلالسز و بعده اعلاللی اوله‌رق کوسترلمك ایجاب ایدر

اجرت . اصل . اهلیت . انف کلمه‌لرینك استفعالی

(فائده)

س . اعلاللو کلمه‌لرك اسم فاعل و مفعوللرینی بالسهوله بولمق اوزره نه یاپمق کرکدر

ج . حال اصلیلرینه ارجاع کرکدر مثلا

اصابت حال اصلیسی اصواب مفعولی مُصْوَبْ اعلالی مُصَاب
ایجاد « اوجاد فاعلی موجد

حذف و ترخیم

س . حذف و ترخیمدن مراد ندر

ج . کلمه‌دن بلاسبب بر و یا ایکی حرفك حذف و طی ایدلمسیدر انجق ترخیم کلمه‌نك نهایتندن و حذف ایسه هر طرفندن طی ایدلمسنه دینور

حذفدن مثال

	بسم	اه	دم	اخ	بن	اب	ملك	میر
(اصللری)	باسم	اه	دمو	اخو	بنو	ابو	ملئك	امیر

کذا (اء) ایله منتهی اولان کلمه‌لرك همزه‌سی لسان عثمانیده اکثریا حذف و طی اولنور

مثلا ایفاء یرینه ایفا وزراء یرینه وزرا یازیلور

فقط اصول فارسی اوزره اولان ترکیب وصفی و اضافیده اثبات اولنه‌بیلور

مثلا بقاءِ آدم . صفاءِ تام

معاوضه طریقیله محذوفی بولنانلر

	فم	هبه	ماء	صفت	أسم	حاجی	تصدی	آل	جاه	ایالت	
(اصللری)	فوه	وهب	موه	وصف	وسم	حاجج	تصدد	اهل	وجه	ولایت	

ترخیمدن مثال

لیال	متعال	عال‌العال	معاف	فاش	محابا	مدارا	یارب	ید	تعد	صاف

اصللری

لیالی	متعالی	عالی‌العالی	معافی	فاشی	محابات	مدارات	یاربی	یدی	تعدی	صافی

اقسام سبعه

س. اقسام سبعه‌دن مراد ندر

ج. اسم و فعلك اصولجه تابع اولديغى يدى قسمدركه اسملرى صحيح مثال اجوف ناقص لفيف مضاعف و مهموز در

صحيح

س. صحيحدن مراد ندر

ج. معتل اولميان يعنى اصولنده حرف علت بولنميان كلمه در
مثلا شرف ضرر بدأ صحيحدرلر

مثال

س. مثالدن مراد ندر

ج. فاءالفعلنده حرف علت بولنان كلمه در مثلا
(وقت) مثال واوى (يسر) مثال يائيدر

اجوف

س. اجوفدن مراد ندر

ج. عين‌الفعلنده حرف علت بولنان كلمه در مثلا
(قول) اجوف واوى (ميل) اجوف يائيدر

ناقص

س. ناقصدن مراد ندر

ج. لام‌الفعلنده حرف علت بولنان كلمه در مثلا
(لغو) ناقص واوى (نفى) ناقص يائيدر

لفيف

س. لفيفدن مراد ندر

ج . لام‌الفعل ایله عین و یا فاء‌الفعلنده حرف علت بولنان کلمه در

مثلا راوی ولی وقایه

بر کلمه‌ده حروف علت (قوی) کبی یکدیکرینه مقترن اولور ایسه آکا لفیف مقرون و اکر (ولی) کبی مقترن اولمز ایسه آکا لفیف مفروق دینور

مضاعف

س . مضاعفدن مراد ندر

ج . عین‌الفعلیله لام‌الفعلی متجانس اولان کلمه در

مثلا مدد ملت ضرر مضاعفدرلر

مهموز

س . مهموزدن مراد ندر

ج . اصلنده همزه بولنان کلمه در مثلا

أمر جزء بئر مهموز درلر

شاید همزه کلمه‌نك فاء‌الفعلنده بولنور ایسه اول کلمه‌یه مهموز الفاء دینور مثلا

أثر أمل مهموز الفا درلر

و اکر عین‌الفعلنده بولنور ایسه مهموز العین دینور مثلا

بأس سائل مهموز العین درلر

و شاید لام‌الفعلنده بولنور ایسه مهموز اللام دینور مثلا

بدأ جزء مهموز اللامدرلر

تطبيقات

آتی الذکر کلماتك اقسام سبعه‌دن قنغیسنه تابع اولدیغنك بیانی

حکم . صفاء . عودت . صدر . سؤال . سیل . شئ .
واقع . صورت . نهی . أجل . رأی . لون .
دفع . وصیت . شدت . قلم . ضیاء .

تنوینك خطی

س. تنوین قاچ صورتده یازیلور

ج. اوچ صورتده شویله که تنوین الفتح بویله (ً) تنوین الضم بویله (ٌ) تنوین الکسر بویله (ٍ) یازیلور

س. تنوین الفتح نه قیدله مقید در

ج. کلمه همزه و یا تاء و هاء تأنیثله و یا الف مقصوره ایله منتهی اولدقده اوزرینه یالکز ایکی اوستون وضع اولنور شوقدر وار که تا و ها تاء کرده و الف مقصوره ایسه (ی) حالندن اکثریا (ا) حالتنه تحویل و ارجاع ایدیلور مثلا

جزاء جزاءً . هدیه هدیةً . مرحمت مرحمةً . معنی معناً

فاما کلمه تاء اصلیه و یاخود سائر بر حرفله منتهی اولدقده حال حاضرینه اصلا طوقنلمقسزین یالکز نهایتنه ایکی اوستونله بر الف زیاده ایدیلور و بو الف اصلا اوقونمز مثلا

موقت موقتاً . نظر نظراً . ماشی ماشیاً

فقط (صورتا) (عادتا) (ذاتاً) کلمه‌لری شاذ درلر

س. تنوین الفتحده الف نه وقت اوقنور
ج. نون صوتی ساقط اولدقده مثلا

ابداً ابدا . دائماً دائما . مقدماً مقدما

س. تنوین الفتح اکثریا نه ایچون وارد اولور
ج. یا افادهٔ حال ایچون مثلا

ماشیاً کلدم . عاجلاً یازدم . قائماً اوقودم

یا سبب ایچون مثلا تأدیباً اوردم

و یاخود تمیز یعنی جهت بیانی ایچون مثلا

بحراً قوتی زیاده در . سناً کبیر در

تطبیقات

آتی الذکر کلمات تنوینلرینک اجراسی
بناء . صلح . وجاه . قطعی . تذکره . مجازات . تمیز .
تفصیل . محاکمه . ابراء . اهلیت . شفاه . ساکت . عجله .
مسافرت . ماده . ترفیه . مناصفه . امانت .

همزه‌نك خطی

س. همزه قاچ صورتده یازیلور
ج. ایکی صورتده شویله که
اولا. همزه ساکن ماقبلی متحرك اولدقده همزه‌نك زیرینه ماقبلنك

حركه‌سی جنسندن بر حرف یازیلور و اوقونمز مثلا

تاثیر باریٔ مؤمن

ثانیاً. همزه‌نك ماقبلنده حرف ساكن و یا حرف مد بولندقده همزه اكثریا یالكزجه یازیلور مثلا

جزء مسئله نائل مائل

﴿ مهمه ﴾

س. تا ایله منتهی اولان بر كلمه‌یه (ال) داخل اولدقده نه حال واقع اولور

ج. تا زائده و كلمه دخی نهایتده ایسه تا هاء موقوفه‌یه مبدل اولور

مثلا نهایت النهایه . انسانیت حسب الانسانیه

فاما تا اصلیه و یا علامت جمع مؤنث سالم ایسه علی حاله قالور

مثلا موت قبل الموت . سكوت مع السكوت

تاج المؤمنات

فقط اویله‌جه هاء موقوفه‌یه مبدل اولان بر كلمه‌یی بر دیكری ولی و تعقیب ایتدكده ها تا كبی اوقنور مثلا

شوكت نهایتده بالشوكه وسطده بالشوكة و الاجلال

مرحمت « المرحمه « صاحب المرحمة و المروه

باب ثالث

حرف ياخود ادات

فصل اول حرف جر

(من) و عن (دن) معناسنه ابتدا ایچون

مثلا من الازل ازلدنبرو من القديم قديمدنبرو عن اصل اصلدن
مجاوزه ایچون مثلا من عند الله اللهك عندندن
تبعيض « « عن مترجمين باب سرعسكرى

(الى) دك معناسنه انتها ایچون

مثلا الى الابد ابده دك . الى ماشاءالله جناب اللهك ارادتنه دك

(على) اوزره معناسنه استعلا ایچون

على الراس والعين باشم و كوزم اوزره . رحمة اه عليه اللهك رحمتى آنك اوزرينه اولسون . على حاله حالى اوزره

(على) كوره ، نظراً معناسنه

على روايةٍ روايته نظراً . على قدر الاستطاعه مقدار استطاعته كوره

(ل) ايچون معناسنه تعليل ايچون

لحب الله اللهك سوكيسى ايچون . لمرضاة الله اللهك رضاسيچون

اختصاص ايچون مثلا الحمدلله حمد اللهه مخصوصدر

(ك) كبى معناسنه تشبيه ايچون

مثلا كالشمس كونش كبى . كالاول اولكى كبى

(مع) ايله معناسنه مصاحبت ايچون

مثلا مع ذلك آنكله برابر . مع فائض فائضله

(ب) ايله و له معناسنه مصاحبت ايچون

مثلا بالسلامه سلامتله . بتمامه تماميله
قسم ايچون مثلا بالله والله معناسنه

(فى) ده معناسنه ظرفيت ايچون

مثلا فى الارض ارضده . دنيا و مافيها دنيا و آنك ايچندهكى
(و) (ت) قسم ايچون مثلا والله تالله

تطبيقات

آتى الذكر تركيبلرك حروف جارۀ عربيه ايله افادهسى

اللهك اذنیله . سابقی کبی . حقیقتده . تفرعاتله . غرض ایچون . یوم قیامته دك . اصلنده . مظلوملره احقاق حق . ممنونیتله . واقعده . عمرك اخرینه دك . باب عالی کتبه‌سندن . مصلحت ایچون . مهددن لحده قدر . جهلدن . اولندن اخرینه قدر . عادت اوزره . ترقیم و تمهیرله . اخرینه قدر . غیابدن . عمیا اوزرینه . مقدار وسعمه کوره . دخولدن اول . تخمین اوزره

فصل ثانی

حرف عطف

و	عطف	ایچون	کتاب و قلم . دنیا و اخرت
فقط	حصر	«	اقرانم مسرفدر فقط بن دکلم
«	استدراك	«	جاهلم فقط تحصیله مائلم . آل فقط چابق کتور
لکن	«	«	روحجه اوقورم لکن آکلامم
یعنی	تفسیر	«	بو جاهلدر یعنی بر شیٔ بیلمز
حتی	تصدیق	«	بو ایشی برادرك حتی پدرکده بیلور
اما	استدراك	«	بونلر چوجقدرلر اما سن دکلسك
ولو	امتناع	«	ولو آغلسه ینه آجیمیه‌جغم
سیما	تخصیص	«	پدرم هر شیده سیما فن حسابده ماهر در

فصل ثالث

حرف ندا

« يا » اى معناسنه ندا ايچون

يا رب ای الله . يا نور عرش الله ای عرش اللهك نورى

« ايا » كذلك اى معناسنه ندا ايچون

ايا حكمدار جهان ای جهانك حكمدارى ديمكدر

« نعم » نه كوزل معناسنه مدح ايچون

نعم الذريعه نه كوزل وسيله . نعم الانيس نه كوزل آرقداش ديمكدر

« بئس » نه فنا معناسنه ذم ايچون

بئس المقام نه فنا ير . بئس المرام نه فنا ايستك ديمكدر

« فبها » نه اعلا معناسنه تحسين ايچون

تكليفمى قبول ايدرسه‌ك فبها ايتمزسه‌ك فى امان الله

« هيهات » نافله معناسنه تحسر ايچون

بذل ايلدم ما حصل عمرمى ليك هيهات هيهات

فصل رابع

حروف شتى

« غير » اولميان معناسنه (صفتلر ايله مستعملدر) نفى ايچون

غیر جائز   جائز اولمیان . غیر مشکوك   شبهه‌لی اولمیان   دیمکدر

« بلا » سز معناسنه (اسم ایله مستعملدر) نفی ایچون

بلا احتیاط   احتیاطسز . بلا قصور   قصورسز دیمکدر

« ل » جهت معناسنه

لاب   پدر جهتندن   . لام   آنا جهتندن دیمکدر

« من غیر » اولمقسزین معناسنه   نفی ایچون

من غیر لیاقه   لیاقت اولمقسزین   . من غیر حدٍ   حدم اولمقسزین

« ماعدا » بشقه معناسنه   استثنا ایچون

انساندن ماعداسی غیر ناطقدر

« کلاً » اصلا معناسنه   ردع ایچون

کلاً طانیم   . کلاً ادا ایتمیه‌جکم

« البته » شبهه‌سز معناسنه   تأکید ایچون

البته اولور او ییقانك خانه‌سی ویران

« کأن ، کانّه » کویا معناسنه   تشبیه تعریضی ایچون

کان بیلمیور   . کانه ایشتمیور

« الّا » مکر معناسنه   استثنا ایچون

بونی کمسه یاپه‌مز الا سن یاپه‌بیلورسك

« والا » یوقسه معناسنه   شرط نفی ایچون

وقت صباوتده اوکرنملیسکز والا سن کمالتده سفیل اولورسکز

لغاتچه

ا

ائتلاف اوزلاشمه امتزاج
اب پدر والده بابا
آب صو ما
آباد معمور شن
ابتدا باشلامه باشلانغج
ابتدائیه باشلامغه متعلق
ابدال دکشدرمك تبدیل ایتمك
ابلاغ واردرمق
ابناء زمان زمانه چوجقلری
اتباع اویمق امتثال
اتخاذ ایدنمك صایمق . اله آلمق
اتصاف صفتلنمك بر حال طاقنمق
اتصال بتشمك
اتفاقاً اتحادله . راست کله
آتی الذکر آشاغیده ذکر اولنه‌جق
اتیان کلمك کتورمك ذکر ایتمك
آتیه کلن آشاغیده ذکر اولنان
اثبات یرلشدرمك یرنده طوتمق
اثنا وقت زمان آرالق
اجابت جواب ویرمك
اجتناب صاقنمق
اجلال جلالت بیوکلك
آحاد برلر تکلر احدلر
احوال حاللر کیفیتلر صورتلر
احوال اسم اسمك ترکیبده کسب ایلدیکی حاللر
اخ برادر قرنداش
اخبار خبر ویرمك
اختتام بتمك ختام بولمق
اختصار قیصه طوتمق مختصر ایتمك
اختلاف فرق ضدیت مباینت
اختلال قاریشقلق فساد و شورش
اختیار سچمك انتخاب ایتمك مناسب کورمك
ادا اوده‌مك تلفظ ایتمك
ادات معناده مستقل اولمیان کلمه
ادبا ادیبلر لسانجه عالم اولانلر
ادبیات کتابت و شعره متعلق شیلر

ادثار بورونمك
ادخار ييغمق
ادخال صوقمق داخل ايتمك
ادراك يتشمك . آكلامق
ارباب صاحبلر اصحاب
اربعه درت چهار
ارتسام رسم ايدلمك
ارجاع چويرمك نقل ايتمك
اركان تملر اصللر
اريكه پيرا تخته زينت ويرن
ازدحام زحمتلنمك غلبه‌لك
ازمنه زمانلر وقتلر
اساساً تملجه مبدأجه
استثنا خارج طوتمق
استخبار خبر آلمق ايشتمك
استدراك كشينك خطاسنى تعمير
و رأينى تصحيح قيدنده اولمق
استدلال نتيجه چيقارمق
استرجا رجا ايتمك نياز
استزاده آرتمه‌سنى ايستمك
استطاعت قدرت اقتدار
استعانه ياردم ايستمك
استعظام بيوك كورمك
استعلا يوكسلمك اوست افاده ايتمك
استعمال قوللانمق
استغراب تعجب ايتمك
استغراق سرايا قاپلامق
استفاضه فيضنى ايستمك

استفسار صورمق تفسير ايستمك
استقبال قارشولمق . كله‌جك زمان
استمداد مدد ايستمك
استمرار دوام
استملاك مالك اولمق تملك ايتمك
استنادكاه طيانه‌جق ياصلنه‌جق محل
اسقاط دوشورمك
اسكات صوصدرمق
اسكان حرفك حركه‌سنى قالدرمق
اسم جنس بر جنسدن هر بر فردى
كوسترن اسم
اسم مطلق صفت وكنايت اولميان اسم
اسناد حمل ايتمك ، عطف ايتمك
اشارت علامت . كوسترمك
اشباع طويورمق
اشعار بيان ايتمك بيلدرمك
اصابت راست كلمك . طوغريلق
اصرار آياق باصمق
اصطبار صبر تأنى شكيب
اصطلاحات عالملرك اتفاقله قويدقلرى
و يا قبول ايتدكلرى تعبيرلر
اصول اصللر اركان حروف اصليه
اضاعه ضايع ايتمك
اضحى قربانلر
اضطراب كدر و صيقندى
اضطرار ضرورت مجبوريت
اضمحلال يوق اولمق يوق اولمق
اطلاع وقوف كسب ايتمك

اطناب اوزاتمق تطویل
اظهار کوسترمك ابراز
اعانت یاردم ایتمك
اعتبار صایمق عد ایتمك
اعتباری فرضی تقدیری
اعتباریله نظریله صایمقله
اعتراف اقرار ایتمك
اغبرار توزلنمق کوجنمك طارلمق
افاده بیان ایتمك . سوز
افتراق ایرلمق
افراد تکلر آحاد
افراغ قالبه بوشالتمق دوکمك
افعال فعللر
اقتدار قدرت مکنت
اقتران بربرینه یقین کلمك برلشمك
اقدم اول ایلرو
اقناع قاندرمق قانع ایتمك
اقوی اك قوی اك قوتلی
آقین چاپول یورویش
اکتساب قزانمق کسب ایتمك
اکتفا کافی عد ایتمك قناعت ایتمك
اکثر اك چوق
اکثریا غالبا چوق دفعه
آل خاندان اهل بیت
الا یوقسه
التزام لازم کورمك ایستك ایتمك
الحاج حاجی
الحاق برلشدرمك

السنه لسانلر دیللر
الفاظ لفظلر لغتلر
النادر کالمعدوم هیچدن صایلەجق درجەده نادر یعنی پك آز
الوان رنکلر لونلر
الوف بیکلر هزاران
الی اخره صوکنه قدر بویله
آلیه آلته و یاخود درسه متعلق
آمال آرزولر خواهشلر
اماله میللندرمك . چویرمك
امثله مثاللر نمونەلر اورنکلر
آمر امر ایدیجی بیوریجی
امعان دقت و اعتنا
امکان قابلیت
امل آرزو امید
املا طولدرمق . قلبدن یازمق
انتظار بکلمك
انتقال کوچمك نقل ایتمك
انتها صوك . نهایت بولمق
انجق یالکز فقط
اندر پك نادر
انشعاب شعبەلنمك دال بوداقلنمق
انضمام آرتلمق
انف برون
انفصال آیرلمق . آیریلق
انقسام بولنمك تقسیم اولنمق
انقباض صیقلمق
انقضا بتمك ختام بولمق

انقلابات دکشمه‌لر تبدلات
انور جمله‌دن منور نورلی
اواخر صوکلر اخرلر
اوزان وزنلر قالبلر
اوزکه ماعدا غیری
اولا یك دها ایو
اهتمام جهد ایتمك تقید ایتمك
اهل صاحب . لیاقتلی
اهلیت لایقلق لیاقت
آهنك موزونلق اویغونلق
آهو کیك قره‌جه
ایراث ایلرو کتورمك انتاج ایتمك
ایراد کتورمك
ایراق اوزاق
ایران عجم الکاسی عجمستان
ایشتکن پك زیاده ایشیدن
ایصال اولاشدرمق یتشدرمك
ایقاظ اویاندرمق دقت ایتدرمك
ایما بیلدرمك

ب

باب قپو . قسم . نوع
بابت بای قسم دفعه
باریٔ یرادان خلق ایدن
بازو قول
بأس ضرر
باصواب طوغری درست
بالاخذ آله‌رق اخذ ایله
بالترکیب ترکیب ایدوب برلشدیروب
بالذات بالنفس
بالضرور لاعلاج
بحث سویلمك
بحق حقیله
بخشایش عطا و احسان
بخشنده بخش ایدیجی
بدأ باشلامق ابتدا
بدائت باشلانغج
برّ ایولك حسنات
براعت استهلال کشینك مقصدینی
اولجه مخاطبنه درپیش ایتدیررجه
سویلدیکی سویملی مقدمه
برعکس عکسنه ترسنه
بطیٔ یواش
بسیط ساده مرکب اولمیان
بشری مژده بشارت
بعد التجرید صویدقدنصکره
بعد الظهر اوکله‌دن صکره
بعید اوزاق ایراق
بغتةً بردنبره ناکهان
بلا سز اولمقسزین
بلده شهر
بلیغ مبالغه‌لی چوق
بن اوغل فرزند
بنا یاپو . یاپمق
بناءً ایچون مبنی
بناء مره دفعه کوسترن شکل

بناء نوع جنس کوسترن شکل
بند باغ باغلامق
بهر حال هر حالده
بیتوتت اقامت ایتمك
بیعدیل اشی و آیاغنه کلانی اولمیان
بین آرا میان
بیحیا حیاسز حجابسز
بیع صاتمق فروخت
بیمدانی یقینی اولمیان امثالسز

ت

تأثیر اثر براقمق ایچرویه ایشلمك
تاسعا طقوزنجی
تاسف آغری طویمق
تأکید متانت ویرمك صیقیلشدرمق
تألیف اوزلاشدرمق . ترتیب ایتمك
تأیید قوتلندرمك پکلشدرمك
تبدل دکشمك تغیر
تبریز ایرانده بر شهر اسمیدر
تبعیت تابع اولمق امتثال ایتمك
تجارب تجربه‌لر دنه‌مه‌لر کشفلر
تجدد تازه‌لنمك یکیلنمك
تجلید جلدلمك
تجویز جائز کورمك
تحتانی آلتده بولنان
تحریراً یازو ایله آغزدن دکل
تحسر حسرتلنمك
تحسین بکنمك کوزل کورمك

تحصیل آلمق اوکرنمك
تحقیر خوار کورمك خورلمق
تحقیق یوقلامق معاینه ایتمك
تحول دکشمك تبدل
تخدیش طرمالمق
تخصیص مخصوص قیلمق
تخلخل ات کمیکدن آیرلمق
تخلیه بوشالتمق
تدابیر تدبیرلر چاره‌لر
تدریس اوکرتمك تعلیم
تذکار ذکر ایتمك بیان ایتمك
تذکیر ذکر « «
ترتیب دوزمك تشکیل
ترجی رجا ایتمك . اومق
تردید تردد یعنی ایکی فکرلیلك
بیان ایتدرمك
ترفیه مسعود ایتمك . رفاهلندرمق
ترکیب مخلوط . ایکی و یا زیاده
شیلردن یاپلمش بر شیٔ
تزاید آرتمق ازدیاد
تزبیر یازمق تحریر
تساوی مساوات
تسلیم تصدیق ایتمك
تسمیه اسم ویرمك اطلاق
تسیار کوندرمك
تشبیه بکزتمك
تشدید شدتلندرمك
تشریف شرفلندرمك

تشريك شريك يعنى اورتاق ايتمك

تشكل قورلمق وجوده كلمك

تشكيل قورمق وجوده كتورمك

تشويش ذهن طولاشدرمق

تشويق غيرته قوشدرمق قاندرمق

تصادفاً راست كله

تصدى صددلنمك قصد ايتمك

تصديق طوغريدر ديمك اوتلمك

تصريف فعلى انواع صيغه‌لره يعنى شكللره كتورمك

تصفيه صافى قيلمق

تصور ذهناً بر شئ قورمق . ذهناً قوريلان بر شى

تضمن حاوى اولمق ايچنده طوتمق

تطبيق بر شيئك طبقيسنى ايتمك

تطبيقاً اويدوره‌رق . كوره

تطبيقات بر قاعده‌يه اويدوريله‌جق شيلر تعليملر تمرينلر

تعدى بربرينه دشمنلك ايتمك

تعبير تسميه ا . ديمك . اسم

تعبيرات سوزلر . اسملر

تعبير آخرله بشقه درلو ديه‌رك

تعجيل عجله ا . ياخود ايتدرمك

تعداد صايمق

تعديل جزئيجه تبديل ا .

تعديه غيره تأثير ا .

تعريضى كنايه‌لو

تعظيم اكرام . شان ويرمك

تعقيب ارقه‌سندن كتمك . برشيئك ارقه‌سندن بر شئ اولمق

تعلق مناسبت

تعليل سبب كوسترمك

تعيين بللى ا . تخصيص ايتمك

تغير دكشمك تبدل

تغيير دكشدرمك تبديل ا .

تفجع كدرلنمك تأسف

تفجيع آغرتمق كدرلتمك

تفرعات شعبه‌لر دال بوداقلر

تفرقه آيرمق بولمك

تفريق آيرمق بولمك

تفسيرات تعريفلر ايضاحات

تفضيل برى ديكرندن مقبول كورمك

تقديرجه حسابجه

تقرير آغزدن سويلمك . يرلشدرمك

تقسيم بولمك پاى پاى ايتمك

تقليل آزالتمق

تكسير قيرمق شكلى بوزمق

تكلم سوز سويلمك

تلذذ لذت طويمق خوشلنمق

تلفظ آغزدن اوقومق

تلفيق ضم و الحاق

تلون رنك رنك اولمق دكشمك

تمشيه يوروتمك

تنبيه اوياندرمق اخطار ا .

تنقيص اكسلتمك

تنوع كونا كون اولمق

توبیخ تکدیر ایتمك
توطئة للمقال سوزه یول آچه‌رق
توزیع طاغتمق . پای ایتمك
توقع مأمول ا . امید ایتمك
توقیتیه وقت کوسترمکه مخصوص
توکیل وکیل قویمق
تهدید کوز قورقوسنی ویرمك
تهی بوش خالی
تهیئه حاضرلمق
تیر اوق

ث

ثالث ثالثه اوچنجی
ثالثاً اوچنجی
ثامناً سکزنجی
ثانی ثانیه ایکنجی
ثبوتی دائمی یرلی . بعضاً بویله
بعضاً شویله دکل
ثروت زنکینلك غنا
ثقلت آغرلق
ثقیل ثقیله آغر
ثلاثی اوچلو اوچ حرفلو

ج

جاری اولمق حاصل اولمق استعمال
اولنمق
جامه اثواب روبا
جاودانی ابدی
جاه پایه رتبه
جبان قورقاق اورکك
جداً حقیقةً کرچکدن
جذب چکمك جلب ا .
جزء پارچه قسم
جزئی آز . قسمجه
جزا عقوبت شرطك قارشولغی
جسامت بیوکلك
جسمانی بدنه منسوب دنیاوی
جسیم بیوك
جمله هپ بتون . عباره سوز
جنودیه اردوجه
جواز جائزلك مساعده
جوهر مایه اصل
جهت یان طرف
جهل بیلمامزلك نادانلق

ح

حاجز الاشتیاق انسانك شوقنی قپادیجی
حادی عشر اونبرنجی
حارّ حرارتلی صیجاق
حالبوکه کل باق که
حالت حال کیفیت
حدث وقوعات ظهورات
حدوثی اولوغان دوامی اولمیوب
وقت وقت اولان
حذا قارشو صره
حرب جنك محاربه

حرف یازی . معناده مستقل اولمیان کلمه
حرکه یازی‌یی اوقودان علامت
حرمان محروم اولمق
حروف حروفات حرفلر یازیلر
حریق یانغین آتش
حسب الانسانیه انسانیت غیرتیله
حسبیاً بادهوا مجاناً
حصر قوشاتمق سائرلری ایچرو آلمامق
حصراً تفرعاته باقمیوب محدود طوته‌رق
حقیقی جدی کرچك
حك قازیمق
حکایت نقل و روایت
حمایت قوریمق محافظه ایتمك
حمله هجوم یورویش

خ

خاتمه صوك انجام
خاص مخصوص تخصیص ایدلمش
خاصه مخصوصی « «
خاصیت خصوصی بر حال
خاقان پادشاه
خاك طپراق تراب
خامساً بشنجی
خامه قلم . کلك
خدیو اولو بك
خردمند عقللو درایتلو
خشونت سرتلك قبالق
خصوص ایش ماده
خصوصیت مخصوصلق
خطاب سویلمك
خفیه کیزلو مخفی
خلجان ذهنجه راحتسزلق اندیشه
خلل ضرر سکته
خلو تهیلك بوشلق
خواب اویقو نوم
خوانده اوقویان
خواهش ایستك آرزو
خورشید آفتاب کونش شمس
خمسه بش
خماسی بشلی بش حرفلو
خونه خائنلر خبیثلر

د

داخل اولمق کیرمك
دارو علاج دوا
دالّ دلالت ایدن کوسترن
داعی دعوت ایدن دعاجی
دانا بیلن عالم
داور پادشاه حاکم
دبدبه طنطنه سلطنت
دترك دتره‌ین
درك فهم ا . طویمق
درکاه قپو سرای حولیسی
دستمایه سرمایه بضاعه

دفینه کومیلو اولان مال
دلالت کوسترش کوسترمك
دلسوز یورك یاقیجی
دم قان خون
دندان دیش سن
دوائر دائره‌لر دولت قپولری
دول دولتلر حکومتلر
دیبا بر نوع ایپکلی قماش
دیرینه اسکی قدیم

ذ

ذات شخص
ذاتاً اوز ایله . اوزندن
ذکر آکمق بیان
ذلت خوارلق
ذمیمه ذم اولنور حال
ذوی الاجتلاب چکیجی جذب و جلب ایدیجی اولانلر
ذهاب کتمك عزیمت
ذی روح جانلو

ر

رابعاً دردنجی
راغب ایستیان آرزولیان
راوی روایت ایدن
رأی‌العین کوز کورمه‌سی
رباعی دردتلو درت حرفلو
ربانی رب متعال حضرتلرینه مخصوص
ربط باغلامق عطف
رحمن غایتله مرحمتلی
رخاوت کوشکلك
ردع منع ایتمك
رسمیه رسمده یعنی یازیلشده بولنوب تلفظده بولنمیان . حکومته و یا بر هیئته عائد
رفع قالدرمق
رمی آتمق انداخت
روایت نقل ایتمك

ز

زائده زیاده فضله آرتق
زائل زوال بولمش
زانو دیز
زمره طاقم کروه
زوائد زائد اولان حرفلر
زیبا یاقیشقلو

س

سؤال صورش صورمق ایستمك
سائل صوران دیلنجی
سابقا مقدما اولدن
ساقط اولمق دوشمك
ساکت سکوت ایدن صوصمش
سامعون ایشیدنلر
سبعه یدی

سبك قالبه دوكمك ترتيب
سرد عرض و بيان . ايراد
سريع چابق عاجل
سطوت شجاعت قوت
سعداقتران مسعوديتله برلشمش
سفاهت عقلسزلق
سقی صوارمق
سكنا اسكان اوطورمق
سما كوك آسمان
سماعی قاعده تحتنده اولميه‌رق لسان
اربابندن ايشتمكه مخصوص اولان
سماعاً سماعی اوله‌رق
سمع ايشتمك
سمو يوكسكلك علو
سوياً مساواةً
سياق طرز صورت
سير كزمك كتمك
سيل آقنق

ش

شاذ قاعدهٔ كليه‌يه مغاير اولان
شامل قاپلاييجی مفهومی و يا
حكمی زياده‌يه تعلق ايدر اولان
شايع تواتر بولمش ياپلمش
شب و روز كيجه و كوندوز
شتی پراكنده مختلف
شجاع يكيت دلاور
شذوذات قاعده‌يه مغاير اولانلر
شروع باشلامق
شعرا شاعرلر موزون كلام سويلينلر
شغل اوغراشمق
شفاهاً آغزدن
شفقت مرحمت آجيمقلق
شق طرز صورت
شكرانه تشكر شكرانيت
شكل طرز بيچيم
شكوی شكايت تشكی
شمار صايمق
شمسيه كونشه منسوب
شمع موم
شوری مشورت طانشق
شوكت سلطنت سطوت
شيوه اصول ادا

ص

صحابت تصاحب
صحرا اووه دشت
صدا سس آواز
صدد مرام مقصد
صدور چيقمق
صراحت كلامده آچيقلق آشكاره‌لك
صرف قواعد . قوللانمق
صرف اوز يالكز
صرف نظر بر طرفه براقمق . صايمامق
صرفيون علم صرف اربابی
صريحه آچق آشكار

صغر کوچکلك
صفوت صافیلك
صلح بارشمقلق
صلحاً بارشله
صوت سس صدا
صور صورتلر طرزلر
صورت طرز اصول
صولوغان چوق صولویان
صوم اوروج
صون محافظه حمایه
صیغ صیغه‌لر شکللر
صیغه کلمه‌نك آیرو آیرو کسب ایلدیکی شکل قالب

ض

ضبط ذهنده طوتمق آکلامق
ضرورت مجبوریت طارلق
ضم اوتره . آرترمق
ضمائر ضمیرلر
ضمنا داخلاً معناً
ضمه اوتره
ضوابط قاعده‌لر

ط

طبع باصمق . طبیعت
طلاب طالبلر شاکردلر طلبه
طلب ایستمك
طلوع چیقمق پیدا اولمق
طولانی اوتوری
طی چیقارمق
طیران اوچمق
طیش طیشاری

ظ

ظاهراً کورونشده خارجاً
ظرفیت مکان و یا زمان کوسترمك

ع

عادل عدالتلو حقانیتلو
عاشراً اوننجی
عال العال یوجه‌دن یوجه علی الاعلی
عام خصوصی اولمیان . عمومی اولان
عبادت دعا و طاپنش
عبارت مرکب
عباره سوز کلام
عبرانیجه یهودیجه
عدول شاشمق قاعدهٔ کلیه‌دن صاپمق
عدد دانه صایی
عدیده چوق کلی
عذب طاتلو شیرین
عذوبت طاتلولق
عرفان معرفت بیلش
عریان چبلاق
عزم نیت قصد
عزیز شریف عالیقدر . قیمتلی
عصمت کناهسز و پاك اولمقلق

عضو بدنك بر جزئی
عطف باغلامق . چویرمك
عقب آرقه ورا كیرو آرد
علامات علامتلر نشانه‌لر
علامت نشان نشانه
علت سبب مرض خسته‌لك
علو یوجه‌لك
علیا یوجه بالا والا
علی الخصوص هپسندن زیاده
علی السویه هپ بر اولمق اوزره
علی العموم عموماً هپسی برلكده اوله‌رق
علی حاله كندی حالی اوزره
علی غیر القیاس قیاس و قاعده‌نك مغایری اوله‌رق
عمل ایش ایشلمك
عمومیت عمومیلك بر شیئه مخصوص اولمامزلق
عمیمه عمومی جمله‌یه شامل
عمیا كورلك
عند یان . وقت
عن اصل اصلندن اصل
عن قصد قصد ایله
عوض قارشولق
عون یاردم معاونت
عین الفعل كلمه‌نك حروف اصلیه‌سندن ایكنجیسی
عیوب عیبلر یعنی قصورلر

غ

غالبا اكثریا اك چوق
غضبان حرصلو حدتلو
غلط مشهور هر طرفه یایلمش و هر طرفجه قبول ایدلمش اولان یا كلش

ف

فاءالفعل كلمه‌نك حروف اصلیه‌سندن برنجیسی
فائده فائده‌لی بر سوز
فائق اوستون اعلی
فاتحه ابتدا باشلانغج
فاحش آشوری
فاره صیچان موش
فاعل یاپان ایشلیان ایدن
فاما و لكن و فقط
فتح آچمق . اوستون
فتحه اوستون
فحوی مآل مفهوم
فرد تك احد جزء
فرقت آیریلق
فروعات فرعلر تفرعات دال بوداقلر
فسق كناه ایشلمك
فضله ارتق ماعدا زیاده
فوت غائب اولمق اولمك
فوق یوقارو اوست

فوق المأمول امید ایدیلاندن یوقارو
فی الاصل اصلدن
فی الحال آنیده
فی امان الله اللهه صیغندق الله امداد ایلیه
فیض برکت بیومه
فی یومناهذا بو کونکی کونده

ق

قائم طوران
قائم مقام یرنده طوران
قارئون اوقویانلر
قامت بوی
قریب یقین
قریش بر قبیلهٔ جلیله اسمیدر
قرینه سوزك کلیشی
قسماً بر پایدن . بر قسمی
قصیر قیصه
قطعی کسمان
قلب یورك . دکشدرمك
قلیلاً از اوله‌رق
قمریه آیه منسوب
قنغی هانکی
قوهٔ قریبه‌یه کلمك بتمك و یا همان بتمك اوزره بولنمق
قوم قبیله
قیاس قاعده . اولچمك
قیاسی قاعدهٔ کلیه‌یه تابع اولان
قید باغ . شرط

ك

کذلك شونك کبی . دخی
کرام کریملر شرف صاحبلری
کراهیت خوشلانمامق ایکرنمك
کرکدر لازمدر جائز در
کریم کرم و عنایت ایدیجی
کریه مکروه ایکرنیلور
کسب قزانمق
کسر قیرمق . اسره
کسوت لباس
کفتار سوز
کفته سویلنمش سوز
کل جمعٍ مکسرٍ مؤنث هپ جمع مکسرلر مؤنث درلر
کلاً اصلا
کلام سوز بحث
کلفت مشکلات
کلمه لغت لفظ
کونا درلو نوع
کهنه اسکی قدیم
کیفیت بر شیئك نصل اولمسی
کیف مایشا ایستدیکی کبی
کیل اولچمك

ل

لا اقل اك آزی

لاحق اولمق برلشمك
لام الفعل كلمه‌نك حروف اصليه‌سندن اوچنجی حرف
لغاتچه لهجه‌جك
لغت لفظ كلمه . لهجه يعنی لغات مجموعه‌سی
لغو بوزمق
لفظ لغت . تلفظ
لفظيه تلفظده موجود
لفظاً تلفظجه . لغتجه
لوحه تحته
ليال كيجه‌لر شبان
ليك لكن فقط

م

ماء صو آب
مائل ميل ايديجی
ماباقی باقی قالان
مابعد بر شيدن صكره كلان صوك
مابه النجاة نجاتی حاوی اولان . خلاص ايديجی
ماحصل حاصل اولان پيدا اولان
مادرزاد والده‌دن طوغمه
ماده اوز مايه مسئله
مادی وجودی اولان
مارالذكر يوقارده ذكر ايديلان
ماشياً يورويه‌رك
ماضی كچن سابق
ماقبل بر شيدن اول اولان . اول
مالكيت صاحبلك
مأنوس آلشلمش الفت ايدلمش
ماهر مهارتلی اوستا
ماهيت بر شيئك ندن عبارت اولمسی
مبانی ياپولر ياپيلشلر تمللر
مبحث سوز بحث
مبدل اولمق دكشمك تبدل ا .
مبين بيان ايدن
متجانسين بر جنسدن ايكی . .
متجاوز زياده
متصف كندوسنده بر حال موجود اولان
متصل بتيشمك
متصلين بتيشيك ايكی
متضمن حاوی اولان
متعاقب همان صكره . آردنجه
متعال يوجه
متعذر عذرلو سببلی
متفرقه پراكنده
متمكن منصرف اولان يعنی اعراب كورن (ضمائر عربيه ظاهراً اعراب كورمزلر بناء عليه متمكن دكلدرلر)
متن اصل
متوقف تابع باغلو
متابه درجه مرتبه
مثبت اثبات ايديجی

مثل بكزر طبق
مثللو كبي
مجاوزه برشيدن كچمك چيقمق
مجرد عاری صافی صويلمش يالكز
مجلد جلدليجی جلدلنمش
مجموع بتون تكميل طوپ
مجهول بيلنميان قپالو
محدود آز . صايیلور
محذوف بوزلمش
محسنات ايولكلر
محسوس حس اولنور طويیلور
محضا صالت يالكز
محمی حمايت ايدلمش
محور لايقنده لايقی وجه اوزره
مختلفه درلو درلو اولان
مد اوزاتمق
مدار چاره تدبير
مدارا مداهنه
مدافعه دفع ايتمك
مدنی شهرلی . تربيه‌لی
مذكر اركك . كندوسنده اركككلك
فرض اولنان
مراد مقصود مرام
مراتب مرتبه‌لر درجه‌لر
مراجعت وارمق كتمك باقمق
مراعات رعايت ايتمك
مربوط باغلی
مرتب ترتيب ايدلمش دوزلمش
ترتيب ايدن
مرعی رعايت ايدلمش . اوتلاق
مركب بر قاچ نسنه قارشدرمقله
حاصل اولان
مزاحم زحمتلر يورغونلقلر
مزايا مزيتلر مقبول طوتيلان حاللر
مزيد زياده . آرتيرلمش
مزيد فيه اوزرينه آرتيرلمش
كندوسنده حرف زائد بولنان
مزيد فيها اوزرينه آرتيرلمش .
كندوسنده حرف زائد بولنان
مسئله ماده بحث
مسائل مسئله‌لر ماده‌لر
مسامحه مساعده ايتمك . عفو ايتمك
مساواة كيمنه اكسك كيمنه زياده
اولميوب هپ برابر اولمق
مستثنا قاعده‌دن خارج قالان
مستجمع طوپلانديغی محل . طوپلايان
مستعجل عجله تيز
مستعمل قوللانيلان
مستفاد آكلاشيلان
مستقبل كله‌جك زمان
مستقل كندو باشنه
مستقلاً كندو باشنه اوله‌رق
مسكوت عنه برشيدن سكوت ايدلمش
مسمی تسميه ايدلمش
مسود سياهلنمش
مسيل صويك آقديغی محل

مشابه بکزر
مشابهت بکزه‌مك بکزه‌مه
مشارکت شرکت اورتاقلشی و یا قارشولقلی اولمق
مشاق لا یطاق تحمل اولنمز مشقتلر
مشاهده کورمك
مشتاقین آرزوکشلر خواهشلیلر
مشترك بریسنه مخصوص اولمیوب زیاده‌یه عائد اولان
مشتق دیکر بر لغتدن چیقمش و یا یاپلمش اولان
مشتقات دیکر بر لغتدن چیقمش و یا یاپلمش اولانلر
مشدد تشدیدلی شده‌لنمش
مشعر بیلدیرن اشعار ایدن
مشوش قاریشق
مشی یوریمك
مصاب اوغرامش دوچار اولمش
مصاحبت بریله صحبت ایتمك . برلشمك
مصافات بریله خالص دوستلق ایتمك
مصون محفوظ محافظه‌لی
مضمحل زوال بولمش
مضموم اوتره‌لی ضمه‌لی
مضمون مآل معنا مفهوم
مطابقت اویمق
مطالعه دوشونمك تفکر
مطرداً بر طرزده . قاعدهٔ کلیه‌یه مطابق اوله‌رق

مطلب مرام ایستك
مطلوب ایستنیلان
معاف عفو اولنمش آزاد
مع السکوت سکوتله
معامله حرکت طاورانش
معاوضه طرانیه مبادله . بر شیئك یرینه دیکر بر شیٔ قویمق
معتلات حرف علتی بولنان کلمه‌لر
معدود صایلمش
معروف طانلمش بللی
معطوف باغلانمش
معقول عقل ایله بیلنور
معناً معناجه . روحجه
معنوی صوری و جسمانی اولمیوب روحانی اولان
مع هذا بونکله برابر
معهود معلوم معروف
معیوب عیبلو
مغایر ضد مخالف
مفاجئه آنسزین واقع اولمق
مفاد کلامك افاده ایتدیکی معنا مفهوم
مفتاح آناختار
مفتوح آچلمش اوستونلو
مفروق آیرلمش
مفقود موجود اولمیان
مفهوم کلمه و یا کلامدن آکلاشیلان معنا

مفيد افاده ايدیجی اکلادیجی
مقابل قارشولق
مقاربه يقين اولمق
مقارن يقين قريب
مقارنت يقين اولمق
مقام ير محل
مقامنده يرنده يرينه كبی
مقترن يقين . اولاشمش
مقدار بر شيئك نقدر اولمسی
مقدم اول . اقدام ايدیجی
مقرون يقين
مقصوره قيصه
مقيد باغلو مشروط
مكرر جفت تكرار
مكسوره كسره‌لی اسره‌لی . قيرلمش
ملاحظه مطالعه تفكر فكر
ملاقی اولمق راست كلمك
ملال اوصانج
ممدوده اوزون
منافات ضديت
منابع منبعلر پيكارلر
منتها صوك نهايت
منجيه نجات ويريجی قورتاريجی
منتهی نهايتلنن بيتن
منحصر مخصوص
منحصراً يالكز صالت مخصوصی اوله‌رق
منسوب اليه كندوسنه نسبت ايديلان
منضم اولمق آرتيرلمق

منفصل آيرلمش
منفی نفی ايدلمش . معناسنه يوقلق
ويرلمش اولان
منوال طرز يول صورت
مواقع موقعلر يرلر
مؤثر تأثيرلی طوقانقلی
مؤخر صكره
موجب سبب بادی
موضوع قونلمش وضع ايدلمش
موضوع له كندوسی ایچون اسم
قونيلان شیٔ
موقع ير محل مكان

ن

نه‌كيم قاچ كه نصل كه
نشو ونما پيدا اولوب بيومك
نوادر نادر اولان شيلر

و

وارد اولمق كلمك . اولاشمق
وجوهله هر جهتله
وجوبی لزوملی . لزوم كوسترن
وزن قالب طارتی
وساطت وسيله اولمقلق
وسع قدرت كنشلك
وصف صفت
وفق اويغون كلمك مطابقت
وهلهٌ آنيده

DATE DUE

To renew
call 292-3900

The Ohio State University
Form 10620

MAIN STACKS

مؤلفك كتابلرى و فيئاتلرى

غروش	
٣	تطبيقات منشئات
٢ـ	مختصر كلدستهٔ محررات (رقعه‌لى)
٤	نطقلر مجموعه‌سى
٢	معلم انشا (مفتاح تطبيقات منشئات)
١	آكسير الفباى عثمانى رقعه مشقلى سكزنجى طبع
١ـ	الفباى عثمانى (فرانسزجه تعريفلى)
٦	علاوه‌لى كلدستهٔ محررات رسميه و غيررسميه (رقعه‌لى)
٢	مختصر كلدستهٔ » » » »
٣	مختصر صرف عثمانى
٦	مطول صرف عثمانى
٥	مفتاح مطول صرف عثمانى
٣	خلاصهٔ قوانين عثمانيه
٢ـ	هميانچهٔ منتخبات فارسيه
٢	لطائف آثار
١ـ	لطائف آثار رقعه‌لى
٢	لطائف آثار مفرداتى فرانسزجه
٢ـ	تجار منشئاتى
٢ـ	رهبر ترجمه از فرانسوى بتركى
٣	نمونهٔ ترجمه از فرانسوى بتركى

PL123
M54
1888